

Moses Ua Godin Araziba Osiri

O

Diuteronomi

Akar faragha zuim

Akinafarir kamın aven, Israelia namba 2in dughiamın Godin Araziba ini, eghti da men nighniziba fiva gavgavim men navir averiabar aningam. Dughiar kamın, Israelia Moapian nguazim gapiaghav ikia, egh Jordanin Fanem abigh Kenanin nguazim iniasava ami. Moses me ko mangıghan kogham, kamaghın, a uan akar abuananam isa me ganingi. Moses migirigiar otevir 3pla isa Israelia ganingi, ezi akınafarimin abuan migirigiaba Mosesin ovevemın eghaghanim an iti.

Moses kamaghın akar ekiabar gun migei. A God Israelian darorir kamın men gara me bagha amizir ingangarir ekiar avırıba, uam a dagh nighnisi. God uabi uan gavgavimın men akura, kamaghın amizi, me an apengan ikiam. Moses ua Godin 10plan Akar Gavgavıba dar gun migei, egha Godin Akar Gavgavir kabar mingarir maba, a Israelian ikirimirim bagha me geghari. A Godin Akar Gavgavir faragha itiba, gavgavim dagh anıdi, egha Israelian nighniziba fe, eghti God me danıngasa mikemezır nguazim dapiamin dughiamın, me deraghvıra Arazir kabar gın mangam.

Bizir ekiar akınafarir kam damuasa migeim, a Israelian akuraghti, me Godin Akar Gavgav-

iba deraghvıram dar gın mangam. Godin Arazir kam, a sapta 6:4-6ın ikia kamaghın miğei, “İa uan navir averiam ko uan nighnizim ko uan gavgavim sara bar İkiavıra İtir God, İan God, a gifongegh.” Moses Akar Gavgavir kam gavgavim a daningasa, tintinibar miğhsiabar mavanang egha asebar zı-aba fan men anogoroke. Me God gifozir puvatızir arazıbar amuan marki. Egh me danganir vamırara amısefegh, egh gumazamizıba bar an mangı İkiavıra İtir Godın zıam fı.

Akınafarir kam God İraelia ko amızir Akar Dikirızir Gavgavir kamın men nighnızıba fe. God uabı Akar Dikirızir Gavgavir kamın gın ghua iza datırıghın, eghtı me uaghan deraghvıra nighnigh me Kenanın nguazim ikiamımın dughıamın, me Akar Dikirızir Gavgavir kamın gın mangısi bar gavgafıgh.

İraelia Sainain Miğhsıam ategha izezir eghaghanım, Moses a geghari

(Sapta 1--3)

¹ Akınafarir kamın aven itir akaba, Moses da İraelian gumazamizıbav keme. Dughıar kamın, me gumazamizıba puvatızir danganim aghuıgha an itı. Kar Jordanın Fanemın boroghın aruem anadı naghın itir danganim. Danganir zarir me itir kam, Supın nguıbamın boroghın ikia, egha bar mısiği. Ezi Paranın nguıbam, vongın amadaghan itı, ezi Tofelin nguıbam, ko Labanın nguıbam, ko Haserotın nguıbam, ko Disahapın nguıbam, da vongın amadaghan itıma, İraelia dar tongın itı.

² Gumazitam ti Sainain Mighsiamin ikegh Kades Barnea mangisi 11plan aruebar Idomin kantrin mighsiaba atugh mangam. ³ Ezi Israelia fomira Isipin kantri ategha iza 40plan azeniba danganir kamın arui. Dughiar kam, namba 40in azenim, an namba 11in iakinimin, an dughiar faragha zuim otozi, Moses Ikiavira Itir God a mikemezir bizibar gun me migei. ⁴ Ikiavira Itir God, Amor-ian Atrivim, Sihon, abirazir dughiamin gin, bizir kaba otifi. Atrivim Sihon Hesbonin nguibar ekiam gativagha an gari. Ezi uaghan Ikiavira Itir God, Basanin danganimin Atrivim Ok anebira. Ok, a Astarotin nguibam ko Edrein nguibam gativagha aningin gari. ⁵ Dughiar kamın Israelia Jordanin Fanemin, aruem anadi naghin, Moapian nguazimin itima, Moses Akar Gavgavir kabar gumazamizibav gia men sure gamua ghaze:

⁶ “E Sainain Mighsiamin itir dughiamin, Ikiavira Itir God, en God, kamaghin e migia ghaze:

“Ia dughiar bar ruarimin mighsiar kamın boroghin iti. Ian dughiar kagh itim, a iza kamaghira tu. ⁷ Ia dikavigh danganir kam ategh, egh Amorian mighsiaba itir danganim, ko an boroghin itir danganibar mangi. Kar Jordanin danganir zarim ko mighsiaba itir danganiba, ko sautin amadaghan itir nguazir masingiziba, ko Mediterenianin Ongarir Ekiamin dadarimin itir nguaziba. Egh ia Kenanian nguazim ko nguazir Lebanonin Mighsiabar vongin itiba sara inigh mangi Yufretisin Faner Ekiamin tugh. ⁸ Ia oragh! Nguazir kaba bar, ki ia ganidi. Ki Ikiavira Itir God,

1:4: Diboboniba 21:21-35
Diboboniba 14:23; 32:11

1:8: Jenesis 26:3; Ua Me Ini 33:1;

ki ian inazir afeziaba, Abraham, Aisak, ko Jekop, ko men ovavir borir gin otivamiba, nguazir kaba isi me daningasa me koma akam akirigha gifa. Eghti ia datirighin dikavigh mangi da inigh dar apiagh iki.’”

*Moses gumazir dapaniba amisevezi me
Israelian jasbar min iti
(Ua Me Ini 18:13-27)*

⁹ Egha Moses gumazamizibav gia ghaze, “Ki faragha kamaghin ia mikeme, ‘Ki ia gativagh ian ganamin ingangarim, a bar ekefe. Ki uabiram a damuva avegham. ¹⁰ Ikiavira Itir God, ian God, ia gamizi, ia borir aviriba bategha, bar avirasemegha iti. Ian dibobonim, overiamin itir mikovezibar dibobonimin min ghu. ¹¹ Nan ifongiam kamakin. Ikiavira Itir God, a en inazir afeziabar God, a uan akar dikirizimin gin mangi, ia damighti ia guizbangira bar avirasemeghiva ian gin otivamin dibobonim, ian dibobonir datirighin itim bar a gafiragham. Eghti a uaghan ian bizibar amuti, da bar deragh otivam. ¹² Eghti ki manmaghira uabira ian osimtiziba ko ian akamadariba akiram? Ki uabira dar amuan iburagham. ¹³ Kamaghin amizi, ia fofozir gumazir aghuitaba ko, gumazir deravira nighnigha biziba tuisizitaba, me ian gumazir dapanibar ikisi me amisefegh. Ia uan anababar tongin vaghvagh me amiseveghti, ki me ginabaghti me ia gativagh ian ganam.’ ¹⁴ Ki kamaghin ia mikemezi, ia na ikaragha ghaze, ia kamaghin damuasa ifonge. ¹⁵ Kamaghin, ia uari uan anababar tongin vaghvagh misavezir fofozir gumaziba ko, gumazir da-

panir aghuir gumamaziziba deravira me gifoziba, ki me ini. Ki me amisevezi, men marazi 1,000plan gumamazizibar garima, marazi 100plan garima, marazi 50plan garima, marazi 10plan gari. Ezi ki uaghan gumazir ekiar maba bar ian anababar tongin vaghvaghera me amisefe.

¹⁶ “Egha dughiar kamın ki ian jasin kaba akar gavgavim me ganiga ghaze, ‘Ia gumamazizibar akamadarir men tongin otiviba baraghamin dughiamın, ia deraghavira kuariba arigh da baragh. Egh akamadariba bar deraghvira da tuisigh. Kar ti, ian namakar pumuningin tongin itir akamadariba, o akamadarir ian namakaba ko ikizir igharazibar gumamazizir ian tongin itiba, ia uaghara deravira da baragh guizin arazimın gin mangi da tuisigh. ¹⁷ Ki kamaghın me mikeme: Gumazim a ziam iti o ziam puvati, ia arazir vamiran gin mangi bar men araziba tuisigh. God uabi kotin dughiamın nighniziba ia daningam, eghti ia gumazitamın atiatingan marki. Eghti osimtızim bar ekeveghti, ia anekiran iburaghıva, a inigh na bagh iziti, ki a baragham.’ ¹⁸ Egha dughiar kamın bizir igharazir ia uaghan damuamiba sara ki ian sure gami.”

*Israelia moga gari gumaziba amangi
(Diboboniba 13:1-13)*

¹⁹ Moses ua kamaghın miği, “Ikiavira Itir God, en God, e damuasa mikemezi moghın, e ami. E dughiar kamın dikavigha Sainain Mighsiam ategha ghua danganir bar kuramın zui, kar gumamaziziba puvatizir danganim. E ghuavira ikia Amorian mighsiaba itir danganimın otivigha

Kades Barnean otifi. ²⁰ Ezi ki kamaghin ia migia ghaze, ‘E datirighin Amorian mighsiaba itir danganimin otifi. Ikiavira Itir God, en God, nguazir kam datirighin ia daningasava ami. ²¹ Ia gan! Ikiavira Itir God, ian God nguazir kam isa ia ganigha gifa. Ia dikavigh mangi a inigh, mati Ikiavira Itir God, ian inazir afeziabar God, a ia mikemezi moghira, ia a dapiagh. Egh atiatingiva okam nighnighan marki.’

²² “Ezi ia bar moghiram iza na migia ghaze, ‘E gumazitaba amangighti me en faragh mangi, mongegh nguazir kamin ganigham. Egh me tuvavir bar aghuitam en akaghti e an mangam. Me e mikim suam nguibar ekiar kaba, da manmaghira gari.’

²³ “Ezi ki oregha ghaze, e akar kamin gin mangiti a ti deragham. Egha uan 12plan anababar aven, ki vaghvasha dar aven gumazir maba amisefe, eghti 12plan gumaziba mangam. ²⁴ Egha me dikavigha mighsiaba itir danganimin pin ghua, Eskolin Danganimin otivigha moga garagha rui. ²⁵ Egha me dagher nguazir kamin otivir maba inigha ua iza e ganigha ghaze, ‘Nguazir Ikiavira Itir God, en God, datirighin e ganidir kam, a bar dera.’

²⁶ “Me kamaghin mikemezi, ia ua Ikiavira Itir God, ian Godin akaba batuegha kantrin kamin ghuavanangan aghua. ²⁷ Ia uan purirpenibar ikia uarir tongin migirigiar aviribagh amua uarigh imoba ghaze, ‘Ikiavira Itir God e gifongezir puvati. Egha kamaghin an e isi Amorian dafarim datighti me e gasighasighasa, a Isipin kantrin e

inigha azenan ize. ²⁸ E tizim bagh danganir kamın mangam? Gumazir e nguazir kamın mongıva an ganası amangiziba, ua izegha kamaghın e miğia ghaze, Gumazamizir nguazir kamın itiba bar gavgavigha agharapaniba bar ruari, ezi men dibobonim, en dibobonim bar a gafira. Ezi me itir nguibar ekiaba, da avınizir divaziba bar overiamın ghuavanabogha bar isin mar iti. E uaghan men garima, gumazir dafabara men tongın iti. Me ti gumazir bar ruarir fomıra itim Anak, an ovavir boribara!’

²⁹ “Ezi ki kamaghın ia miğei, ‘Ia gumazamizir kabar atiatingan marki. ³⁰ Ikiavıra Itir God, ian God, a fomıra Isipın kantrin aven ian akurazi ia ganizi moghın, a datırighın ian faragh mangı ia bagh apanibav sogham. ³¹ Ia faragha gumazamiziba puvatızir danganimın itima, Ikiavıra Itir God, ian God, a ian akuragha ia inigha ia atera izavıra ikia nguazir ia datırighın itir kamın oto. Ezi an arazir kam, ia an ganigha gifa. A mati afeziam uan borim ghurafazi moghın, ia gami.’ ³² Ki kamaghın ia miğeima, ia akar kam barazir puvatıgha, nighnızir gavgavim Ikiavıra Itir God, ian Godın itir puvati. ³³ A ian faragha ghua tuavim ian akagha danganir ia purirpeniba asamim ian aka. Egha a dimagaribar, avivzariar ekiamın aven ian faragha ghua, aruebar mati, ghuariar ruarir ekiamın mın ia gisın faragha zui.”

*God ivezir kuram Israelia ganıngi
(Diboboniba 14:20-45)*

³⁴ Egha Moses me miġia ghaze, “Ia miġirigiar aviribagh amima, Ikiavira Itir God ia baragha ghua ian aningaghegha bar pamtemin miġia ghaze, ³⁵ ‘Ia gumazamizir bar kuraba, ian tav nguazir aghuir ki ian inazir afeziabar aningasa me koma akam akirizimin mangan kogham. Bar puvatigham. ³⁶ Ki garima, Jefunen otarim, Kalep, a bar na baghavira ikia nan gin zui. Kamaghin amizi, a uabira mangi nguazir kam in ikiam. Eghti nguazir a ghua ganizir kam, ki a isi a ko, an ovavir boribar aningam.’

³⁷ “Ian arazir kam, Ikiavira Itir God gamima, a uaghan bar na basemegha kamaghin miġei, ‘Moses, ni uakan, ni nguazir kam in aven mangan kogham. ³⁸ Eghti nin akurvazir gumazim Josua, a Nunin otarim, a uabira mangam. Ni gavgavim isi Josuan nighnizim danighti, a Israelia inigh men faragh mangi nguazir kam inigh a dapiam.’

³⁹ “Egha gin Ikiavira Itir God, kamaghin bar e miġei, ‘Ian borir aghirir datirighin itiba kamaghin fozir puvati, bizir tizim a ikufi, ezi bizir tizim a dera, merara nguazir kam in aven mangam. Borir kabara, ia me miġia ghaze, Apaniba me misueghti me arighiregham. Eghti ki nguazir kam me danighti, me a inigh a dapiagh an ikiam. ⁴⁰ Ezi ia gumazamizir aruaba, ia datirighin uamategh gumazamiziba puvatizir danganimin mangi. Egh Ongarir Aghevim bagha zuir tuavimin mangi.’

⁴¹ “Egha ia na miġia ghaze, ‘Moses, e Ikiavira Itir God in damazimin arazir kuram gami. Egh e datirighin Ikiavira Itir God e mikemezi moghin

mangî misogham.’ Egha ia ghaze, Mighsiaba itir danganimîn itir gumaziba, da pura biziba. E me dikabinamin gavgavim iti. Egha ia vaghvagh midorozimîn biziba suigha me dikabinasava ami.

⁴² “Ezi Ikiavîra Itir God kamaghîn na miġia ghaze, ‘Ni ikiangsîzir kam me daning: Me midorozim bagh mangan marki. Ki me ko mangî men akuraghan koghti, apaniba bar me abinigham.’ ⁴³ Ezi ki Ikiavîra Itir Godin akar kamîn gun ia miġei. Ezi ia an akam barazir puvati. Ia an akam batuegha, uari fa ifaghata dikavigha apanibav soghasa miġsiaba itir danganimîn ghue.

⁴⁴ “Ezi Amorian miġsiaba itir danganir kamîn itiba, aparir ivibar mîn okoruabar mîn miġha iza ian agintigha ghua Idomian miġsiaba itir danganimîn ghua, Hormanîn nguibar ekiamîn otogha bar ia dikabîra. ⁴⁵ Kamaghîn amizi, ia uarir akurvaghasa Ikiavîra Itir Godin diava arai. Ezi a tong ia baraghizir pu. Bar puvati. ⁴⁶ Ezi bizir kam bangîn ia dughiar bar ruarimîn Kadesîn ike.”

2

*Israelia ghua Idomîn kantri ko
Moapîn kantrin oto
(Diboboniba 21:10-20)*

¹ Egha Moses kamaghîn miġia ghaze, “E ġin uamategha ghua gumazamiziba puvatizir danganimîn ghua Ongarir Aghevîm bagha zuir tuavimîn zui. Egha e, Ikiavîra Itir God e mikemezi

moghırama ami. Egha e Idomian mighsiabar itir danganımın, dughıar bar ruarımın ighuagh arui.

² “Egha Ikiavıra Itir God, ua na mıgia ghaze, ³ ‘Dughıar bar ruarımın ia pura mighsiaba itir danganır kam tintınıbar a garuavtı, dughıam gıfa. Ia datırıghın notın amadaghan mangı.’

⁴ Egha Ikiavıra Itir God, mıgırıgıar otevir kam ia danıngasa na mıkeme, ‘Ia datırıghın Idomian mighsiaba itir danganımın torım abıgh mangam. Kar Ison ovavır borıbar nguazım, me ian namakaba. Me ian atıatingtı, ia deraghvıra ganıgh. ⁵ Ia me ko mısoghan markı. Kı men nguazır otevitam ısı ia danıghan kogham. Bar puvatı. Kı fomıra Seırın Mıghsıam isa Ison ovavır borıbagh anıgha gıfa. ⁶ Eghtı ia men kantrın aven, dagheba ko dıpabara, ia dagh ives.’

⁷ “Ia bızır kam bakınıghnıghan markı. Ikiavıra Itir God, ian God, ia bagha bızıba bar dagh amızı, da deraghvıram otıfı. Ia gumazamızıba puvatızır danganım purama a garuır dughıamın, a bar deraghavıra ia geghuva ian garı. Egha faragha zuır 40plan azenıbar ikegha ıza datırıkın, a ia ko ikiavıra itı, ezı ia bızıtamın otevezır puvatı.

⁸ “Ezı e ua dıkavıgha ghua en namakar Seırın Mıghsıabar boroghın itıba, Idomia, me gıtaghasa, Elat ko Esıongeberın nguıbamning bagha zuır tuavır gumazamızıba puvatızır danganımın itım ategha, ragha ghua Moapın kantrın itır gumazamızıba puvatızır danganımın zuır tuavımın zuı. ⁹ Ezı Ikiavıra Itır God kamaghın na mıgia ghaze, ‘Moapia me Lotın ovavır borıba, ezı ia pazı me

damuan marki. Ki nguibar ekiam Ar isa me ganigha gifa, ezi ia me ko misoghan marki. Ki men nguazitam isi ia danighan kogham.’”

¹⁰⁻¹¹ (Ikiavira Itir God tighar nguazir kam isi Moapia daningamin dughiamin, gumazamiziba gumazamizir bar gavgavir kaba dibora ghaze, “Emia.” Me fomira nguibar ekiam Ar, me an iti. Me Anakian min agharir suiar ruaribar aghungi. Gumazamizir aviriba, gumazir agharir ruaribar aghungizir kaba, Anakia ko Emia, me ziar kam Refaim me gati. Ezi Refaimian marazi, Moapin kantrin itima, Moapia ziar kam Emia, me gati. ¹² Horia fomira Idomin kantrin itima, Ison ovavir boriba me gasighasigha, men kantri inigha a gapia. Kamaghira, Israelia gin Ikiavira Itir God me ganingizir nguazir kam, inigha a gapia.)

¹³ Egha Moses ua kamaghin migia ghaze, “Ikiavira Itir God e mikemezi moghira e gin Seretin Danganir Zarim abigha zui. ¹⁴ Dughiar e Kades Barnean ikegha iza Seretin Danganir Zarim abigha izezim, datirighin 38plan azeniba. Ezi Ikiavira Itir God mikemezi moghira, midorozir gumazir e ko Kades Barnean ikegha izeziba, me bar moghiram ariaghire. ¹⁵ Guizbangira, Ikiavira Itir God, men apanim gamua ghua bar me agifa.

¹⁶ “Midorozir gumaziba bar ariaghirezi men gin, ¹⁷ Ikiavira Itir God, kamaghin na migia ghaze, ¹⁸ Ia datirighin nguibar ekiam Ar, an boroghin zuir tuavimin otogh Moapian nguazimin mitaghnam abigh an aven mangi. ¹⁹ Egh Amonia me Lotin ovavir boriba, ia men nguazimin boroghira

mangam. Nguazir kam ki a isa me ganigha gifa. Kamaghin amizi, ki men nguazir katam isi ia danighan kogham. Eghti ia bizitam damighti me atarti ia me misoghan marki.’”

²⁰ (Nguazir asizir kam, me uaghan kamaghin a dibori, “Refaimian nguazim.” Gumazamizir maba fomiram an ike, ezi Amonia kamaghin uaghan me dibora ghaze, me “Samsunia.” ²¹ Egha me uaghan Anakian min aghuigha ruari. Egha me bar avirasemegha gavgaviba men iti. Ezi Ikiavira Itir God, bar moghira me agivazi, Amonia nguazir kam inigha a gapia. ²² Kamaghira, Ikiavira Itir God, Ison adarazigh amizi, me datirighin Idomin Mighsiabagh apiagha iti. Ikiavira Itir God, bar Horia agivazi, Idomia men nguazim inigha a gapia. ²³ Ezi Avia, men nguazim ongarir ekiamin ikegha ghua Gasan amadaghan sautin tu. Ezi Kritia kamaghirama amigha Avian nguazim inigha a gapia.)

²⁴ Ezi Moses ua kamaghin migia ghaze, “E Moap gitagha izima Ikiavira Itir God, kamaghin migia ghaze, ‘Ia datirighin mangi Arnonin Fanem giregh mangi. Eghti datirighin Amorian gumazim Sihon, a Hesbonin atrivim, ki a ko an nguazim isi ian dafarim darigham. ²⁵ Ki datirighin ikegh mangi ki nguibabar gumazamizibar amighti me bar ian ati-atigham. Egh me ian ziam baraghiva, egh akong bar atiatigham.’”

*Israelia Atrivim Sihon dikabira
(Diboboniba 21:21-30)*

²⁶ Egha Moses ua kamaghin migia ghaze, “E Kedemotin gumazamiziba puvatizir danganimin itir dughiamin, ki Hesbonin Atrivim Sihon, bagha

navir vamiran ikiasa akar aghuiba isa abuir gumazir mabagh anigha me amangi. ²⁷ Me ghua otivigha kamaghin a migei, 'Ni en amamangatighi, e nin nguazim abigh tuavimra mangam. En gumazamiziba raghiregh agharir guvim o agharir kiriamin mangan kogham. E bighiratigh mangam. ²⁸ Guizbangira, e pura dagheba ko dipaba inian kogham. Bar puvati. E dagh ivezam. E pura uan suebar, nin nguazimin tizimra daru, ²⁹ mangi Jordanin Fanem girigh anebigh nguazir Ikiavira Itir God, en God, e daningasa mikemezimin otogham. Ni ti oraki, Ison ovavir borir Seirin Mighsiabar itiba, ko Moapian gumazir Arin itiba, me kamaghira bar en amamangatizi, e men nguazim abigha ize.'

³⁰ "Ezi Atrivim Sihon uan kantri abigh mangan en amamangatizir puvati. Ikiavira Itir God, en God, e datirighin apiaghav itir nguazir kam e a ini-asa an Atrivim Sihon gamizi, an navim gavgavizi, a en akam baraghan aghua.

³¹ "Ezi Ikiavira Itir God, na migia ghaze, 'Ni oragh! Ki datirighin Atrivim Sihon ko an nguaziba bar da isi ian dafarim darigham. Ia pura mangi da inigh, egh dar apiagh.' ³² Ezi Sihon uan midorozir gumaziba ko, e misoghasa Jahasin nguibamin boroghin otifi. ³³ Ezi Ikiavira Itir God, en God a isa e ganingizi e a dikabiragha, a ko an otariba ko an adarazi sara bar me misoghezi me bar ariaghire. ³⁴ Ezi dughiar kamra, e an nguibaba bar da inigha, bar adagh asighasiki. Egha men gumaziba ko, amiziba ko boriba sara misoghezi me ariaghirezi, tav ua itir puvati. ³⁵ Ezi e uari

bagha men bulmakauba ko men bizir nguibabar aven itiba bar da ini. ³⁶ Ikiavira Itir God, en God, en amamangatizi, e Arnonin Danganir Zarimin miriamin aven itir nguibam Aroerin ikegha ghua Gileatin nguazimin otivigha men nguibar kaba bar dagh asighasiki. E zuima, nguibar kaba avinizir divazir tam e gamizi, e aven mangasa iburazir puvati. ³⁷ Dughiar kamın, e Amonian nguazim, ko Jabokin Fanemin boroghin itir danganiba, ko mighsiaba itir danganibar aven itir nguibaba, ko danganir Ikiavira Itir God, en God, e mangasa en anogorogheziba, e dar boroghin ghuzir puvati.”

3

Israelia Atrivim Ok abira (Diboboniba 21:31-35)

¹ Egha Moses ua Israelia migia ghaze, “Kantri Basan a notin amadaghan iti, ezi e datirighin an zuir tuavimin zuima, Basanin Atrivim Ok uan adarazi ko otivigha e misoghasa izi. Me Edrein nguibamin boroghin kamaghin ami. ² Ezi Ikiavira Itir God, na migia ghaze, ‘Ni an atiatingan marki. A ko an gumazamiziba ko, an nguazim, ki bar da isa ia ganigha gifa. Kamaghin amizi, ia dikavigh, arazir ia faragha Amorian Atrivim Sihon gamizim, ia a damu. Sihon, a faragha Hesbon gativagha an gari.’

³ “Guizbangira, Ikiavira Itir God, en God, Atrivim Ok ko an gumazamiziba en dafarim gatizi, e me misoagharighizi me bar ariaghire. Men tav ua itir puvati. ⁴ E dughiar kamın an nguibaba

bar ada inigha, tam ataghizi a itir puvati. Bar puvati. Atrivim Ok, Basanin nguibar ekiamin ikia, egha Argopin danganim gatifa. Dughiar kam, e Argopin danganimin itir nguibar ekiar 60pla, e bar moghira ada ini. ⁵ Nguibar ekiar kaba, da avinizir divaziba, da bar ekevegha mitemegha gavgafi. Ezi divazibar tiar akaba bar gavgavizi, me ainin igugunibar da apiri. Ezi nguibar dozir divaziba puvatizir bar aviriba, da Atrivim Okin nguazir asizibar iti. ⁶ E nguibaba bar dagh asighasigha, gumazamiziba ko boriba, bar me misoghezi me ariaghire. Arazir e Hesbonin Atrivim Sihon, gamizimra, e me gami. ⁷ Egha men bulmakauba ko, nguibabar biziba bar, e uari bagha da ini.

⁸ “E dughiar kamın, arazir kamra, e Amorian Atrivir kamning, Sihon ko Ok, e aningin nguaziba bar da ini. Nguazir kaba, da Jordanin Fanemin aruem anadi naghin iti. Da sautin amadaghan Arnonin Fanemin ikegha ghua notin amadaghan Hermonin Mighsiamin tu. ⁹ Ezi Saidonia, Hermonin Mighsiam ziar kam a garisi, ‘Sirion.’ Ezi Amoria, ziar kam a garigha ghaze, ‘Senir.’ ¹⁰ E mighsiabar orazibar itir danganir zaribar itir nguibaba bar ada isava, Gileatin nguaziba ko Basanin nguaziba isa ghua Saleka ko Edrein nguibamningin tu. Nguibar kaba, da bar Atrivim Okin nguazimin itima e bar moghiram ada ini.”

¹¹ (Atrivim Ok, a Refaimbar atrivir abuananam. An aremeghti an eghuamin boksiam, me dagiamin an ingari. Boksia kamın ruarim, a 4 mitan tuzi, an arozim, 2 mitan tu. Dagi ar boksia

kam, an Amon kantrin Raban nguibamın ikiavira iti.)*

Ruben Ko Gatin anabamningın adarasi, Jordanın Fanemın aruem anadi naghın apia (Diboboniba 32:1-14)

¹² Moses kamaghın Israelia miğia ghaze, “E nguibar kaba inigha gıvagha, ki nguazir kabar maba Ruben ko Gatin anabamningın adarazigh aningı. Men nguazim, Arnonın Fanemın boroghın itir nguibam Aroer, a nguazir notın amadaghan itim. Egha uaghan ki Gileatin itir miğsiaba itir danganımın nguazir akuar mam ko an nguibaba me ganingı. ¹³ Egha ki Gileatin nguazir akuar igharazim ko Basanın nguazim bar a isa Manasen anabar me tuirazimningın mam ganingı. Atrivim Ok faragha Basanın nguazim gativagha an gari. Danganir kam, me ziam Argop a garisi. An aven itir nguibaba, ki bar da isa Manasen adarazigh aningı. Me fomira Basan miğia ghaze, a Refaimian nguazim.

¹⁴ “Ezi Jair, a Manasen adarazir gumazir mam. A gın Argopın danganım bar moghıram a ini, nguazir kam me ziam Basan a garisi. Nguazir kam ghua Gesur ko Makan nguazımın mitaghniamın

---

* **3:11:** Hibrun akam vezin kam deragha a miğeir puvati. Gu-mazir maba kamaghın akam giragha an osiri, “An dakozim, me ainın an ingari. Dakozir kamın ruarım, a 4 mitan ghu.” Ezi vezin kamın akar abuananam, akar kam, “boksiar kam ikiavira ikia iti,” a dughiar e datirighın itim miğeir puvati. A dughiar Moses akinafarım kam osirizim miğei.

tu. A uabi uan ziam nguibar kabagh arıki. Kamaghın amizi, gumamazıba nguibar kabav giavıra ikia iza datırıghın ghaze, kar Jairın nguibaba.

¹⁵ “Makiria, me Manasen anabamın marasi, ezi Gileatın nguazim, ki a isa me ganıngi. ¹⁶ Ezi Ruben ko Gatın anabamningın adarasi, ki Gileatın ikegha ghua Arnonın Fanemın tuzir nguazim isa me ganıngi. Men mıtaghniam sautın ikegha ghua Arnonın Faner torimra tu. Ezi men nguazir aruem anadi naghın itimın mıtaghniam ghua Jabokın Fanemın tu. Ezi Jabokın Fanem, an Amonın kantrin mıtaghniam. ¹⁷ Ezi men mıtaghniar aruem uaghiri naghın itim, a Jordanın Fanemın tu. Men mıtaghniam notın amadaghan Galilin Dıpar Akaremın ikegha ghua, Amangsızim Itir Dıpamın sautın amadaghan tu. Kar Amangsızim Itir Dıpar Akarer aruem anadi naghın, Pisgan Mıghsıamın boroghın itir nguazim.

¹⁸ “Egha ki dughiar kamra, kamaghın me mıgia ghaze, ‘Ikiavıra Itir God, en God, Jordanın Fanemın itir nguazir aruem anadi naghın itim isa ia ganıngi, eghti ia a dapiam. Datırıghın ian mıdorozir gumazıba uan mıdorozir bizıba inigh. Eghti ia me amadaghti, me uan Israelian namakabar faragh Jordanın Fanem giregh anebigh mangı, men akuraghti me nguazıba iniam. ¹⁹ Eghti ian amuıba ko borıba nguıbar ekiar ki ia ganıngızimın ia mızuam iki. Ki fo ian bulmakauba ko sipsıpa bar avıraseme, da uaghan ian nguıbar ekiamın ia mızuam iki. ²⁰ Ia mangı uan namakabar akurvagh mangiti, dughiar me nguazir Ikiavıra Itir God, en God

me daningasa mikemezim iniamim otogham. Kar, aruem uaghiri naghin amadaghan Jordanin Fanemin itir nguazim. Ia me ataghiraghan marki, egh me ko iki mangi dughiar Ikiavira Itir God me damuti, me deravirama uan nguazim dapiagh an avughsam, mati ia uan nguazimin apiazi mokin. Egh ia gin, uamategh uan nguazir ki ia ganingizimin mangi.'

²¹ "Egha ki gin kamaghin Josua migia ghaze, 'Ikiavira Itir God en God, Atrivim Ok ko Atrivim Sihon gamizir biziba ni dar ganigha gifa. God kamaghira atrivir igharazir ia misogh men nguaziba inamibar amuam. ²² Ikiavira Itir God, en God, a uabi ia bagh me ko misoghiva ian akurvagh. Kamaghin, ia men atiatingan marki.'"

God, kantri Kenanin mangasa Mosesin amamangatizir puvati

²³ Egha Moses kamaghin migia ghaze, "Dughiar kamın ki Ikiavira Itir God, pamten a ko migia ghaze, ²⁴ 'O Ikiavira Itir God, nan Ekiam, ki fo, ni bizir ekier ni damuamiba, ni dar otevir muziariba nan akakasi, ki nin ingangarir gumazim. Ua godin igharazitam overiam ko nguazimin itir puvati, egh a bizir ekier ni amigha givazir kabar amuan kogham. ²⁵ Ki nin azai, ni nan amamangatighti, ki mangi Jordanin Fanem girigh vongin mangi, egh nguazir aghuir kamın ganıva mighsiaba itir danganir aghuıbar ganıva, uaghan Lebanonin itir mighsiamin ganam.'

²⁶ "Ezi puvati. Ian osimtizim bangin, Ikiavira Itir God, nan atara egha uan kuarim dukuagha ikia

ghaze, ‘Ni uan akam dukuagh, egh bizir kam bagh nan azangan marki. ²⁷ Ni mangi Pisgan Mighsiam bar an ghuamin ghuavanabogh, vongin notin amadaghan ganiva, saut amadaghan ganiva, aruem anadi naghin ganiva, aruem ghuaghiri naghin gan. Ni Jordanin Fanem abigh vongin mangigh nguazir kamin mangighan kogham. Bar puvatigham. Kamaghin amizi, ni deraghvira danganir kabar gan. ²⁸ Josua uabi gumazamiziba inigh fanem abigh vongin mangam, eghti me nguazir ni datirighin garir kam inigh a dapiam. Kamaghin amizi, ni bar deraghvira Josuan sure damu, egh gavgavim an nighnizim daningigh.’

²⁹ “Ezi dughiar kamin e Betpeorin nguibamin boroghin danganir zarimin iti.”

Moses, Israelia migha ghaze, me Godin Arazibar gin mangi

4

(Sapta 4--11)

Moses, Godin Akar Gavgavibar gin mangasa Israelia mikeme

¹ Ezi Moses kamaghin Israelia migei, “O Israelia, ki datirighin ia ganidir arazir God ifongezir kaba ko bizir a damuasa ia mikemezir kaba, ia bar deravira dar gin mangi. Ikiavira Itir God, a ian inazir afeziabar God, a nguazir kam isa ia ganidi. Ia nguazir kamin mangi a dapiagh deraghvira ikiasa a ifonge, kamaghin amizi, ia an arazibar suigh gavgavigh dar gin mangi. ² Ki ia ganidir Akar Gavgavir kaba, da guizbangira Ikiavira Itir

God, en Godin Akar Gavgaviba, ezi ia uam akar igharazitam dagh isin darighan marki. Egh ia an aningizir akar otevitam anengaran marki. Ia Akar Gavgavir kaba bar dar gin mangi. ³ Ia uari Ikiavira Itir God Peorin Mighsiamin amizir bizir kamın ganigha gifa. Gumazamizir avirim danganir kamın ikia asem Balın ziam fema, bizir kam bangin God ian tongin bar me gasighasiki. ⁴ Ezi ia Ikiavira Itir God, ian God, an gin zuir adarazira, ia datirighin ikia kati.

⁵ “Ikiavira Itir God, nan God, na mikemezir arazir a ifongeziba ko bizir a damuasa ia mikemeziba, ki dar ian sure gami. Ia datirighin mangi nguazir kam inigh a dapiagh, egh bar dar gin mangi. ⁶ Ia bar guizbangira adar gin mangiti, ikizir igharazibar gumazamiziba kamaghin fogh suam, ia nighnizir aghuiba ikia egha fofozir aviriba iti. Ia nan arazir ki ifongezir kabav kimti, gumazamiziba da baragh kamaghin mikimam, ‘Gumazamizir ikizir gavgavir kamın itiba, me fofozim ikia egha bizibagh nighnigha deragha dagh ami.’

⁷ “Ia ikizir igharazibagh nighnigh, me purama ekevegha gavgafi, ezi men asetam men boroghira itir puvati. Ezi Ikiavira Itir God, en God, e an deir dughiabar, a bar en boroghira ikia en akurvasi. ⁸ Ki datirighin ian sure gamizir arazir kaba, da arazir God ifongeziba ko bizir a damuasa e mikemeziba bar deragha voroghira zui. Ezi ikizir igharazibar gumazamiziba, men araziba ko bizir me amiba, en Arazir aghuibar min zuir puvati.

⁹ Ia nguazir kamın itir dughiam, ia uari bagh deraghvıra gan, egh bizir ganigha gıvaziba ia zurara dughubar da bakınighnıghan markı. Bar markiam. Ia dar uan boriba ko ovavir boribagh eghan mangıvıra iki. ¹⁰ Ia Sainain Miğhsiamın, Ikiavıra Itir God, ian Godın damazımın tuivigha ikezir dughiam gınıghnıgh. Dughiar kamın a na miğia ghaze, ‘Ni gumazamiziba bar men diaghti me izi uari akufagh. Eghti ki uan akamın men sure damuti, me nguazir kamın ikiamin dughiamın, me nan atiating nan apengara ikiam. Egh me uaghan uan boribar sure damuti, me uaghan nan apengan ikiam.’

¹¹ “God mikemegha gıvazi, ia miğhsiamın boroghın ghuegha, an apengan zarımın tuivighav ikia gari, miğhsiam isia avıvzariaba bıgha pın ghuavanaga overiamın suıghasava amıma, ghuariar bar pızim miğhsiam avara. ¹² Ezi Ikiavıra Itir God avir kamın aven ikia ia miğeıma, ia an akaba barasi. Egha ia gumazitamın nedazımın garir puvatıgha pura miğirıgiar kınim barasi. ¹³ A dughiar kamın uan Akar Dikırızir Gavgavıbar gun ia mikemegha dar gın mangasa ia miğei. Egha a dagıar akuar pumuningın Akar Gavgavır kaba osiri. Kar, an Akar Gavgavır 10pla. ¹⁴ Egha Ikiavıra Itir God, uaghan arazir a ifongezıba ko bizir a damuasa ia mikemezıba, a ian sure damuasa Akar Gavgavımın na mikeme. Ia nguazir datırıghın iniamın kam, ia a dapiagh egh dar gın mangı.”

Israelia asebar g'in mangan kogham

¹⁵ Moses ua kamaghin miġei, "Ikiavira Itir God, Sainain Miġhsiamin avimin aven otogha miġeir dughiamin, ia gumazitam in nedazimin garir puvati, ia pura tiarir kinim barasi. Kamaghin, ia deragh uari bagh ganiva, ¹⁶⁻¹⁸ egh asetamin marvir guatamin ingaran marki. Ia kamaghin damighiva, arazir kuratam damigham. Ia marvir guar kaba akiran marki, gumazim o amizim, asiziba, kuaraziba, kuruziba, osiriba, egh ia marvir guar kabar amighti da ian godbar min ikiam. ¹⁹ Ia ti overiamin itir bizir kabar gari, aruem, iakinim ko mikoveziba. Ia uari bagh ganigh, bizir kaba ian navir averiabagh ekuti, ia teviba apir dar ziaba fam. Ikiavira Itir God, ian God, ikizir igharazibar amamangatizi me bizir kabar ziaba fe. Eghti ia kamaghin damuan kogham. ²⁰ Ezi ian Ikiavira Itir God, Isipin kantrin ia inigha ian akua ize. Mati gumazim avir bar puvira isimin aven uan borim inizi moghin, kamaghira a ia inigha izegha ia gamizi, ia an gumazamizibaram otifi, mati ia datirighin iti mokin. ²¹ Ia bangin, Ikiavira Itir God, a nan aningaghe. Egha kamaghin a pamten na miġia ghaze, ki Jordanin Fanem abigh mangi nguazir aghuir kam in aven mangan kogham. Nguazir kam, Ikiavira Itir God, ian God datirighin ia daningam. ²² Ki Jordanin Fanem abigh vongin mangighan kogham. Puvatigham. Ki danganir kamnaghira ikiva ovegham. Eghti ia

---

4:16-18: Ua Me Ini 20:4; Ofa Gami 26:1; Godin Araziba 5:8; 27:15; Rom 1:23   **4:20:** Ua Me Ini 19:5; Godin Araziba 7:6; 14:2; 26:18; Taitus 2:14; 1 Pita 2:9   **4:21:** Diboboniba 20:12

fanem girigh vongin mangi nguazir aghuir kam iniam. ²³ Ia deraghvira uari bagh gan, egh Akar Dikirizir Gavgavir Ikiavira Itir God, ian God ia koma amizir kam bakinighnighan marki. Ia an akabar gin mangi egh uari bagh asebar marvir guabar ingaran marki. ²⁴ Ikiavira Itir God, ian God, a uavira guizbangira God. A ian amaman-gatighti, ia asetamin ziam fan kogham. God avir bar puvira isimin min iti, egh uan apanibar atar men isigham. Kamaghin amizi, ia kamaghin damuan marki.

²⁵ “Egh ia gin nguazir kam dughiar ruarimin an ikivira iki, egh boriba batiti ian ovavir borir gin otivamiba, bizitabar nedazibar min marvir guatabar ingaran marki. Ia kamaghin damu arazir kuram damigham. Arazir kam Ikiavira Itir God, ian Godin damazimin derazir puvati, egha a gami a bar aningaghe. ²⁶ Ia oragh, ki datirighin overiam ko nguazimin diazi, aning orazi ki akar gavgavir kamin ia migei. Ia Godin akam batogh egh deravira uari bagh gan. God bar zuavira nguazir kamin ia batuegham. Ia Jordanin Fanemin vongin nguazir ia datirighin iniamin kam, ia dughiar ruarimin an ikeghan kogham. Puvatigham. Ia bar moghirama arimighiregham. ²⁷ Egh Ikiavira Itir God, ia aghamsighti ia tintinibar mangi kantrin igharazibar ikiam, egh ian gumazamizir avirim arimighireghti vabara ikiam. ²⁸ Egh ia kantrin kabar iki marvir guar gumaziba temeba ko dagiabar ingarizibar ziaba fam. Nedazir kaba, bizibar garir puvatigha, biz-

iba barazir puvatigha, apir puvatigha, bizibar mughuriaba barazir puvati. ²⁹ Egh ia dughiar kamın ua Ikiavıra Itir God, ian God bagh izisi navim dikavam. Ia uan navir averiam ko duamın aven a burisi bar gavgavigh, a batogh bar an boroghıra izam. ³⁰ Egh ia osımtızir ekiam ikiti, bizir kurar kaba ia bativti, ia navibagh iragh uamategh Ikiavıra Itir God, ian God bagh mangi an akamın gın mangam. ³¹ Ikiavıra Itir God, ian God, a Godin apangkuvim itim. Kamaghın amizi, a pura ia ataghıragh ia gasighasighan kogham. Egh an Akar Dikirızir Gavgavir a uabi ian inazir afeziaba ko amizir kam gın amadaghan kogham.

³² “Ia, dughiar fomıra ikegha izibagh nighnigh. Bar fomıra, amebam tıghar ia batamın dughiam, o dughiar God faraghavıra gumazimın ingarizimın ikegha iza datırighın, ia faragha zuir dughıaba bar dagh nighnigh. Ia ti, nguazir kamın otevíba bar dar mangi deravıra gan, bizir ekıar kamagh garitam otozi, e a baraghız, o pu? Bar puvati. ³³ Gumazamizir ıgharazitaba, ti God barazi, an avimın aven ikia mikeme? Puvati. Ia ikia a barazi a mıgei, ezi ia ariaghırezir puvati. ³⁴ Ikiavıra Itir God, ian God, Isipın kantrin ia inıgha egha ian akua iza ia gamizi, ia an gumazamizibar otifi. Egha ian damazimın a uan gavgavir ekiamın ingangarir ekıar avıribagh ami. An arımariar ekıar avıribagh amizi, da Isipın kantrin otivizi, a puv me misuaghariki. Egha a mirakelbagh amuava, bizir ıgharagha garir ekıar Isipia damuti me bar puvıram atiatingamın avıribagh ami. Ti godın ifavarir ıgharazi tam, bizir an amizir ka-

magh garir tabar amigham, o? Bar puvati^{gham}.
³⁵ Ikiavira Itir God, ian God, bizir kaba ian akakasi, eghti ia fogh suam, a uabira God. Ezi ua godin igharazitam itir puvati. Bar puvati. ³⁶ God ian sure damuasa, kamaghin a ia gamizi, an akam overiamin ikegha izaghiri ia a baregha gifa. Egha nguazimin ia an avir angazangarir ekiamin gari, ezi an avimin aven ikia egha ia ko migei. ³⁷ A bar moghira ian inazir afeziabagh ifonge, egha ia ginabazi ia bar an gumazamizibara. Kamaghin amizi, a uan gavgavir ekiamin Isipin kantrin ia inigha ize. ³⁸ A ia inigha iza ikizir gavgavir ekiaba itiba batoke, men gavgaviba bar ian gavgavibagh afira. A nguazir kam ia daningasa kamaghin amua ia inigha iza nguazir ia datirighin itir kam ia ganingi. ³⁹ Ezi datirighin ia bizir kam ginighnigh mamaghira iki. Ikiavira Itir God, an overiam ko nguazimin God. Ezi ua godin igharazitam ua itir pu. Bar puvati. ⁴⁰ Ia an arazir a ifongeziba ko an Akar Gavgavir ki datirighin ia migeiba, ia bar dar gin mangi. Ia kamaghin damuva, uan ovavir boriba ko deraghvira ikiam. Eghti a deravira ian akurvagh ia ko mangiti, ia nguazir Ikiavira Itir God, en God, datirighin ia ganidir kam, ia dughiar ruarimin an ikiam. Eghti nguazir kam a ian nguazimin min iki kamaghira ikiam.”

Moses mongamin nguibar ekiaba amisefe

⁴¹ Egha gin Moses Jordanin Fanemin aruem anadi naghin nguibar ekiar 3pla amisefe.

⁴² Nguibar ekiar kaba bizir kam bagh ikiam. Gumazitam atamakuigh an apanim gamir

puvatizir gumazim misueghti an aremeghti, gumazir kam ari mangi nguibar ekiar katamin mangiti, gumazitam an ovevem ikaragh a misueghti an aremeghan kogham. ⁴³ Nguibar ekiar kabar kara: Beser, a Rubenin anabamin mogomer nguibam, a gumazamiziba puvatizir danganimin ikia danganir zarimin iti. Ramot, a Gatin anabamin mogomer nguibam, a Gileatin danganimin iti. Ezi igharazim a Golan, a Manasen anabamin mogomer nguibam, a Basan nguazimin iti.

Israelia inizir nguazimin eghaghanir otevim

⁴⁴ Moses Godin Araziba Israelia ganidi. ⁴⁵⁻⁴⁶ Me Isipin kantri ategha iza aruem anadi naghin Jordanin Fanemin, Betpeorin nguibamin boroghin danganir zarimin iti. Dughiar kam, Moses, akaba ko arazir God ifongeziba ko bizir a damuasa me mikemeziba, me ganidi. Danganir kam, Amoriant Atrivim Sihon, an nguazimin iti. A fomira nguibar ekiam Hesbonin aperagha nguazir kam gari. Ezi dughiar Moses Israelia ko Isip ategha izimin, me a misogha anebini. ⁴⁷ Egha me an nguazim gapia, egha uaghan Basanin Atrivim Okin nguazim ini. Amoriant atrivir kamning, Jordanin Fanemin aruem anadi naghin iti. ⁴⁸ Israelia inigha givazir nguazir kam mitaghnam, an Arnonin Fanemin boroghin nguibar ekiam Aroerin ikegha ghua Sirionin Mighsiamin tu, an ziar igharazim, Hermonin Mighsiam. ⁴⁹ Egha me uaghan Jordanin Fanemin aruem anadi naghin itir nguaziba bar da inigha,

ghua Amangsizim Itir Dıpar Akaremın ghua Pisgan Miğhsiamın tu.

5

Godin 10plan Akar Gavgaviba (Ua Me Ini 20:1-17)

¹ Moses Israelian gumazamiziba bar men diazi me iza a ko uari akuvazi, a me miğia ghaze:

O Israelia, arazir God ifongezir ki datirighın ia danıngamiba ko bizir God damuasa ia mikemezir kaba, ia da baragh. Ia deragh da baregh dagh fogh, egh dar gın mangi. ² Ikiavıra Itir God, en God, a Sainain Miğhsiamın boroghın e ko Akar Dikirizir Gavgavim akiri. ³ Ikiavıra Itir God, en inazir afeziaba, me baghavıra nighnigha Akar Dikirizir Gavgavir kam gamizir pu. Puvati, e datirighın itir darazi sara a bar, e bagha Akar Dikirizir Gavgavir kam gami. ⁴ Ikiavıra Itir God uabi, miğhsiamın avimın aven ikia egha ian gara ia ko miğei. ⁵ (Dughiar kamın, ia avimın ati-tigha miğhsiamın ghuav anangan ibura. Ezi kamaghın, ki ia ko Ikiavıra Itir Godın tizimın abuir gumazimın mın ikia, an akaba baragha dar gun ia miğei.) A kamaghın ia mikeme:

⁶ Ki uabi, ki Ikiavıra Itir God, ian God. Kirara Isipın kantrin ia inigha ian akua azenan ize. Kar danganir ia ingangarir gumazamizir kinibar ikezim.

⁷ Ia bar narara gın mangi nan ziamra fam. Egh ia asetamın gın mangan bar marki.

⁸ Ia uari bagh marvir guatamın ingaran marki. Ia overiamın itir bizitam, ko nguazımın itir bizitam ko dipamın aven itir biziba, ia bizir kabar gan, dar mın marvir guatamın ingaran marki. ⁹ Ia asetam ko marvir guatam bagh iteviba apirıva an ziam fan marki. Guizbangıra, ki Ikiavıra Itir God, ki ian God. Egh godın ifavaritamın amamangatıghtı, a nan danganim inian kogham. Bar puvati. Gumazamizir nan aghuaziba, me osımtızim iti, ezi ki ivezir kuram me ko men ikızim daning mangıvıra ikiti, men ikızımın igiar boriba ko azıviba otivigham. ¹⁰ Ezi gumazamizir bar na gifongeziba, me nan Akar Gavgavibar gın zui. Ki bar ian ovavir boriba men apangkuvigh kamaghıra iki mangı, men 1,000ın ovavir borir gın izamiba otivam.

¹¹ Nan ziam, Ikiavıra Itir God, ian God, ia puram a diponan marki. Guizbangıra, gumazamizir pura nan ziam diboriba, Ikiavıra Itir God kamaghın me mikıman kogham, pura bizim, me osımtıziba pu. Bar puvati, a ivezir kuram me daningam.

¹² Ikiavıra Itir God, ia mikemezi moghın, ia Sabatın dughiam deragh a gınıghnigh mikım suam, a dughiar ki ua bagha inabazimra ikiam. ¹³ Ia wıghın vamıra, 6plan aruebar

---

5:8: Ofa Gami 26:1; Godin Araziba 4:15-18; 27:15   **5:9:** Ua Me Ini 34:6-7; Diboboniba 14:18; Godin Araziba 7:9-10   **5:11:** Ofa Gami 19:12   **5:12:** Ua Me Ini 16:23-30; 31:12-14   **5:13:** Ua Me Ini 23:12; 31:15; 34:21; 35:2; Ofa Gami 23:3

aven ingangariba bar dar amuam. ¹⁴ Ezi namba 7 dughiam, kar Ikiavira Itir God, ian Godin dughiamra. Kar dughiar ia avughsamim. Egh Sabatin dughiam, ia bar ingangaribar amuan marki. Ia uan otariba ko, guiviba, ingangarir gumaziba, ingangarir amiziba, asiziba, ko ikizir igharazibar gumazamizir iza ian nguibamin itiba, ia bar ingangaribar amuan kogham. Ian ingangarir gumaziba, ko amiziba, me uaghan ia ko avughsi. ¹⁵ Ia Isipin kantrin ingangarir gumazir kinibar min itima, ki Ikiavira Itir God, ian God, uan gavgavir ekiam akagha ia inigha azenan ize. Kamaghin amizi, avugh-sazir dughiar kamın akam, ia deravirama an gin mangasa, God an gun ia migei.

¹⁶ Egh ia vaghvagh uan afeziam ko amebamin apengan iki, men akabar gin mangi, mati Ikiavira Itir God, ian God, ia mikemezi mokin. Ia kamaghin damuva, nguazir ki datirighin ia ganidir kam, ia an ingangaribar amuti da bar deraviram otivti, ia dughiar ruarimin nguazir kamın ikiam, kar nguazir Ikiavira Itir God, ian God ia ganidim.

¹⁷ Ia gumazamizir igharazibav soghti me arimighiran marki.

5:16: Godin Araziba 27:16; Matyu 15:4; 19:19; Mak 7:10; 10:19; Luk 18:20; Efesus 6:2-3   **5:17:** Jenesis 9:6; Ofa Gami 24:17; Matyu 5:21; 19:18; Mak 10:19; Luk 18:20; Rom 13:9; Jems 2:11

- 18 Ia poroghamiba uari bakia uari ko akuir arazim damuan marki.
- 19 Ia biziba okiman marki.
- 20 Ia ifavarir akabav kimiva gumazamizir igharazitamin ziam gasighasighan marki.
- 21 Ia gumazir igharazitamin amuim bagh navim dikavan marki. Egh an ingangarir gumazim, ingangarir amizim, ko dipenim ko nguazim, ko bulmakau, donki, ko an bizir igharaziba bar, da bagh navim dikavan marki.

22 Egha Moses gumazamizibav gia ghaze, “Ia mighsiamin boroghin uari akuvazir dughiam, Ikiavira Itir God, avimin aven ikia, egha ghuariar pizir ekiamin aven iti. A tiarir arozimin migia, egha Akar kaba isa ia ganingi. Egha a ua dagh isin akar igharazitaba ia ganingizir puvati. A gin Akar Gavgavir kaba isa dagiar akuar pumuningin da osirigha na ganingi.”

Gumazamiziba atiati
(Ua Me Ini 20:18-21)

23 Egha Moses ua kamaghin migei, “Avim isia mighsiam bar anevarazi, ia tiarir mam barazi a mitatemin aven ikia migei. Ezi ian anababar gumazir dapaniba ko ian gumazir aruaba na bagha

---

5:18: Ofa Gami 20:10; Matyu 5:27; 19:18; Mak 10:19; Luk 18:20; Rom 13:9; Jems 2:11   **5:19:** Ofa Gami 19:11; Matyu 19:18; Mak 10:19; Luk 18:20; Rom 13:9   **5:20:** Ua Me Ini 23:1; Matyu 19:18; Mak 10:19; Luk 18:20   **5:21:** Rom 7:7; 13:9   **5:22:** Hibru 12:18-19

iza na migei, ²⁴ ‘Ikiavira Itir God, en God, uan gavgavir ekiam ko angazangarim en akagha avimin aven ikia e migei. Ezi e datirighin fo, dughiar mabar God gumazim ko mikimti an aremeghan kogham, an angamira ikivira ikiam. ²⁵ E bizir tizim bagh datirighin ovengam? Avir ekiam kam ti e gasighasigham. E ti Ikiavira Itir God baraghti an e mikimti, e arighiregham. ²⁶ Nguazir kamın gumazitam ti Ikiavira Itir Godın tiarim barazi an avimin aven ikia mikemezi, an angamira en min ikiavira ikez ti? ²⁷ E kamaghin nighnisi, Moses nırara ua roghira mangi, egh akar Ikiavira Itir God, en God, mikimamiba na da baregh ua iziv e mikim. Eghti e da baregh dar gin mangam.’

²⁸ “Ezi Ikiavira Itir God, ian akar kaba baregha kamaghin na migei, ‘Ki gumazamizibar akaba barazi da dera. ²⁹ Nan ifongiam, me zurara nighnizir kamra iki nan apengan iki zurara nan Akar Gavgavibar gin mangi. Eghti men inganariba deraghti, men ovavir boriba, zurara deraghvira ikiam. ³⁰ Kamaghin amizi, ni mangi me mikimti, me uamategh uan purirpenibar mangi. ³¹ Eghti Moses, ni kagh na ko ikiti, ki uan Akar Gavgaviba ko arazir ki ifongeziba ko bizir ki damuasa me mikimamiba isi, ni daningam. Eghti ni deraghvira men sure damuti, me nguazir ki me daningamimin ikiva deraghvira dar gin mangi.’”

³² Egha Moses Israelia migia ghaze, “Ikiavira Itir God, en God, e ganingizir akaba ko arazir kaba, ia deravira uari bagh ganiva, egh dar gin mangi. Ia ighuigh agharir guvim o agharir kiriamın mangan marki. ³³ Ia tuavir Ikiavira Itir God, ian God, ian akazir kamra bar deraghvira an gin mangiti,

bizir ia amiba bar deraghvıram otivam. Eghtı ia dughiar ruarimın nguazir ia datırıghın iniamin kamın ikiam.”

6

Godın Akar Gavgavir bar ekıar faraghavıra zuım

¹ Egha Moses ua kamaghın mıgei, “Kar Ikiavıra Itir God, en God, ian sure damuasa na mikemezır Akar Gavgavıba, arazır God ifongezıba ko bizır a damuasa ia mikemezıba. Ia mangı nguazır ia datırıghın iniamim dapiagh, egh akar kaba bar dar gın mangı. ² Ikiavıra Itir God kamagsua ifonge, ia ko ian borıba ko men borır men gın otivamıba, ia angamıra itır dughıamın, Ikiavıra Itir Godın atiating, arazır a ifongezıba ko an Akar Gavgavır a ia ganıdıba, ia dar gın mangıvıra ikı. Ia kamaghın damuva, ia dughıar ruarımın nguazır kamın ikiam. ³ O Israelia, ia oragh! Ia deraghvıra ikısi, ia akar kaba baregh, egh deraghvıra dar gın mangı. Ia kamaghın damu, egh ia nguazır aghuımın ikiam, nguazır kam a bar dera, ezi bizıba bar an ikiava deravıram aghui. Egh ia bar avırasemegh bar gavgavıghtı, ingangarır ia damuamıba, da deraghvıram otivam, matı Ikiavıra Itir God, ian inazır afeziabar God, ia mikemezi mokın.

⁴⁻⁵ “O Israelia, ia deravıram oragh. Ikiavıra Itir God, a bar uabıra en God. Eghtı ia bar uan navır averıaba ko uan duaba ko uan gavgavıba sara bar a gifongegh. ⁶ Kı ia ganıdır akar kaba, ia da isi

---

6:4-5: Matyu 22:37; Mak 12:29; 12:30; Luk 10:27

6:6: Godın Arazıba 11:18-20

uan navir averiabar arigh, egh dagh nighnighvira iki. ⁷ Egh dughiar ia uan boriba ko dipenimin ikia avughsiba, ko dughiar ia me ko tuavibar zuiba, ko ia dakuasa misiabar itir dughiaba, ko dughiar ia misiabar dikaviba, ia zurara akar kaba dar men sure damuvira iki. ⁸ Egh akar kaba akinafarimin ada osirigh, da isi uan agharibar arigh da uan guabagh ikegh, egh da gin amangan marki. ⁹ Egh akar kaba uan dipenibar tiar akabar akiniba, ko nguibaba avinizir divazibar tiar akabar da osirigh.”

Israelia Godin akaba bar adar gin mangam

¹⁰ Egha Moses kamaghin migei “Ikiavira Itir God, en God, en inazir afeziaba, Abraham, Aisak, Jekop, ko akam akirigha ghaze, A nguazitam isi ia daningam. Nguazir kam, nguibar ekiar aghuiba an iti. Nguibar ekiar kaba, ia uari dar ingarizir puvati. ¹¹ Eghti bizir aghuir aviriba ian dipenibagh izevegham. Bizir kaba ia fomira da isa uan dipenibagh arighizir puvati. Eghti mozir dipar ia fomira kuizir puvatiziba ikiti, wainin azeniba ko olivin azenir ia ingarava oparizir puvatiziba ikiam. Eghti ia an aven iki damasa ifongezir daghebar ami bar izevegham. ¹² Egh, ia der-aghvira uari bagh gan. Ia fo, ia Isipin kantrin ikia pura ingangarir gumazir kinibar min itima, Ikiavira Itir God ia inigha ian akuava azenan ize. Eghti ia a gin amangan marki. ¹³ Ia Ikiavira Itir God, ian God, an atiating an apengara iki an ziamra fam. Egh ia uan akaba gavgavim dar aningsi, an ziamra dipon akar dikirizim damu.

¹⁴ Egh ian boroghin itir gumazamizibar aseba, ia dar ziaba fan marki. ¹⁵ Ia kamaghin fogh, Ikiavira Itir God, ian God, ia ko iti, ezi gumazamiziba asebar gin zuima, Godin navim me bagha bar ikufi. Eghti ia asebar ziaba fiti, Ikiavira Itir God ian atar, mati avim bizibar isia da gevi moghin, ia agivaghti, ia ua nguazir kamın ikian kogham.

¹⁶ “Egh ia uan Ikiavira Itir God, en God, an araziba tuisigh a gifoghsi an gavgavim bagh azangan marki, mati ia Masan danganimın amizi mokin.

¹⁷ Ia Ikiavira Itir God, ian God, mikemezir Akar Gavgaviba, ko akar a ia ganingiziba, ko arazir a ifongeziba, ia dar gin mangasa, a ia miġia ghaze, ia guizbangira bar adar gin mangi. ¹⁸ Ia arazir aghuir Ikiavira Itir Godin damazimın deraziba, ia dar amu, eghti bizir ia damuamiba bar deraghviram otivam. Eghti nguazir aghuir Ikiavira Itir God ia daningasa ian inazir afeziaba ko akam akirizir kam, ia an aven mangi a iniam. ¹⁹ Eghti Ikiavira Itir God ia koma akam akirizi moghira, ia uan apanibav sogh me batuegham.

²⁰ “Dughiar gin izamimın, ian boriba izi kamaghin ian azangam, ‘Ikiavira Itir God, en God, akar ia ganingizir kaba, ko arazir a ifongeziba, ko bizir a damuasa ia mikemezir kaba, dar mingarim manmakın? Ia ti fo?’ ²¹ Eghti ia kamaghin me mikim, ‘E Isipin kantrin atrivimın ingangarir gumazir kinibar itima, Ikiavira Itir God, uabi uan gavgavimın uam e ini. ²² E bar guizbangira, uari uan damazibar garima, a mirakelin igharagha gariba ko digavir kuram gamir arazaraziba, Isipia

ko, men atrivim ko, an gumazir ekiaba, me gami. ²³ Egha a Isipin kantrin e inigha azenan ize, eghti a en inazir afeziaba ko akam akirizir nguazim e daningisi, e inigh mangi e daningam. ²⁴ Ikiavira Itir God, en God, arazir a ifongezir kabar gin mangasa e mikeme, eghti e an atiating an apengara ikiam. E kamaghin damuti, a en kantrin aven deraghviram e geghuv en ganti, e deraghvira ikiam, mati e datirighin iti mokin. ²⁵ Egh e Akar Gavgavir kaba, Ikiavira Itir God, en Godin damazimin dar gin mangiti, God, e mikemezi moghin, a kamaghin mikim suam, e an damazimin dera.’”

7

Israelia, kar God ua baghavira misevezir ikizim (Ua Me Ini 34:11-16)

¹ Moses ua kamaghin Israelia migei:

“Ikiavira Itir God, en God, e inigh nguazir e ikiamin kamın mangisi, a nguazir kamın itir ikizir aviriba batuegh ia inigh izam. Ia mangi nguazir kam inisi an aven mangiti, a ian faragh mangi, 7plan ikizir gavgaviba me batuegham. Men gavgaviba ko gumazamizibar dibobonim bar, ian gavgaviba ko dibobonim gafira. Ikizir kabar kara, Hitia, Girgasia, Amoria, Kenania, Peresia, Hivia, ko Jebusia. ² Eghti Ikiavira Itir God, en God, me isi ian dafarim datighti, ia bar me misoghti me bar arimighiregh. Egh ia men apangkuv me ko akar dikirizir gavgavitam damuan bar marki. ³ Egh ia me ko guiviba ikarvaghsi akam akiran marki. Ia uan guiviba isi men otaribar arighti, me men ikian marki. Eghti ia men guiviba initı, me ian

otaribar ikian marki. ⁴ Ki fo, me men iki, Ikiavira Itir God ategh saghon iki, men asebar ziaba fam. Ian boriba kamaghin damuti, Ikiavira Itir God, ian atar, egh zuamira ia gasighasigham. ⁵ Ia gumamazir kaba ko poghan marki. Bar marki. Ia kamaghin damu. Ia me ofabar amuasa tuer biziba, ko men ofa gamir dakoziba apirarigh, men dagiar guarir dighoriba itiba bar da misararikhgh. Egh temer guarir aser amizim Aseran nedazim itiba okiva marvir guabar apongti da isi.

⁶ “Ia Ikiavira Itir God, en God, guizbangira ua baghavira misevezir gumamaziziba. Nguazimin gumamaziziba bar men tongin, a ua baghavira iarara amisefe. Ezi ia an gumamazizibara, a bar ia gifonge.

⁷ “Ia Kantrin Igharazibar Gumamazizibar min avirasemeghti, a ia gifuegh ua bagh ia amisivam. Puvati, ian dibobonim a bar sufi. ⁸ Ikiavira Itir God, bar ia gifuegha, ian inazir afeziaba ko amizir akar dikirizim ginighnigha an gin zui. Egha bizir kam bagha a ian akuragha ua ia ini. Ia pura ingangarir gumamazir kinibar min Isipin kantrin atrivimin apengan itima, a uan gavgavir ekiamin ia inigha azenan ize. ⁹ Ia deravira bizir kam ginighnigh. Ikiavira Itir God, a guizbangira God, egha zurara uan Akar Dikirizir Gavgavibar gin ghua bizibagh ami. Egha gumamazir avirir an Akar Gavgavibar gin ghua a gifongeziba, a men apangkuv, kamaghira mangivira ikiam. ¹⁰ Egha a

---

7:5: Godin Araziba 12:3   **7:6:** Ua Me Ini 19:5; Godin Araziba 4:20; 14:2; 26:18; Taitus 2:14; 1 Pita 2:9   **7:9:** Ua Me Ini 20:5-6; 34:6-7; Diboboniba 14:18; Godin Araziba 5:9-10

gifongezir puvatizir gumazamiziba, a men arazir kam ikarvasha zuamira ivezir kuram me ganiga me gasighasisi. ¹¹ Kamaghin amizi, Godin Akar Gavgavir kaba, kar arazir God ifongeziba ko bizir a damuasa ia mikemeziba, ki datirighin da isa ia ganidi. Eghti ia bar deraghvira dar gin mangi.”

Gumazamizir Godin Akar Gavgavibar gin zuiba, a deraghvira me damuam

(Godin Araziba 28:1-14)

¹² Moses kamaghin migia ghaze, “Ia bizir ki damuasa ia mikemeziba baragh deragh dar gin mangiti, Ikiavira Itir God, en God, Akar Dikirizir Gavgavir a fomira ian inazir afeziaba ko amizimin gin mangiva bar ian apangkuvigham. ¹³ A bar ia gifuegh deravira ia damuti, ia borir aviriba batiti, ian adarazi bar avirasemegham. Egh a ian azeniba deragh dar amighti, ian witba ko bali ko wainin ikariziba ko olivin temeba, da ovizir aviriba ikiam. Egh deragh ian bulmakauba ko sipsipbar amuti, da nguzir aviriba batam. Eghti ia, nguazir a fomira ia daningasa ian inazir afeziaba ko akam akirizim, ia an aven ikiti, God deragh ia damu nguazir kamın itir bizir aghuiba isi bar ia daningam. ¹⁴ God bar deravira ia gami moghin, a nguazir kamın ikiziba bar, men tongin ikizir igharazitam, ian min deragha me gamizir puvati. Ian amiziba, ko ian bulmakaun amebaba, tam pura ikian kogham, me bar moghira otam. ¹⁵ Eghti Ikiavira Itir God, deraghvira ian ganti arimariar guar igharagha garitaba ia bativan kogham. Egh arimariar kurar ia Isipin ikia ganizir katam uam

ia bativan kogham. Arimariar kaba, da ian apanibara bativam. ¹⁶ Eghti ikizir Ikiavira Itir God, en God, ian dafarim darighamiba, ia bar moghira me agifagh. Egh ia me ko men asebar ziaba fan marki. Ia men asebar ziaba fi, mati ia asizim azuazimin aven ghu, egh arazir kam bangin ia arimighiregham. Kamaghin, ia tong men apangkuan marki. Bar marki.

¹⁷ “Ia ikizir kabar gan kamaghin nighnighan marki, me bar avirasemegha, men gavgavim e gafira. Eghti e me gasighasighsi iburaghbu-regham. ¹⁸ Puvati, ia men atiatingan marki. Ia bizir Ikiavira Itir God, ian God, Isipin atrivim ko an gumamazibagh amizibagh nighnigh. ¹⁹ Egh ia arimariar bar kurar ia Isipin uari uan damazibar ganizibagh nighnigh. Egh uaghan mirakelba ko digavir kuram gamir arazarazir God amizibagh nighnigh. Ia bar fo, Ikiavira Itir God, ian God uan dafarimin ingangarir ekiabagh amigha Isipin kantrin aven ia inigha ize, ia bizir kabagh nighnigh. Eghti ikizir ia datirighin atiatiba, Ikiavira Itir God, arazir kamaghira garimin me damu bar me gasighasigham. ²⁰ Eghti men tarazi ian ari mangi mueghti, Ikiavira Itir God, apizir gumamaziziba apiba amangiti, da mangi atiatir ekiam me daningiva me gasighasigham.

²¹ “Ikiavira Itir God, ian God, gavgavir bar ekiam ikia e ko iti. Kamaghin amizi, ia ikizir kabar atiatingan marki. A gavgavir bar ekiam iti, eghti gumamaziziba bar an atiatingam. ²² Ikiavira Itir God, ian God, ian faragh mangi aghumra ikizir kaba batogh me amangiti, me ari mangam. Eghti ia zuamira me gasighasighan

kogham. Ia zuamira me gasighasighti, asizir atiaba avirasemegh otivigh izi ia misoghti ia arimighiregham. ²³ Guizbangira, Ikiavira Itir God, ian God, ian apanibar amighti me bar atiatigh ikivira iki mangiti, dughiar ia bar me dikabiragh me abinamim otogham. ²⁴ God uaghan men atriviba isi ian dafaribar arigham. Eghti ia me misoghti, me arimighireghti, gumamaziziba me gin amadagham. Ia me misoghamin dughiamin, gumazitam ian anogoreghan kogham. Ia bar me misoghirarigham.

²⁵ “Ia bar men asebar marvir guabar apongti da isigh. Egh men silva ko golin me uan asebar marvir guabar kurtibagh ifongan marki. Ikiavira Itir God, ian God, a bar aser kabar marvir guabar aghua. Kamaghin amizi, ia bizir kaba inian marki. Ia da inighti da ti azuazimin min, ian suighti ia arimighiregham. ²⁶ Egh ia aser kabar marvir guatam inigh uan dipenibar aven izan marki. Ia tam inigh izeghti, Ikiavira Itir God, dagh gasighasizi moghin ia gasighasigham. Aser kaba da bizir bar kuraba, ezi God bar dar aghua. Kamaghin amizi, ia dar aghuagh bar akiriba ighegh dagh asaragh.”

8

Israelia nguazir aghuim iniam

¹ Ezi Moses kamaghin Israelia migei:

“Akar gavgavir ki datirighin ia ganidir kaba, ia bar deravira dar gin mangi. Ia kamaghin damuva, deravira iki oti bar avirasemegham. Ia

uaghan mangi nguazir Ikiavira Itir God ian inazir afeziabar aningasa me ko akam akirizimin aven mangi, a inigh an ikiam. ² Ikiavira Itir God, en God, a 40plan azenibar ian faragha ghua ia inigha gumazamiziba puvatizir danganim garui. Ia bizir kam ginighnighvira iki. A dughiar kam in navir averiabagh fofoghasa, ia an Akar Gavgabagh nighnighavira iti, o puvati. Ia uari fer arazim agivagh, an apengan ikiasa, an osimtizir maba ia ganingi. ³ Ia uari fer arazim agivasa, a ia ataghizi, mitiriam ian azi. Egha a daghem mana, isa ia ganingizi ia aneme. Dagher kam, ia a gifozir puvati, ezi ian inazir afeziaba uaghan fomira a gifozir puvati. A ghaze, a kamaghin damighti ia fogh suam, e gumazamiziba daghebara damiva dar gavgavimin ikian kogham. Puvati. Me Ikiavira Itir God migeir migirigiba bar dar gin mangiva, ikirimirir aghuim iniam. ⁴ Ezi ia 40plan azenir kabar arua izima, ian koro tiaba biaghirezir puvati. Ezi ian dagariba uaghan ian bezir puvati. ⁵ Ia kamaghin fogh, afeziam uan borim akira an sure gami moghin, Ikiavira Itir God, ian God, ia akirmigha ian sure gami. ⁶ Kamaghin amizi, ia Ikiavira Itir God, ian God, ia mikemezir bizibar amu, egh an atiati an apengara iki an Akar Gavgavibar gin mangi.

⁷ “Ikiavira Itir God, ian God, ian akua kantrin bar aghuir kam bagha zui. Nguazir kam, a faner ekiaba ko mozir dipaba itima, dipar maba nguazimin apengan ivemara, egha danganir zariba ko mighsiar dozibar otiva afora dar

---

8:3: Ua Me Ini 16:1-35; Matyu 4:4; Luk 4:4   **8:5:** Aghuzir Akaba 3:12; Hibru 12:6

izaghiri. ⁸ Ezi nguazir kam dagher aviriba an otifi, wit ko bali, wainin oviziba, pomigranetin oviziba, fighin oviziba, olivin oviziba, ko, hanin eborim, da bar moghira an otifi. ⁹ Eghti nguazir kamın, mitiriaba ian aghan koghti, ia bizitamın oteveghan kogham. Ezi nguibar kamın dagiaba, ain ko kapa dar aven iti, eghti ia mighsıar kabagh kuva da iniam. ¹⁰ Egh bizir ia damasa ifongeziba, ia bar ada iniam. Egh ia Ikiavıra Itir God, ian God, kantrin aghuir a ia ganıngızir kam bagh an ziam fi a minabam.”

Israelia, Ikiavıra Itir God bakınıghnıghan kogham

¹¹ Egha Moses kamaghın Israelia mıgei:

“Ia uari bagh deravıra gan, egh Ikiavıra Itir God, ian God bakınıghnıghan marki. Ia ti kamaghın damuva, ia Godın Akar Gavgavıba ko bizir a damuasa ia mikemezıba ko, arazir a ifongezıba ia da abıgham, kar arazir bar kuram. ¹² Ia gın dagher damamin aghuir avirıba iki, egh dipenir bar aghuıbar ingarıva dar aven ikiam, ¹³ egh sipsıpa ko bulmakauba, gol ko silva ko, bizir aghuıba, da bar avırasemegham. ¹⁴ Ia dughıar kamın, uari fıva akaba batogh Ikiavıra Itir God, ian God, a bakınıghnıghan marki. Ia inganğarır gumazır kınıbar mın Isıpın kantrin itıma, a ua ia inıgha azenan ize. ¹⁵ Egh a uabı ian faragha ghua gumazamıza puvatızır danganır kurar ekıar kamın ghu. Danganır kam kuruzıba ko tuıghakar imezır kuraba itıba an iti. Egha

danganir kam a bar misingizi, dipaba an puvati. Ezi God dagiar bar gavgavir mam gamizi, dipam an otogha izaghirima ia aneme. ¹⁶ Egha danganir kamın a manan daghem ia ganingizi ia aneme. Manan dagher kam, ia ko ian inazir afeziaba fomiram anemegha a gifozir puvati. A kamaghın ifonge, ia uari abınigh an apengara ikiam. Egh a kamaghın foghasa, ia ti an akabar gın mangi biziba bar dar amuam, o puvatıgham. Kamaghın amizi, an osımtıziba ia bagha da amadi. Egh a gın bizir bar aghuiba isi ia danıngam. ¹⁷ Eghti ia kamaghın nıghnıghan marki, e bizir aghuir kaba uan gavgavımın dagh amizi, da otifi. Puvati. ¹⁸ Ikiavıra Itir God, en God, a uabi gavgavım ia ganıdima, ia bizir avırıba isi. An arazir a ia gamir kabar mıngarım kamakın, a ian inazir afeziaba ko amızir Akar Dikirızir Gavgavir kam gınıghnıgha kamaghın amua datırıghın ghuavıra iti. ¹⁹ Ikiavıra Itir God, ian God, ia a gın amadagh asebar gın mangi dar ziaba fan marki. Ki ikiangsızir gavgavım ia ganıga ghaze, ia akar kam baraghan aghuagh, egh kamaghın damuva, ia guızbangıra arımıghıregham. ²⁰ Ia Ikiavıra Itir Godın tiarım baraghan aghuaghti, a ikızir ıgharazıba ian damazımın dagh asıghasıghızı moghın, a uaghan ia gasıghasıgham.”

9

Israelia, Godın akam batoke

¹ Egha Moses ua kamaghın Israelia mıgei:

8:18: Aghuzir Akaba 10:22; Hosea 2:8

“O Israelia, ia oragh! Ia bar dughiar ovezimîn Jordanin Fanem girigh vongin mangam. Ia mangi ganigh, ikizir ekiaba, men gavgavim ian gavgavim gafira, ia men nguazim iniam. Me nguibar ekiar aviriba itima, da avinizir divaziba bar ghuavanaga overiamin suira. ² Ezi Anakin ikizir ekiabar gumazamiziba bar ekeveggha, gav-gavigha agharapaniba sarama aghungi. Ezi ia men eghaghanim bareggha fo, gumazitam me misogh me abiraghan kogham. ³ Ia datirighin uari uan damazibar ganti, Ikiavira Itir God, en God, avir bar puvira isimin min ian faragh mangam. Ikiavira Itir God uabi, akar dikirizir ia bagha amizimin gin mangi, ian faragh mangi men gav-gaviba bar da abinigham. Eghti gin ia me misogh bar zuamira me gasighasigham.

⁴ “Ikiavira Itir God, ian God, me batuegh givaghti, ia uan navir averiabar kamaghin mikimam marki, ‘God ti en garima, e an damazimin bar dera, ezi a en arazir aghuir kam bangin nguazir aghuir kam isa e ganingi.’ Nighnizir kam a guizin nighnizim puvati. Bar guizbangira, Ikiavira Itir God, ikizir kabar gumazamizibar garima, me arazir kurar aviribagh ami, kamaghin amizi, a me batueghasava ami. ⁵ Ia kamaghin nighnighan marki, ia uan navir averiabar aven bar deragha, arazir Godin damazimin zuezibagh ami. Puvati, ikizir igharazir kabar gumazamiziba, me arazir bar kurabagh ami, kamaghin God me batuegham. Egha uaghan, Ikiavira Itir God, ian God, uan

akar dikirizir ian inazir afeziaba, Abraham, Aisak, Jekop, ko amizimin gin mangasa ifonge. Kamaghin, a me batueghti, ia men nguazim iniam. ⁶ Ia kamaghin nighnighan marki, ia gumazamizir Godin damazim deraziba. Kamaghin amizi Ikiavira Itir God, ian God, ian arazir aghuiba ikarvagha ivezir aghuimin min nguazir aghuir kam ia ganidi. Bar puvati. Guizbangira, ia gumazamizir navir bar gavgaviba itiba, egha ia an akaba baraghan aghua.

⁷ “Ia bizir kam ginirigh, egh deraghviram a ginighnigh: Ia gumazamiziba puvatizir danganimin ikia Ikiavira Itir God gamizi, a ian aningaghe. Ia fomira Isip ategha iza datirighin, ia dughiar ruarir kamin Ikiavira Itir Godin akam batoghavira iti. ⁸ Ia fomira, Sainain Mighsiamin boroghin ikia, Ikiavira Itir God gamizi, a bar aningaghegha atam ia gasighasiki. ⁹ Ezi ki dagiar akuar kamning iniasa mighsiamin ghuavanabo. Kar, Ikiavira Itir God, ia koma amizir Akar Dikirizir Gavgavimin osizirim itir dagiar akuar pumuning. Dughiar kamin, ki 40plan arueba ko dimagaribar mighsiamin ikia, dipatam ko daghetam amezir puvati. ¹⁰ Ezi Ikiavira Itir God, dagiar akuar kamning isa na ganingi. Dagiar akuar kamning, ia mighsiamin boroghin uari akuvagha itima, Ikiavira Itir God avimin aven ikia, ia mikemezir migirigiaba, a uabi aningin ada osiri.

¹¹ “Ki 40plan arueba ko dimagaribar mighsiamin pin iti. Ezi Ikiavira Itir God, Akar Dikirizir Gavgavimin osizirim itir dagiar

akuamning isa na ganingi. ¹² Egha a kamaghin na migei, 'Nin gumamazizir ni Isipin kantrin inigha azenan izeziba, me arazir kurar bar avirim gami. Egha me zuamira akirim ragha nan akabagh asaragha, uari bagha bulmakaun nedazir mam golin an ingari. Kamaghin amizi, ni zuamira dikavigh mighsiam ategh magiri.'

¹³ "Egha Ikiavira Itir God, ua na migia ghaze, 'Gumamazizir kaba ki men gara me gifo, me na baraghan aghuagha nan akam batoke. ¹⁴ Ezi ki bar me gasighasighti gumazitam ua me ginighnighan kogham. Ki kamaghin me damigh, gin ni damighti, ni ikizir gavgavir bar avirimin afeziamin otoghti, ikizir kamın dibobonim ko gavgavim, bar gumamazizir kurar kabar dibobonim ko gavgavim gafiragham. Kamaghin amizi, ni nan anogoroghan marki.'

¹⁵ "Kamaghin, ki dikavigha dagiar akuar Akar Dikirizir Gavgavim itimning, uan dafarimningin aningın suiragha, mighsiamin uaghiri. Ezi dughiar kamın, avir ekiam mighsiamin dafogha isima, an mizariaba akizirigha ghuavanadi.

¹⁶ Ki izaghirigha givagha garima, ia guizbangira Ikiavira Itir God, en God, an akaba akirim ragha dagh asara. Egha ia uari bagha golin bulmakaun igiar mamın nedazimın ingarigha gifa. Arazir kamın, ia arazir kuram gamigha zuamira tuavir Ikiavira Itir God ian akazim ataki. ¹⁷ Kamaghin amizi, ki ian damazibar, dagiar akuar kamningin suiragha aning akunizi, aning ira bar misaraghire.

¹⁸ Egha gin ki uamategha Ikiavira Itir Godin damazimın ghua nguazimın fuagha, uan guam nguazim mituagha irighav iti. Ki 40plan arueba

ko dimagaribar kamaghira ikia, egha dipatam ko daghetam amezir puvati. Ki fo, ia arazir kuram Ikiavira Itir Godin damazimin a gamua, a gamizi, a puvira ian atari, ezi ki ia bagha kamaghin ami. ¹⁹ Ikiavira Itir God, bar ian aningaghegha ia givasa nighnisi, kamaghin ki atiatingi. Ezi Ikiavira Itir God, faragha amizi moghin, ua nan azangsizim baraki. ²⁰ Dughiar kamın, Ikiavira Itir God, uaghan bar puvira Aronin aningaghegha, a misueghti an aremeghasava ami. Ezi ki faragha amizi moghin, Aron ko ia bagha God ko migeima, a nan azangsizim ikara. ²¹ Ia bulmakaun kamın ingarigha arazir kuram gami. Ezi ki bulmakau inigha ghua a isa avim mikini. Egha ki bar a anemisaragharigha, a mirmirigha an avereniba inigha da isa, mighsiamin ivemara uaghirir daghurir dipam mikini.

²² “Ia Masa, ko Tabera ko Kibrot Hatavan itir dughia bar, ia Ikiavira Itir God gamizi, a bar ian aningaghe. ²³ Ia faragha ghua Kades Barnean itima, a ia migia ghaze, Ia mangi nguazir a ia daningamin kamın aven mangi a dapiam. Ezi ia nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godin itir puvatigha, an akamin gin mangan aghuagha a batoke. ²⁴ Ki fomira ia ko ingara ia inigha izezir dughiamin ikegha iza datirighin, ki bar ia gifo, ia gumazamizir Godin akaba batoziba.

²⁵ “Ian arazir kuram bangin Ikiavira Itir God bar ia gasighasighasava amima, ki 40plan arueba ko dimagaribar Ikiavira Itir Godin damazimin

---

9:19: Hibru 12:21   **9:22:** Ua Me Ini 17:7; Diboboniba 11:3; 11:34

9:23: Diboboniba 14:1-10; Godin Araziba 1:21; 1:26; Hibru 3:16

nguazimın fuagha uan guam nguazim mituagha irıghav ikia, ²⁶ İkiavıra İtir God ko miğia ghaze, ‘O İkiavıra İtir God, nan Ekiam, ga uaning, ni uan gumazamizibagh asıghasıghan marki. Ni uabi uan gavgavimın gumazamizir kaba İsipin kantrin me inıgha azenan ize. Ni uan gavgavir ekiamın men akuragha ua me inıgha gıfa. ²⁷ Ni uan ingangarir gumaziba, Abraham, Aisak ko, Jekop, me giñıghniğh, akaba batozir gumazamizir kabar arazir bar kurar kabagh niğhniğh da ikarvaghan marki. ²⁸ Ni kamaghın damighti, İsipia ti kamaghın mikim suam, İkiavıra İtir God, gumazamizir kaba inıgha nguazir me danıngasa me ko akam akirizim, bagh mangan iburaghburaki. Puvati, God gumazamizir kabar aghuagha, aremeghasa, me inıgha gumazamiziba puvatizir danganimın ghu. ²⁹ Mevzika, gumazamizir kaba ni ua baghavıra me amısefe. Egha ni uan gavgavir ekiamın İsipin kantrin me inıgha azenan ize. Kamaghın amizi, ni me gasıghasıghan marki.’”

10

*Moses namba 2in dughiamın
Akar Gavgavir 10pla ini
(Ua Me Ini 34:1-10)*

¹ Egha Moses İraelia miğia ghaze, “40plan arueba ko dimagariba gi vazıma, İkiavıra İtir God, ua kamaghın na miğei, ‘Ni dagiar akuar faragha dituzir pumuningın mirara ua pumuning atugh, egh aning inıgh na bagh miğhsiamın anang. Egh ter araritaba aghoregh boksimın ingarigh.

² Eghti ki dagiar akuar kamning, akar ki faragha

dagiar akuar ni inigha ghua bighizimningin osiriz-
iba, aningin da osiram. Ki akaba osirigh givaghti
ni aning isi boksiam darugh.'

³ "Egha ki temer akasin boksiam mamın in-
garigha, dagiar faragha dutuzimningin mirara
dagiar akuar pumuning atugha, aning inigha ua
mighsiamin ghuavanabo. ⁴ Ezi Ikiavira Itir God,
dagiar akuar kamningin, faragha uan akaba os-
irizi moghin, ua da osiri. A uan 10plan Akar
Gavgaviba osiri, a faragha dughiar ia mighsiamin
apengan uari akuvagha itimin, an avimin aven
ikia akar kabara ia mikeme, a datirighin uam
ada osiri. Egha a dagiar akuar kamning isa na
ganingi. ⁵ Ikiavira Itir God na mikemezi moghin,
ki uamategha izaghira dagiar akuar kamning isa
Boksiam ki ingarizimin aven aning ati. Ezi dagiar
akuamning Boksiamin aven ikia iti."

⁶ Egha gin Israelia Jakanian gumazamizibar
mozir dipaba ategha, Moserin nguibamin ghue.
Aron kagh aremezi, me an kuam isa mozim
gati. Ezi an otarim Eleasar, an danganim inigha,
ofa gamir gumazibar dapanimin iti. ⁷ Egha me
kagh dikavigha Gugodan danganimin ghuegha,
gin ghua Jotbatan danganimin ghu. Kar danganim
daghurir dipar aviriba itim.

⁸ Me faragha Sainain Mighsiamin boroghin
itima, Ikiavira Itir God, Akar Dikirizir Gavgavimin
Boksiam kamın ganasa, Livain anabamin gumaz-
ibav sefe. Gumazir kaba, me ofa gamir in-
gangarim damu, egh gumazamizibav kim suam,
Ikiavira Itir God, bar deraghvira me damuam.

Livaiba dughiar kamın ikegha ingangarir kam gamua iza datirikin. ⁹ Kamaghın amizi, Livain anabam, Ikiavıra Itir God nguazir asızitam me ganıngızir puvati. A nguaziba Israelian anabar igharazibagh anıngi, ezi Livaiba puvati. Livain anabam, men bizir aghuir Ikiavıra Itir God me ganıngızim, a kamakın, me ofa gamir ingangaribar amuam, mati Ikiavıra Itir God, ian God, faragha akam me bagh anekirizi mokin.

¹⁰ Moses Israelia miğia ghaze, “Ki 40plan arueba ko dimagaribar miğhsiamın pın iti, mati ki faragha amizi mokin. Ezi Ikiavıra Itir God, nan azangsızim uam a baraki. Egha ia gasıghasıghızir puvati. ¹¹ Egha a kamaghın na miğia ghaze, ‘Ni dikavigh gumazamizibar faragh mangi, nguazir ki me danıngasa men inazir afeziaba koma akam akirizim iniam.’”

Arazir God ifongeziba

¹² Moses ua kamaghın Israelia miğei, “O Israelia, ia oragh. Ki ian azai, ia Ikiavıra Itir God, ian God ifongezir arazir aghuir manaba ia dar amuam? Arazir kaba: Ia Ikiavıra Itir God, ian Godın atiatıngıva an apengara iki, egh an akaba bar dar gın mangi. Egh a gifuegh, egh bar uan navir averiaba ko duaba sara bar akongegh an ingangarim damu.

¹³ Egh an Akar Gavgavıba ko arazir Ikiavıra Itir God ifongeziba, ki ian akurvaghasa datirıghın ia miğei, ia bar dar gın mangi, egh deraghvıra ikiam.

¹⁴ Ia oragh, overiar bar pın itim, a Ikiavıra Itir God nanam. Ezi nguazim ko an itir biziba da uaghan an bizibara. ¹⁵ Ezi Ikiavıra Itir God, ian

inazir afeziaba, uan navir averiamin aven bar me gifongegha, ua bagha ikizir igharazibar tongin ia amisevegha, uaghan ian ovavir boriba amisefe. A ua baghavira ia ginabazi, ia datirighin an gumazamizibara. ¹⁶ Kamaghin amizi, ia uan navir averiabar aven akaba batozir arazim atugh a batokegh, mati gumaziba mikarzir mogomebar inibar ghoru. ¹⁷ Ikiavira Itir God, ian God, godin ifavariba ko bizir bar gavgaviba itibagh afira. Ikiavira Itir God, a bar ekevegha bar gavgavizi, biziba bar an gavgavimin atiatigha an apengan iti. Gumazir ziam itim, o gumazir ziam puvatizim, an arazir vamiran gin ghua men araziba tuisisi. A kotin aven gumazamiziba ataghirazi, me an nighnizim gighasa dagiaba a ganidir puvati. ¹⁸ Egha amizir paba ariaghireziba a deraghavira me gamuava, borir afeziaba ariaghireziba a uaghan deraghvira me gami. Egha ikizir igharazibar gumazamizir en tongin itiba, a me gifuegha dagheba ko korotiaba me ganidi. ¹⁹ Ia faragha, ikizir igharazibar gumazamizibar min Isipin kantrin ike. Kamaghin amizi, ia uaghan ikizir igharazibar gumazamizibagh ifongegh. ²⁰ Ia Ikiavira Itir God, en God, an atiating an apengan iki, egh an ziamra fi. Egh an porogh gavgavigh, an ziamra dipon ia uan akar dikirizibar amu. ²¹ Anarira, a ian God, kamaghin ia an ziam fi. Ia uari bizir ekar igharagha garibar gari, a ian akurvaghasa dagh ami. ²² Ian inazir afeziar 70pla, merara Isipin ghue. Ezi datirighin, Ikiavira Itir God, en God, ia gamizi ia overiamin

---

10:17: Aposel 10:34; Rom 2:11; Galesia 2:6; Efesus 6:9; 1 Timoti 6:15; Akar Mogomem 17:14; 19:16   **10:22:** Jenesis 15:5; 22:17; 46:27

mikovezibar min bar aviraseme.”

11

God ziar ekiam iti

¹ Moses kamaghin Israelia migei, “Ia Ikiavira Itir God, en God, bar a gifongegh, zurara an arazir a ia ganingiziba ko bizir a damuasa ia mikemeziba ko, an Akar Gavgavibar gin mangi. ² Ia datirighin bizir kabagh nighnigh. Ia Ikiavira Itir God ian sure damuasa amizir bizir aviriba ia dar gani. A bizir kaba ian boribar akazir puvati. Iarara, Ikiavira Itir Godin gavgavir bar ekiamin gani. ³ Egha ia Ikiavira Itir Godin garima, a Isipin atrivim ko an nguazimin mirakelin igharagha gariba ko digavir kuram gamir arazibagh ami. ⁴ Ia garima, Isipia ian agintizir dughiamin, Ikiavira Itir God, Ongarir Aghevim gamizi a iza bar Isipian midorozir gumaziba ko, men hoziaba ko, men karisba avara. Egha Ikiavira Itir God bar me gasighasiki. ⁵ Ia tighar izi danganir ia datirighin itir kamın izamin dughiamin, ia uari bizir kabar gani. Ikiavira Itir God, gumamaziba puvatizir danganimin ia bagha bizir bar aviribagh ami. ⁶ Ia bizir kam ginighnigh. Ia garima, Ikiavira Itir God, Rubenin anabamin mav, Eliap, an otarimning, Datan ko Abiram, God aning gamizir bizimin gani. Ia bar garima, Ikiavira Itir God, nguazim gamizi, an akam akarizi, aning uan amuiroghboriba ko, uan purirpeniba, ko bizir angamira itiba sara bar, nguazir torim giraghuezi, nguazim bar me

---

11:3: Ua Me Ini 7:8–12:13
Diboboniba 16:31-32

11:4: Ua Me Ini 14:28

11:6:

avara. ⁷ Ikiavıra Itir God amizir bizir ekar kaba, ia guizbangıra, uari uan damazibar bar adar gani.”

God bizir aghuiba itir nguazim Israelia ganingi

⁸ Moses ua kamaghin Israelia miği, “Ia Jordanin Fanem giregh vongin mangamin dughiam a roghıra ize. Ezi ia Akar Gavgavir ki datirighin ia ganidir kaba, ia deraghvıra dar gin mangi, egh nguazir ia datirighin iniasava amir kamın aven mangi a iniam. ⁹ Egh ia dughiar bar ruarimin bizir bar aghuiba itir nguazir kamın ikiam. Nguazir kam, dagheba an ikia bar deraghavıram aghui. Nguazir kam, Ikiavıra Itir God, ian inazir afeziaba ko, men ovavir boribar aningasa akar dikirizim gami. ¹⁰ Nguazir ia datirighin iniamin kam, a Isipin kantrin ia faragha ikezimin, nguazimin min gari puvati. Ia Isipin ikia azeniba opara, dipam inigh uan azenibar izasa ingangarir dafabagh ami. ¹¹ Ezi nguibar ia datirighin mangi ini-asava amir kam, a mighsiaba ko danganir zariba itima, amozim zurara an dagher azenibagh izi. ¹² Ikiavıra Itir God, ian God, azeniba bar, dar iakinibar vaghvagha nguazir kam deraghavıram an gari.

¹³ “Ki datirighin ia ganidir Akar Gavgavir kaba, ia bar adar gin mangi. Egh Ikiavıra Itir God, ian God ia bar a gifongegh, egh uan navir ave-riaba ko duaba sarama an ingangarim damu. ¹⁴ Egh ia kamaghin damuti, an amozim amadaghti amozim izamin dughıabar a izam. Azeniba oparir dughiam ko dagheba asir dughiam sara amozim izam. Eghti ia dagheba ko wain ko, olivin boreba

izivagham. ¹⁵ Eghti ia daghetamin oteveghan kogham. Eghti ian bulmakauba damamin graziba ikiam.

¹⁶ “Ia uari bagh ganigh! Ian nighniziba ia gifaraghti ia Ikiavira Itir God, akirim ragh a gasaragh, asebar ziaba fi dar ingangaribar amuan marki. ¹⁷ Ia kamaghin damuti, Ikiavira Itir God, ian aningaghegham. Egh amozimin tivaghti, nguazim dipaba puvatighi, dagheba ko biziba de-
ragh aghungan kogham. Eghti ia nguazir aghuir Ikiavira Itir God ia ganidir kamın, zuamiram arighiregham.

¹⁸ “Ia nan akaba isi uan nighniziba ko navir averiabar arikigh. Egh da osirigh uan agharibar da ikegh, egh atarir afivibar min da uan guabagh ikeghti da ikiti, ia dughiabar dagh nighnighvira iki.

¹⁹ Egh ia dughiar uan boriba ko dipenimin ikia avughsiba, ko dughiar ia me ko tuavibar zuiba, ko ia dakuasa misiabar itir dughiaba, ko dughiar ia misiamin dikaviba, ia zurara akar kabar uan boribar sure damuvira iki. ²⁰ Egh akar kaba uan dipenibar tiar akabar akiniba, ko nguibaba avinizir divazibar tiar akabar da osirigh. ²¹ Egh ia kamaghin damuti, Ikiavira Itir God, en in-
azir afeziaba ko akar dikirizim gamizi moghin, ia damighti ia dughiar bar ruarimin nguazir kamın ikiam. Eghti, ian ovavir boriba nguazir kamın iki-
amin dughiam uaghan bar ruaragham. Mati overiam zurara uan danganimin ikiavira iti moghin, ia nguazir kam gisin ikivira ikiam.

²² “Ki ia ganidir Akar Gavgavir kaba, ia bar dar amu. Ia bar Ikiavira Itir God, ian God

gifuegh, an tuavir aghuiba bar adar gın mangi, deraghvira bar adar suiragh. ²³ Eghti ia roghira mangamin dughiamin, Ikiavira Itir God ian faragh mangi ikizir igharaziba batueghti, ia men nguaziba iniam. Ikizir kaba, men gavgaviba ko dibobonim, ian gavgaviba ko dibobonim gafira, eghti ia men nguazibar apiagham. ²⁴ Egh nguazir ia arua zuir manaba, ia bar moghira da iniam. Eghti ian nguazir mitaghniam, a Sautin amadaghan gumazamiziba puvatizir danganimin ikegh mangi notin amadaghan Lebanonin Mighsiamin tugham. Egh mangi aruem anadi naghin Yufretisin Fanemin ikegh mangi, Mediterenianin Ongarir Ekiamin aruem ghuaghiri naghin tugham. ²⁵ Eghti gumazitam ian tuavim apirighan kogham. Ikiavira Itir God, ian God, a faragha ia bagha akam akirizi moghin, a ikizir igharazibar gumazamizibar amuti, me ian ziam baraghiva, me akong bar atiatigham.

²⁶ “Ia oragh. Ki datirighin ia bagha tuavir pumuning ati, ia tuavir manamin gin mangam? Aning kamakin: God deragh ia damuasa, ia ifongez, o a pazi ia damuasa ia ifongez? ²⁷ Ia Ikiavira Itir God, en God, an Akar Gavgavir ki datirighin ia ganidir kabar gin mangiti, a deravira ia damuam. ²⁸ Ia Ikiavira Itir God, ian Godin, Akar Gavgavir ki datirighin ia ganidiba, dar gin mangan kogh, godin igharazir ia fomira fozir puvatizibar gin mangiti, God ia gasighasigham. ²⁹ Egh Ikiavira Itir God, ia inigh nguibar ia datirighin dapiamimin mangiti, ia bar Gerisimin Mighsiam ko Ebalin

---

11:24: Josua 1:3-5

8:33-35

11:29: Godin Araziba 27:11-14; Josua

Mighsiamin mangi. Egh ian tarazi Gerisimin Mighsin tugh kamaghin dim suam, God e bagh bizir aghuaribar amuam. Eghti ian tarazi Ebalin Mighsiamin tugh kamaghin dim suam, God e gasighasigham. ³⁰ Ia fo, mighsiar kamning Jordanin Fanemin aruem ghuaghiri naghin iti. Aning Jordanin danganir zarimin, Kenanian nguazir aruem uaghiri naghin itimin iti. Aning Moren temer ekier anogoroghezibar boroghin ikia, Gilgalin nguibamin boroghin iti. ³¹ Ia kiran oveghangin, Jordanin Fanem giregh mangi nguazir Ikiavira Itir God, ian God ia daningamim dapiam. Egh ia a inigh a dapiaghiva, an Araziba bar deravira dar gin mangi. ³² Ia deraghvira nighnighiva, arazir God ifongeziba, ko bizir a damuasa ia mikemeziba, ia deragh dar gin mangi.”

Moses Ikiavira Itir Godin Arazibar gun migei

12

(Sapta 12--26)

*Godin ziam famin
danganir vamira ikiam*

¹ Moses ua Israelia migia ghaze, “Ia oragh. Ia arazir God ifongeziba ko bizir a damuasa ia mikemezir kaba, ia nguazir kam in ikiamin dughiamin ia bar deravira dar gin mangi. Nguazir kam, Ikiavira Itir God, ian inazir afeziabar God, a ia ganingi, eghti ia angamira itir dughiaabar, ia a dapiagh ikiam. ² Ia ikizir igharazibar nguaziba inigh men danganim inigh dar apiagh, egh danganir me uan asebar ziaba feba, kar mighsiar

ekiaba ko, miḡhsiar doziba, ko temer ekiabar apengan itir danganiba, ia bar dagh asiḡhasikigh. ³ Egh men ofa gamir dakoziba apirarigh, men dagiar guarir dighoriba itiba misararikigh, egh temer guarir aser amizim Aseran nedazim itiba avimin da tueghti da isigh, egh sobiamin men marvir guaba okiva, bar dagh asiḡhasikigh. Eghti me ua nguazir kamın dar ziaba fan kogham.

⁴ “Ia gumazamizir asebar ziaba febar min, Ikiavira Itir God, ian God, an ziam fan marki. ⁵ Ikiavira Itir God, Israelian anababar nguazibar tongin, danganir vamiran ikisi ua bagh anemisevegham. Eghti ia danganir kamra mangi egh an ziam fam. ⁶ Eghti ia danganir kamın ofan igharagha garir kabar amu. Dar kara: Ofan bar isia miḡhiriba, ko ofan igharaziba. Egh ia uan biziba 10plan pozibar da abigh dar akuar vamira isi Ikiavira Itir God, daning. Egh ia uan bizir aghuiba isiva a daning. Egh ofan ia Ikiavira Itir God ko akam akiriziba, da isiva a daning. Egh ia uan ifongiabar bizir tizim isi a bagh ofa damusi a damu. Egh uaghan, ia uan sipsip ko bulmakaun ivariaba inigh izi a bagh ofa damu. ⁷ Egh danganir kamra, Ikiavira Itir God, en Godin damazimin, ia ko ian amuiroghboriba ko ian ingangarir gumazamiziba ia bar uari akuvagh, God daningamin ofan daghebar amam. God deragh ia damighti, ian ingangariba deraghvira otivighti, ia bizir kam bagh an damazimin bar akuegh ikiam.

⁸ “Ia gin Godin ziam famin danganir vamiran ikiva, datirighin kagh ikiava ami moghin, ia uari uan ifongiabar an ziam fan marki. ⁹ Ia Ikiavira

Itir God, ian God, ia ganingizir nguazir kam, ia an aven ghuezir puvati. Ia gin an aven mangeghti a dabirabir aghuim ia danighti, ia navir amirizimin ikiva avughsam. ¹⁰ Ia Jordanin Fanem giregh vongin mangiti, Ikiavira Itir God, ian amaman-gatighti, ia nguazir kam inigh a dapiam. Eghti a deravira ian ganti, apaniba ian boroghira izan koghti, ia navir amirizimin ikiam. ¹¹ Ikiavira Itir God, ian God, ia an ziam fisi, a ua bagh danganir vamira amisevegh, an ikiti, ia danganir kam in izi ofan igharagha garir kabar amuam. Ofan kaba: Ofan bar isia mighiriba, ko ofan igharaziba. Egh ia uan biziba 10plan pozibar da abigh dar akuar vamira isi Ikiavira Itir God daning. Egh ia uan bizir aghuiba isi a daning. Egh ofan Ikiavira Itir God ko akam akiriziba, ia da isiva a daning. ¹² Egh ia uan otariba ko guiviba ko, ingangarir gumazamiziba ko, Livain ian nguibabar itiba ko, ia bar moghira Ikiavira Itir God, ian Godin damazimin bar akuegh an boroghin iki. Ia Livaibagh fo, me uari nguazitaba inizir puvati. ¹³ Egh ia uari uan ifongiabar gin mangiva, tintinibar danganibar ofan bar isia mighiribar amuan marki. ¹⁴ Puvati, ia danganir kamran uan ofabar amuam, kar Ikiavira Itir God, misivamin danganim. A ian anababar nguazibar tongin, anabatamin nguazir vamira, amisevegham. Egh danganir kamra, ia ofan bar isia mighiriba ko ofan igharazir ki ia mikemeziba, ia bar dar amu.

¹⁵ “Egh danganir ia itiba, ia asizibav sogh dar ami, da anogoroziba puvati. Asizir Ikiavira Itir God, ia ganingiziba, ia dar ami. Ia an damazimin zue o zuezir puvati, ia uan nguibabar aven iki

dar ami, mati ia asizir atiaba api mokin. ¹⁶ Egh ia asizir katamin ghuzitam bar aneman marki. Ia an ghuzim isi dipamin min nguazimin a fugh. ¹⁷ Ia bizir kabar ami, egh nguibar ia itibar aven Ikiavira Itir God, ganidir ofan kabar aman marki. Dar kara: Ofan bar isia mighiriba, ko ofan igharaziba. Egh ia uan azenibar witba ko wainba ko olivin boreba, ia 10plan pozibar da abigh, dar pozir vamira isi Ikiavira Itir God daning. Egh ia uan bizir aghuiba isiva a daning. Egh ofan ia God ko akam akiriziba, da isiva a daning. Egh ia uan ifongiabar bizir tizim isi a bagh ofa damusi a damu. Egh uan sipsipba ko bulmakaun ivariaba inigh izi a bagh ofa damu. ¹⁸ Ia uan otariba ko guiviba ko, ian ingangarir gumazamiziba ko, Livain ian nguibamin itiba, ia bar Ikiavira Itir God, ian Godin damazimin ofan kabar daghebar ami. Ia danganir Ikiavira Itir God, ian God ua bagh misivamimra damam. God deragh ia damighti, ian ingangariba deraghvira otivti, ia bizir kam bagh an damazimin bar akuegh ikiam. ¹⁹ Ia uan nguazir kam in ikiamin dughiamin, ia Livaibagh nighnigh men akurvagh.

²⁰ “Eghti gin Ikiavira Itir God, ian God akam akirizi moghin, ian nguazim damuti, an ekevegh mangam. Eghti ia dughiar manamin asizibar amisi ifuegh dar ami. ²¹ Eghti danganir ia Ikiavira Itir God, ian Godin ziam famin kam a saghon ikiti, ki ia mikemezi moghin, ia damu. Ia Ikiavira Itir God ia ganingizir bulmakau o sipsip misuegh, an tuziba uan nguibamin dar ami. Ia kam-

---

12:16: [Jenesis 9:4](#); [Ofa Gami 7:26-27](#); [17:10-14](#); [19:26](#); [Godin Araziba 15:23](#)

aghin damusi ifuegh, egh dughiabar kamaghira damu. ²² Ia an damazimin zue, o zuezir puvati, ia asizir atiaba api moghin pura dar ami. ²³ Ia fo, ghuzim an angamira itir ikirimirim gumazamiziba ko asiziba bar me ganidi. Kamaghin amizi, asizitam ghuzir ikirimirim anidim an aven ikiti, ia aneman marki. Ia ghuzibar aman kogham. ²⁴ Ia asizir katamin ghuzitam bar aneman marki. Ia dipamin min nguazimin a fugh. ²⁵ Ia asizir katamin ghuzim ameghan koghti, Ikiavira Itir God, ia mikim suam, ian arazir kam an damazimin dera. Egh a ia ko ian ovavibar boriba deragh ia damuti, ian ingangariba deraghviram otivam. ²⁶ Egh ia God daningamin ofaba ko ofan ia Ikiavira Itir God ko akam akiriziba inigh, danganir a ua baghvira misivamimin mangi. ²⁷ Egh danganir kam in ia ofan bar isia mighiribar amu. Ia asizir tuziba ko ghuziba isi Ikiavira Itir God in ofa gamir dakozimin da tuegh. Egh ia ofan igharazibar amuva, asizibar ghuziba ofa gamir dakozimin da ingi, egh asizir tuziba ia dar ami. ²⁸ Ia deraghvira akar ki datirighin ia mikemezir kabar gin mangi, egh kamaghin ia Ikiavira Itir God in damazimin arazir aghuiba ko arazir voroghira zuibar amuam. Eghti biziba bar ian deraghti, ia ko ian ovavir boriba, ian dabirabim deragh iki mamaghira ikiam.”

God, asebar ziaba fan Israelian anogoroke

²⁹ Egha Moses ua kamaghin migei, “Ia mangi ikizir igharazir kabar nguazibar aven mangamin dughiam, Ikiavira Itir God, ian God, ian faragh

mangî bar me gasîghasigham. Eghtî ia men nguaz-ibar apiam. ³⁰ Ia deravîra uari bagh ganigh. God me gasîghasigh gîvaghti, ia me uan asebar ziaba fer arazibar gan, men mîn damuan marki. Ia men arazibar gîn mangîva arimîghiregham. Egh ia men asebar ziaba fer araziba bagh men azangîghan marki, 'Ikîzir kaba, me manmaghîn uan asebar ziaba fe? E men mîn damuasa ifonge.' ³¹ Me uan asebar ziaba fe moghîn, ia Ikiavîra Itir God, ian God, an ziam fan marki. Me uan asebar ziaba fer dughiaba, me uari uan boribav sogha ofa gamir dakozim gisîn me arîgha ofan mîn me tue. Kamaghîn amizi, Ikiavîra Itir God, bar men ofabar aghua.

³² "Egh bizir kî ia mikemezîr kaba ia bar moghîra dar amu. Egh akar igharazitam inigh uam akar kabagh isafuraghan marki, egh akar katam ataghîraghan marki."

13

¹⁻² "Eghtî akam inigha izir gumazitam o irebabar mîngariba abîzîr gumazitam izî ia geku suam, Kî fogha gîfa mirakelîn kam guizbangîn otivam. Egh men tav, ia faragha ziaba fezir puvatîzîr asebar ziaba fîsî, ia mikîmam. ³ Eghtî da guizîn otivtî, ia an akar kam baraghan marki. Ikiavîra Itir God, ian God, ian araziba tuisîgh foghasa, ia navir averiaba ko duabar guizbangîra a gifongez, o puvatî. Egha a gumazîr kaba ataghîzî me iza ia gekuasava ami. ⁴ Ia Ikiavîra Itir God, ian Godin atiating an apengan ikî, egh an gîn mangî. Egh ia

an Akar Gavgaviba baragh dar suiragh gavgavigh, dar gın mangi an ziam fi. ⁵ Egh ia akam inigha izir gumaziba ko, irebabar mingariba abızir gumazir kaba bar me misueghti, me arımighiregh. Ia fomıra Isipın kantrin ikia ingangarir gumazir kınibar mın itima, Ikiavıra Itir God, ian God ia inigha Isipın azenan ize. Gumazir kamagh amiba, kar gumazir kuraba. Egh ia God baghıvıra iki-asa, me aghua. Kamaghın amizi, me ia geku ia damighti, ia Ikiavıra Itir Godın gın zuir tuavim ategh an saghon ikiam. Kamaghın, ia gumazir kabav sueghti me arıghireghti, arazir kurar kam gıvaghham.

⁶ “Eghti ian namakatam, o aveghbuatam, o ian otaritam o ian guivitam, o ian amuir ia bar ifongezim, o ian roroar bar aghuim, a modogh ia geku, aghumra aser ia ko ian inazir afeziaba fomıra fezir puvatızibar ziaba fısi ia mıkımti, ia an akam baraghan marki. ⁷ Nguazir kamın gumazamizir ian boroghın itiba ko ian saghuıamın itiba, bar moghıra aser kabar ziaba fe. ⁸ Ia gumazir kamaghın amibar apezeperir akaba baraghan marki, ia akırım me gasaragh. Ia men akurvaghan marki. Egh ia apangkuvir arazımın me damuan marki. ⁹ Gumazim o amizim kamaghın ia damuti, ia a misueghti, an aremegh. Nı faragh uan dafarımın dagıabar a ginivighti, gın gumazamiziba bar dagıabar a ginivam. ¹⁰ Ia fomıra Isipın kantrin ikia ingangarir gumazir kınibar mın itima, Ikiavıra Itir God, ian God ia inigha Isipın azenan ize. Egh me ia gekuti ia Godın akamın gın mangan kogham. Kamaghın amizi, ia dagıabar me ginivti, me arımighiregh. ¹¹ Ia

me misueghti, me arimighireghti, Israelia bizir kam baregh atiatingiva uam arazir kurar katam damuan kogham.

12-13 “Ia Ikiavira Itir God, en God, ia daningamin nguibar ekiabar ikiv oraghti, me kamaghin mikimam, Gumazir kurar maba nguibar ekiar kamın itir gumazamizibar nighnizibagh ekua ghaze, E asebar ziaba fam. Kar aser e faragha ziaba fezir puvatiziba. 14 Ia kamaghin akar vaveba baregh, egh deraghvıram akar kamın mingarım gifoghsı pamtemın ingar. Eghti migirigiar bar kurar kam a guizbangıra ikiti, 15 kamaghin, ia nguibar kamın itir gumazamiziba ko men bulmakauba sara misoghırarigh, men nguibar kam ko an itir biziba bar dagh asighasikigh. 16 Egh ia men biziba bar ada inigh, nguıbamın torımra da akufagh. Egh ia nguıbar kam daboroghti an itir biziba bar isi ofan mın Ikiavira Itir God, en God daning. Eghti nguıbar kam ikuvigh iki kamaghıra ikiti, gumazitam uam an ingar anesaraghan kogham. 17 Ia uari bagh nguıbar kamın bizitam inian marki. Ia avım ateghtıma a bar dar isigh. Eghti Ikiavira Itir God, uan aningazım ategh, ian apangkuvigham. Egh a ian inazir afeziaba ko akar dikirizim gamizi moghin, ia damighti ian dibobonım ghuavanabogham. 18 Ia Ikiavira Itir God, ian God, an tiarım baraghıva, an Akar Gavgavır ki datirighin ia migeir kaba deragh dar gın mangıva, an damazımın arazir aghuıbar amuti, a bizir aghuir kaba ia bagh dar amuam.”

14

Israelia, ikizir igharazibar min ariaghirir gumamaziziba bagh azian marki

¹ Moses kamaghin Israelia migei, “Ikiavira Itir God, ian God, a ua baghavira ia ginabazi ia an boriba. Kamaghin amizi, ian gumazitam aremeghti ia a bagh aziva, ikizir igharaziba ami moghin, uan mikarzibar ghor, egh minedevir arizibagh isan marki. ² Ikiavira Itir God, ian God nguazir kamin ikizibar tongin ia inigha ua baghavira ia amisefe. Kamaghin amizi, ia an gumamazizibara.”

*Godin damazimin asizir
miziriziba ko zueziba
(Ofa Gami 11:1-4)*

³ Moses ua kamaghin migei, “Ikiavira Itir God, asizir kabav gia ghaze, Da ikuvizi an adar aghuagha, dar aman ian anogoroke. ⁴ Asizir kaba, ia dar ami: bulmakau ko sipsip, meme, ⁵ ko dia, sipsipin atiaba, memen atiaba, ko mighsiamin itir asizir atiar igharaziba, ia dar tuzibar ami. ⁶ Asizir kabanang: Dar soroghafariba puzir pumuning ikia, aning uaning tuiragha iti, egha da bulmakaubar min grazibar amiti, ia dar ami. ⁷ Ezi bulmakaubar min graziba apir asiziba, dar soroghafariba puzir pumuning ikia, aning uaning tuiragha itir puvati, kamaghin ia bar dar aman marki. Asizir kamaghin gariba: kamelba, ko ivarareba, ko ighiaba, ia dar amam marki. Da bulmakaubar min graziba apava,

---

14:1: Ofa Gami 19:28; 21:5   **14:2:** Ua Me Ini 19:5-6; Godin Araziba 4:20; 7:6; 26:18; Taitus 2:14; 1 Pita 2:9

soroghafarir puziba bigha pumuning itir puvati. Ia kamaghin fogh, asizir kamaghin amiziba da Godin damazimin zuezir puvati. An adar aman ian anogoroke. ⁸ Ia dabar aman marki. Dar soroghafariba puzir pumuning ikia, aning uaning tuiragha ikia, bulmakaubar min graziba apir puvati. Kamaghin, ia fogh, daba da nan damazimin mize. Egh ia dar ganti da arighiriti, ia dar kuabar sughan marki. Bar markiam. Da nan damazimin zuezir puvati.

⁹ “Egh ongarimin osiriba ko dipamin osiribar tongin, osirir naziaba ko sighiaba itiba, da bizir kaba uaghara ikiti ia dar ami. ¹⁰ Egh osiriba ko bizir muziarir ongarimin itiba, da naziaba ko sighiaba uaghara puvatighiti, ia kamaghin fogh, Da Godin damazimin mize.

¹¹ “Egh kuarazir Godin damazimin zueziba, ia dar ami. ¹²⁻¹⁸ Egh ia kuarazibar tongin kuarazir kamagh garibar aman marki. Kuarazir kaba, taragiaba, mighiaba, isaba, kotkotba, poneba, ongarimin kuaraziba, beniba, dipamin mughamiziba, aghunabar ekiaba ko, kina aghunababa.

¹⁹ “Ezi apizir aviziba itiba, da bar bizir miziriziba, kamaghin ia dar aman marki. ²⁰ Apizir igharazir aviziba ikia Godin damazimin zueziba, ia dar ami.

²¹ “Egh asizir puram ariaghiriba, ia dar aman marki. Ia ikizir igharazibar gumamazizir ian tongin itibar aningti me dar ami. Egh ia pura nguibam getiagha aruir gumamazizibar amamangatighiti, me ia da dagh ivez dar ami. Ia

guizbangira, Ikiavira Itir God, ian God, a ua baghavira ia amisevezir gumazamiziba.

“Ia memen oter eborim isi, minem gingegh, memen amebar kamın nguzimın tuzim isi, miner kamın anevighan marki.”

Ia 10plan bizibar tongın vamira isi God danıngam

²² Moses kamaghın mıgei, “Dagher ia zurara uan azenibar isiba, ia da abıgh 10plan pozibav kınigh, dar pozir vamira anetıghtı a iki. ²³ Egh gın ia da inigh mangı danganir Ikiavira Itir God uan ziam fısi mıııvamımın danganimın dar atıgh. Egh Ikiavira Itir Godın damazımın, ia baliba ko wain, ko olivın temer boreme, kar ia faragha inıgha izezir dagher kabar naba ia dar amı. Egh ia danganir kamın uan bulmakau ko sipsipın nguzir ivariabav sogh, egh dar amı. Ia kamaghın damuva, zurara Ikiavira Itir God, ian God an atiatingıva an apengan ikiamın arazımın fofozim iniam. ²⁴ Ia bar saghon iki, egh dagher aghuir Ikiavira Itir God ia ganıngızir kaba, ia dar 10plan pozibar da tuiragh dar pozitam inigh danganir a uan ziam fısi mıııvamin kamın da ater mangan iburagh, ²⁵ dagher kaba amadaghtı gumazitam dagh ivesegh. Eghtı ia gın dagıar kaba inigh Godın ziam fer danganimın mangı. ²⁶ Egh dagıar kabar ia bizir ifongezir kabagh ıvez, kar bulmakaun tuziba ko sipsipın tuziba, wain ko wainın dıpar gavgavıba. Egh ia God uan ziam fasa mıııvezir danganir kamın, uan borıba ko Ikiavira Itir God,

ian Godin damazimin, ia dagher kabar ami egh bar akongegh.

²⁷“Ia Livaibagh fo, me uari nguazitaba inizir puvati. Ian nguibabar aven itir Livaiba, ia dughiar ekiar kabar, me ginighnigh men akurvagh.

²⁸“Ia zurara, azenir mizekimin vaghvagh, uan azenibar otivir dagheba abigh 10plan pozibav kinigh, dar pozir vamira inigh mangi uan nguibar ekiamin aven itir dagheba arizir dipenir ekiabar dar arigh. ²⁹ Livaiba ia me gifo, me uari nguazitaba inizir puvati. Egha uaghan ikizir igharazibar gumazamiziba ko, borir afeziaba ariaghireziba, ko amizir odiarir paba ariaghireziba, me uaghan ia ko iti. Gumazamizir kaba me uaghan izi uan ifongiabar dagheba iniam. Ia kamaghin damuti, Ikiavira Itir God, ian God, deragh ia damuti ian biziba bar deravirama otivam.”

15

Bizim inigha uam a ikarvaghamin arazim agivamin azenim
(Ofa Gami 25:1-7)

¹ Egha Moses ua Israelia migia ghaze, “Namba 7in azenim, kar bizibar ghuavim ikarvazim agevir azenim.* ² Ia kamaghin damu, gumazim uan namakam da pura dagiam inigh, eghti azenir namba 7, an namakar kam a mikim suam, Ni uam a ikaravaghan marki. Ikiavira Itir God, uabi kamaghin e migei, E dagiabar ghuaviba, dagiaba

* **15:1:** Arazir kam kamakin, gumazitam nin dagiaba inigha akam akira ghaze, a gin ua nin dagiaba ikarvaghham. Eghti azenibar mangiti azenir namba 7 otoghiva, eghti ni a mikimti an a ikarvaghan marki.

ikarvaghamin osımtızıba, namba 7ın azenimin, e da gın amangam. ³ Eghtı ikızır ıgharazitamin gumazıtam ia da pura bizıba inıghtı, ia bizır kaba ikarvaghı an dım. Egh ia uarı uan namakaba inizır bizıba ikarvaghı men azangan markı.

⁴ “İa oragh, ia İkiavıra İtir God, ian God, nguazır a datırıghın ia ganıdır kabar aven, a deraghvıra ia damuam. Kamaghın amızı, ian tav, bizıtamin oteveghan kogham. ⁵ İa deravıra İkiavıra İtir God, ian Godın Akar Gavgavır kı datırıghın ia ganıdiba, dar suıragh bar dar gın mangıtı, a deraghvıra ia damuam. ⁶ İkiavıra İtir God, ian God, akam akırızı moghın, a bar deraghvıra ia damuam. Eghtı ikızır avırıba pura ia da bizıba inıam, eghtı ia men bizıtam puram a inıghan kogham. Egh ia ikızır avırıbagh atıvagh men gantı, me ia gativaghan kogham.

⁷ “Eghtı namakatam, nguazır İkiavıra İtir God, datırıghın ia ganıdır kamın nguıbatamin iki, bizıtamin otevegham, ia akırım ragh a gasan markı. Egh ia uan bizıba mıghın dar suıghan markı. ⁸ İa an apangkuv, egh pura uan dafarıba kuıgh, bizır an otevezıba ia da ısıva a danıng. ⁹ İa kamaghın pazı nıghnıghan markı, bizıba ikarvaghamin azenim a roghıra ızegha gıfa, egh uan namakamin akurvaghı uan bizıba mıghın dar suıghan markı. Egh ia dagıaba a danıngan aghuaghtı, gumazır kam ian arazır kam bagh İkiavıra İtir God ko mıkimıva arangtı, ia Godın damazımın osımtızım ikıam. ¹⁰ A ian azangsızır bizıba, ia bar da ısı a danıngıghtı, İkiavıra İtir God, ian God, ian ingangarıba bar dar amutı,

da deraghvıram otivam. ¹¹ E Israelia, en tarazi zurara bizibar otevegham. Ezi kamaghın ki ghaze, ia onganarazibagh amir gumazamizibar apangkuv men akurvagh deraghvıra me damu.”

Israelia ingangarir gumazir kınibar amuamin arazim

(Ua Me Ini 21:1-11)

¹² Egha Moses ua kamaghın mıgei, “İa Israelian gumazitam ingangarir gumazir kınitamın mın a gıvezeghti, a ian ingangaribar amu mangı, 6plan azenibar tugh. Egh namba 7ın azenımın, ia aneteghti a mangı. ¹³ Eghtı a ian ingangarım ateghti, ia pura nguıbamın anemangan markı. ¹⁴ İa bizir aghuir İkiavıra İtir God, ian God ia ganıngızır kaba, kar sipsıpa, wıtba, ko wainın dıpaıa ia da isi a danıghtı a mangı. ¹⁵ İa uaghan pura ingangarir gumazamızır kınibar mın İspın ike. Ezi İkiavıra İtir God, ian God, ua ia inızı, ia ua fıriaghıre. İa bizir kam gınıghnıgh. Kı bizir kam gınıghnıgha Akar Gavgavır kaba ia ganıga ia mıgei.

¹⁶ “Eghtı ingangarir gumazir kınım suam, ‘Kı bar uan gumazır dapanım gıfuegha, an amuım ko borıbagh ifuegha, me ataghıraghan aghua.’

¹⁷ Eghtı ia a inıgh mangı uan dıpenımın ter ararır tar akamın mırıamın itımın anesaragh, egh dıkonır tam inıgh, an kuarım okoreghti, a ian ingangarir gumazır kınımra ikı mangıva ovegham. İa arazır kamra uan ingangarir amızır kınıtım, uaghan a damıgh.

18 “Ingangarir gumazir kinir kam 6plan azenibar ian ingarizi, ia an ingangarimin ivezir muziarim a ganigha gifa. Kamaghin, ia uan ingangarir gumazir kinim damighti a firighirighsi, bizir kam ginighnigh osiman kogham. Ia kamaghin damuti, Ikiavira Itir God, ian God, ian ingangaribar amighti da bar deraviram otivam.”

Sipsip ko bulmakaun nguzir ivariam

19 Egha Moses ua kamaghin migia ghaze, “Ia uan bulmakauba ko sipsipbar nguzir apurir ivariable, bar ada misevegh, da isi Ikiavira Itir God, en God, a daningigh. Eghti bulmakaun kaba ingangaribar amuan marki, egh uaghan ia sipsipin kabar arizibagh isan marki. 20 Egh ia zurara azenibar vaghvagh uan amuiroghboriba ko, asizir kaba inigh, Ikiavira Itir God uan ziam fisi misivamin danganir kamın mangi Ikiavira Itir God, ian Godin damazimin asizir kabar ami. 21 Eghti bulmakaun kam o sipsipin kamın mikarzim ikuvigham, kar an dafarim o an suem ikiragham, o an damazimning okavigham, o a arimariar kurar igharazim ikiam, eghti ia a inigh, Ikiavira Itir God, ian God, bagh ofa damuan marki. 22 Ia asizir atiaba api moghin, uan nguibabara asizir kamagh garim amiva anegifagh. Ia Godin damazimin zue o mize, ia asizir kam pura bar anemegh. 23 Egh ia asizir katamin ghuzitam bar aneman marki. Ia dipamin min nguazimin a fugh.”

15:19: Ua Me Ini 13:12   **15:23:** Jenesis 9:4; Ofa Gami 7:26-27; 17:10-14; 19:26; Godin Araziba 12:16; 12:23

16

God Israelia Gitazir Dughiam Ginighnighamin Isam

(Ua Me Ini 12:1-20)

¹ Egha Moses kamaghin miġia ghaze, “Ia Abipin iakinimin,* azenibar zurara isar kam damu. Ia fo, Ikiavira Itir God, ian God fomira Abipin iakinimin dimagarir mamın, Isipin kantrin ua ia ini. Kamaghin amizi, ia zurara God Israelia Gitazir Dughiam Ginighnighamin Isam damuva, bizir kam ginighnigh an ziam fi. ² Ia mangi Ikiavira Itir God, uan ziam fisi misivamin danganimin otivigh, uan bulmakau o sipsipin tam misuegh Ikiavira Itir God, ian God bagh ofa damu. Egh ia God Israelia Gitazir Dughiam ginighnigh asizir tuzibar ami. ³ Ia isar kam damu, egh yis itir bret aman marki. Ia 7plan aruebara yis puvatizir bret ami. Ia fo, ia fomira zuamira Isip ataghiraghasa amua yis puvatizir bret ame. Kamaghin amizi, ia bretin kam amiva, dughiar ia Isipin osimtizimin ikia an ategha izezim ginighnigh. Ia bizir kam zuraram a ginighnighvira iki mangiti ian ovever dughiam otogham. ⁴ Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiamin, ia yis taba ateghti, da ian dipenibar ikian marki. Egh an aruer faragha zuimin, ia ofa damuamin asizibar ami mangi, dimagarir kamra bar ada gifagh. Eghti dar naba iki mangi amimzaraghan otivan marki.

16:1: Ofa Gami 23:5-8; Diboboniba 28:16-25 * **16:1:** Abipin iakinim, kar Israelia iakinir faragha zuim. Iakinir kam, an en iakinimning Mas ko Epril, aningın otifi. Iakinir kamın ziar igharazim, “Nisan.”

5 “Ia God Israelia Gitazir Dughiam ginighnighamin ofa bagh asiziba inigh nguibar Ikiavira Itir God, ian God ia ganiditamin aven dav soghan marki. 6 Ia Israelia Gitazir Dughiam ginighnighamin ofa bagh asiziba inigh Ikiavira Itir God, ian God uan ziam fisi misivamin danganir kamra adav sogh. Ia fo, aruem uaghiri dughiamin ia Isip ategha azenan ize. Kamaghira amizi, ia guaratizimin asizibav sogh dughiar kam ginighnigh. 7 Ia Ikiavira Itir God, ian God uan ziam fisi misivamin danganir kamra, asizir kaba tu dar ami. Egh amimzaraghan ia uan purirpenibar mangi. 8 Ia 6plan aruebara yis puvatizir bret ami. Egh namba 7in aruem, ia uari akuvagh Ikiavira Itir God, en God an ziam fi. Egh dughiar kam in ia ingangaritam bar a damuan marki.”

Azenibar Dagher Igiaba Asiamin Dughiamin Isar Ekiam

(Ua Me Ini 34:22; Ofa Gami 23:15-21)

9 Egha Moses me migia ghaze, “Ia azenibar dagher oviziba aghorir aruer faragha zuimin ikegh, ia wighba meng mangi namba 7 wighin tugham. 10 Egh namba 7 wighin aruer abuananam, kar Azenibar Dagher Igiaba Asiamin Dughiamin Isar Ekiam. Ia Ikiavira Itir God, ian God ia ganingizir daghebar dibobonimin mirara, uan ifongiamin gin mangi, da tuiragh Ikiavira Itir God, ian God bagh ofa damuva a bagh bar akongegh. 11 Egh ia uan otariba ko guiviba ko, ian ingangarir amiziba ko gumaziba, ko Livaiba ko ikizir igharazibar gumazamizir ian tongin itiba,

ko borir afeziaba ariaghireziba ko, amizir paba ariaghireziba, ia bar moghira Ikiavira Itir God, ian God uan ziam fisi miseveghamin danganimin mangi, uari akuvagh an damazimin a bagh bar akongegh. ¹² Ia fomira pura ingangarir gumazamizir kinibar min Isipin ike. Kamaghin amizi, ia bizir kam ginighnigh arazir God ifongeziba deraghvira dar amu.”

*Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiaba
(Ofa Gami 23:33-34)*

¹³ Egha Moses ua ghaze, “Ia azeniba bar, balin afeziba amisiva wainin oviziba mirmirighti, gin Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiam otoghti, ia averpenibar aven iki bar akongegh mangiti, aruer namba 7 otogham. ¹⁴ Dughiar kamın, ia bar moghira bar akongegham. Ia uan otariba ko guiviba ko, ian ingangarir gumazamiziba ko, Livaiba ko ikizir igharazibar gumazamizir ian tongin itiba, ko borir afeziaba ariaghireziba, ko amizir paba ariaghireziba, ¹⁵ ia bar moghira mangi Ikiavira Itir God, uan ziam fisi misivamin danganimin otifigh. Egh uari akuvagh dughiar ekiar kam damu Ikiavira Itir God, ian Godin ziam fi. God ian azeniba ko bizir maba sara, deraghvira dar amuam, kamaghin, ia bizir kam bagh bar akongegh iki mangiti, namba 7 aruem otogham.

¹⁶ “Eghti Ia azeniba vaghvagh dar dughiar 3plan, ian gumazibara dikavigh, Ikiavira Itir God, ian God, uan ziam fisi misivamin danganimin izi, an damazimin otivigh an ziam fi. Dughiar 3plan kaba kamakin, Yis Puvatizir Bretin Isam

Damuamin Dughiam, ko Azenibar Dagher Igiaba Asiamin Dughiamin Isar Ekiam, ko Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiam. Ia bar vaghvagh dafarir kinibar Ikiavira Itir Godin damazimin izan marki. ¹⁷ Ikiavira Itir God, ian God bizir aghuir aviriba ia ganingi. Ia dagh nighnigh uan biziba tuiragh a daning.”

Kotiabar araziba

¹⁸ Egha Moses ua kamaghin migia ghaze, “Ian anababa vaghvagh, nguibar Ikiavira Itir God, ian God ia ganidir kabar aven, jasba ko ingangarir gumazir igharazitaba amisefegh. Eghti gumazir kaba guizin arazibar gin mangi, deraghvira gumamazibar migirigiaba tuisigh. ¹⁹ E fo, dagiar gumaziba jasba apezepera me ganidiba, da gumazir nighnzir aghuiba itibagh ami, me damazir okavirizibar min iti. Egha arazir kam uaghan gumazir aghuarir osimtiziba puvatizibar kotiam gasighasisi. Kamaghin amizi, gumazitam me apezeper kotiam gifarisi, dagiaba me daningti, me dagiar kaba inian marki. Me guizin arazim gighan marki. Me kotiamin aven pazi gumazitamin akurvaghiva, igharazitav dikabinan kogham. Me guizin arazimin gin mangi gumamaziziba bar me tuisigham. ²⁰ Ia zurara guizin arazimra gin mangi, egh guizbangira mikim. Egh ia nguazir Ikiavira Itir God, ian God, ia ganidir kamın dapiagh iki mamaghira ikiam.

²¹ “Egh ia Ikiavira Itir God, ian God bagh ofa gamir dakozimin ingar, egh an boroghin temer guarir aser amizim Aseran nedazim itim asan

marki. ²² Egh ia dagiar guarir dighoriba itiba asaragh asemın ziam fan marki. Bizir kamning bar ikuvizi, Ikiavira Itir God, ian God bar aningın aghua.”

17

¹ Egha Moses kamaghın miġia ghaze, “Ia bul-makaun apuritam, o sipsipın duatam mıkazımın ititam inigh Ikiavira Itir God, en God bagh ofa damuan marki. Ikiavira Itir God arazir kam bar an aghua.

² “Egh dughiar tabar ian nguibar Ikiavira Itir God, ian God ia ganıdibar aven, ian tongın itir gumazitam o amizitam Ikiavira Itir God, en Godın Akar Dikirizir Gavgavim abigh, kamaghın an an damazımın arazir kuram gami. ³ A Ikiavira Itir Godın Akar Gavgaviba abigh, egh godın igharazıbar ziaba fam. Kar, aruem ko iakinim ko mikoveziba, a dar ziaba fı dar ġın mangam. ⁴ Ia gumazim o amizir arazir kurar kam gamımın miġirigiar kam baregh, deravira miġirigiar kamın mingarim bagh ruiva a batogh. Eghti miġirigiar kam a guizbangira, eghti ia fogh suam, kar bar arazir kuram Israelian tongın oto, ⁵ eghti ia gumazir kam o amizir kam inigh nguıbamın azenan mangi, dagıabar a ginivighti an aremegh. ⁶ Egh gumazamizir pumuning o 3pla an ganti, an arazir kuram damuti, me an gun mikeghti, me dagıabar a ginivighti an aremegh. ⁷ Ia uarir tongın arazir kurar kam aġıvsi, gumazamizir an gari an arazir

---

16:22: Ofa Gami 26:1   **17:3:** Ua Me Ini 22:20   **17:6:** Diboboniba 35:30; Godin Araziba 19:15; Matyu 18:16; 2 Korin 13:1; 1 Timoti 5:19; Hibru 10:28   **17:7:** 1 Korin 5:13

kurar kam gamiziba, me faragh dagiaba isi a giniv. Eghti gin igharaz darazi dagiabar a ginivti an aremegh.

⁸“Dughiar tabar osimtizir ian nguibabar otiviba bar ekeveghti jasba da tuisighan iburagham. Osimtizir kamaghin gariba, gumazir mam mamın apanim gamigha a misoghezi an areme, gumaziba uan nguaziba ko dipeniba bagha uarir aningazi, o gumaziba uariv sogha, igharazibar mikarzi bagh asighasisi. Eghti jasba bizir kaba tuisighan iburaghti, ia danganir Ikiavira Itir God, uan ziam fisi misivamin kamra mangi an ziam fi. ⁹ Egh uan osimtiziba isi Livain ofa gamir gumaziba ko, jasin datirighin kotiaba baraziba, me danighti me ian osimtiziba akir. ¹⁰ Egh danganir Ikiavira Itir God, miseveghamin kamın me kotin nighniziba ia daningti, ia me mikemezi moghira bizibar amu. ¹¹ Ia men nighnizir me ia ganidir kaba inigh, egh bar adar gin mangi. ¹² Egh gumazitam jas, o Godin ofa gamir gumazitam batuegham, ia gumazir kam misueghti an aremegh. Ia kamaghin damuva Israelian arazir kurar kam batuegham. ¹³ Eghti gumazamiziba bar moghira arazir kam baregh bar atiatigham. Egh gumazitam uam arazir kamagh garitam damuan kogham.”

Atrivimin arazibar migirigiam

¹⁴ Egha Moses ua kamaghin migei, “Ia nguazir Ikiavira Itir God, en God, ia daningamin kam inigh givagh a dapiagh, egh ia gumazamizir igharazibar min nighnigh suam, atrivitam ti e gativagh en

ganam. ¹⁵ Egh dughiar kamın, ia teghti Ikiavira Itir God, uabi ian tongın atrivimın ikisi ian gumazitam amısefegh. Ia uan ifongiamın gumazitam amısvan marki. Ia kantrin igharazitamın gumazitam amıseveghti, a ian atrivimın ikian marki. A uabi ian gumazitam amıseveghti, a ian atrivimın iki. ¹⁶ Ikiavira Itir God, ghaze, an gumazamiziba ua Isipın mangan an aghua. Kamaghın, atrivim uan midorozir gumaziba ameghti, me uam hoziar avıribagh ivesi Isipın mangan marki. ¹⁷ Atrivim amuir avıribar ikisi nıghnıghan marki, egh uaghan gol ko silvan avıribar pozim mıkinan marki. Da a damuti, an akırım ragh Ikiavira Itir God, gasaragham. ¹⁸ An atrivimın otogh, egh Akınafarir Rıghızir Godın Akar Gavgavıba ititam inıgh, egh Lıvaıbar damazımın an mırrara ua bagh Akınafarir Rıghızir igharazir tamın deragh an osırıgh. ¹⁹ An akınafarir rıghızir kam uabın boroghıram anetıgh, egh dughiabar zurara an akabar gan. Kamaghın, a Ikiavira Itir Godın atiating an Arazıba ko, arazir a ifongezıbar gın mangam. ²⁰ Egh kamaghın a uabi uan zıam fan kogh, egh Israelian ıgharaz darazi abınan kogham. Egh a Godın Akar Gavgavıba ategh ıghuıgh agharır guvim o agharır kıriamın mangan marki. A kamaghın damu azenır avıribar atrivimın ikıam. Eghtı gın an ovavır borıba an danganıam inıgh atırıvıbar otıv mangıvıra ikıam.”

18

17:16: 1 Atrivıba 10:28; 2 Eghaghanıba 1:16; 9:28   **17:17:** 1 Atrivıba 10:14-22; 10:27; 11:1-8; 2 Eghaghanıba 1:15; 9:27

Ofan naba ofa gamir gumaziba dar amam

¹ Egha Moses ua kamaghin migei, “Livain anabamin ofa gamir gumaziba, Israelian marazi nguaziba inizi moghin me nguazitam inian kogham. Ikiavira Itir God, mikemezi moghin gumazamiziba uan bizir aghuiba God daningti Livaiba da iniam. ² Israelian igharaz darazi, nguaziba isi moghin, me nguazitam inian kogham. Livain anabam, men bizir aghuir Ikiavira Itir God me ganingizim, a kamakin, me ofa gamir ingangaribar amuam, mati Ikiavira Itir God, ian God, faragha akam me bagh anekirizi mokin.

³ “Eghti gumazitam Godin ofa damusi bulmakaun apuritam ko sipsip misuegh, egh asizir kabar gurir tuziba ko, koviam ko akaguar tuziba ko an navir averiamin aven itir bizibar tuziba isi, ofa gamir gumazibar aningigh. ⁴ Egh ia uan faragha misevezir wit ko balin oviziba, ko wain ko olivin boreme ko sipsipin ariziba inigh ofa gamir gumazibar aningigh. ⁵ Ikiavira Itir God, ian God, ian anababar tongin, ofa gamir ingangarim damuasa Livain anabamin adarazira, me amisefe. Eghti men ovavir boriba zurara ingangarir kam damu mangivira ikiam.

⁶ “Eghti Livain gumazitam ifuegh, egh uan nguibar Israelin nguazimin aven itim ategh mangi, danganir Ikiavira Itir God, miseveghamin kamin mangam. ⁷ Egh a Ikiavira Itir God, an Godin ofa gamir ingangarim damu, mati ofa gamir gumazir igharaziba zurara Ikiavira Itir Godin damazimin ingangarir kam gami mokin.

⁸ Ofa gamir gumaziba vaghvagh dagher magh ghueziba inigh. Egh bizir igharazir a dagiaba bagh amadazimın dagiaba, a uaghan ua bagh dar suiragh.”

God aghuazir arazir bar kurar maba

⁹ Egha Moses ua kamaghın miġei, “Ia nguazir Ikiavira Itir God, en God, ia ganidir kamın otivigh, egh ikizir kabar gumazamiziba amir arazir kurabar ġin mangan marki. Kar arazir bar kurar God aghuaziba. ¹⁰⁻¹¹ Ia uan otariba ko guivibav sogh ofaba tuer dakozim ġisın avimın me tuan marki. Egh ia, ariaghrezir gumazamizibar duabar gavġavimın amodoghın ġin otivamin bizibar gun miġeir arazim, ko kukunir gumaziba amir arazim, ko akar mogomebar gun miġeir arazim, ko akuzibagh amir arazim, ko akavsiabagh amir arazim, ko duar kuraba ko miġeir arazim, ko imezibagh amir arazim, ko gumazamizir ovengezibar duaba ko miġeir arazim, ia bar arazir kabar amuan marki. ¹² Ikiavira Itir God, en God, a gumazamizir arazir kurar kabagh amiba, a bar men aghua. Ezi gumazamizir ikizir igharazir kabar itiba, ia men boroghira izamin dughiamın, a bizir kam bangın, me batuegham. ¹³ Ia arazir kurar kaba bar ada atakigh, egh ia guizbangira Ikiavira Itir God, ian Godin ġin mangi.”

God akam inigha izir gumaziba amangasa akam akiri

18:10-11: Ua Me Ini 22:18; Ofa Gami 19:26; 19:31 **18:13:** Matyu 5:48

14 Egha Moses ghaze, “Gumazamizir ia datirighin men nguazim iniasava amir kaba, me kukunir gumazibar akaba baragha dar gin ghua, duar kurabar arazibagh ami. Ezi Ikiavira Itir God, ian God, arazir kabar amuan ian anogoroke.

15 “Ikiavira Itir God, ian God, a ian tongin, ia bagh gumazitam amiseveghti, a nan min akam inigha izir gumazimin otogham. Eghti ia an akaba baragh dar gin mangam.

16 “Ia Sainain Mighsiamin boroghin uari akuvagha itir dughiamin, ia bar atiatigha, kamaghin nighnigha ghaze, ‘E Ikiavira Itir God, en God an ganigh arimighiregham. Kamaghin amizi, e ua Ikiavira Itir God, en God, e uam an tiarim baraghan aghua. Egha e uaghan avir ekiar God aven itir kamın ganan aghua.’

17 Ezi Ikiavira Itir God, na migia ghaze, ‘Men migirigiam, bar guizbangira. 18 Ki men tongin men tav amisevegham, eghti a nin min, akam inigha izir gumazimin otogham. Eghti ki uan akam isi a danighti an akar ki daningamiba bar da isi gumazamiziba bar me mikimam. 19 Eghti akam inigha izir gumazir kam nan ziamra akam akunam. Eghti gumazamizir an akam batoziba, ki ivezir kuram me daningam. 20 Eghti akam inigha izir gumazitam, nan akar ki a ganingizir puvatizitam akunam, o a asetamin ziamin gun mikimam, an ovengam.’

21 “Eghti ia manmagh fogh suam, ‘Akam inigha izir gumazir kamın akar a kurir kam, a ti Ikiavira Itir Godin izi, o puvati?’ 22 Ia akar a kurir kam

kamaghin a gifogh. Akam inigha izir gumazir kam Ikiavira Itir Godin ziamin akam akunti, bizir a mikemezim otoghan koghti, akar a migeir kam Ikiavira Itir Godin izezir puvati. Akam inigha izir gumazir kam uan nighnizimin akam akuri. Kamaghin amizi, ia an atiatingan marki.”

19

*Nguibar ekiar gumazamiziba
ari mangi mongamiba*

(Diboboniba 35:9-28; Josua 20:1-9)

¹ Egha Moses ua kamaghin migei, “Ikiavira Itir God, ian God, nguazir ia ganidir kam in ikiziba bar me gasighsigh givagh, men nguibaba ko dipeniba bar ada inigham. Eghti ia deraghvira dar apiagh, ²⁻³ egh nguazir kam 3plan distrighbar da bikigh. Egh distrighin kabar vaghvagh mongamin nguibar ekiatam amisefegh, eghti nguibar ekiar kaba, da danganir gumazamiziba arimangi deravira ikiamba. Egh tuavibar ingarighti, da nguibar ekiar kabar mangi dar otifigh. Eghti gumazamiziba tuavir kabar ari mangi nguibar ekiar kabar otivigh deravira ikiam. Eghti gin gumazitam igharazitav purama a misueghti an aremeghti, a mangi nguibar kabar tamin aven mangi modogh ikiam. ⁴ Gumazim uan anavira osimtiziba an puvatigh purama a misueghti an aremeghti, an ari mangi nguibar ekiar 3plan kabar tamin mangigh deraghvira ikiam. ⁵ Egha uaghan, gumazir pumuning ruarimin temeba oka ghua, mavin sobiam asiagherigha an namakam misoghezi an areme, an ari mangi mongamin nguibar ekiar katamin aven manigh deragh

ikiam. ⁶ Eghti mongamin nguibar ekiar vamira iki, kamaghin deraghan kogham. Nguibar ekiar vamira iki bar saghon mar ikiti, gumazim uan anavin ovevem ikarvaghsi, bar aningaghegh pamtem arimangamin gumazir kamın gintigh, tuavimın puram an suiragh a misueghti an aremegham. Gumazir kam, guizbangira, osimtiziba puvati. A uan anavin apanim gamua a misoghezi an aremezir puvati. Sobiamrama asiaghirigha anemisoghezi an areme. ⁷ Bizir mingarir kam bagha ki mongamin nguibar ekiar 3pla amisivasa ia mikeme.

⁸ “Ikiavira Itir God, ian God, a nguazir kabar mitaghniabagh isivagh, nguazir ekiaba isi ia daningam, mati a fomira ian inazir afeziaba ko akam akirizi mokin. ⁹ Eghti ia dughiar kamın mongamin nguibar ekiar 3pla uam ada amisefegh. Egh Akar Gavgavir ki ia mikemeziba bar a dar amu, egh Ikiavira Itir God, ian God, ia bar a gifongegh, zurara an arazibar gin mangiti, a nguazir ekiar kaba bar ada isi ia daningti, ia ua mongamin nguibar ekiar 3pla uam ada amisefegh. ¹⁰ Egh ia nguazir Ikiavira Itir God, ia ganidir kamın iki, egh gumazir osimtiziba puvatizir tam misueghti an aremeghan marki, egh ia osimtiziba puvatigham.

¹¹ “Eghti gumazitam bar uan namakamin aghuagh, egh modogh ikiva, egh a misueghti an aremeghti, ana ari mongsi mangi mongamin nguibar ekiar kabar tamın aven mangighi, ¹² an nguibamin gumazir dapaniba, nguibar ekiar a ghua modozimın gumazir dapanibar azaraghti me uam anemadaghti, a uan nguibamin izi. Eghti

me uam a isi gumazir aremezimin adarazir dafarim datighti, me a ikaragh a misueghti an aremegh. ¹³ Ia an apangkuvan marki. Bar marki. Israelian aven gumazir osimtiziba puvatiziba pura me misozi me ariaghirir arazim iti. Ia kamaghin damu egh osimtizir kam agivagh deravira ikiam.”

Ababanir Israelia fomira uan nguazibar mitaghniabar atiziba

¹⁴ Egha Moses ua kamaghin migei, “Ikiavira Itir God ia ganidir nguazir kaba, me fomira dar mitaghniaba arigha dar abarazi da kamaghira iti. Eghti ia uan namakabar nguazir mitaghniaba ua dagh isivagh mangan marki.”

Kotiamin aven gumazitam osimtizim isi gumazir igharazim gasan marki

¹⁵ Egha Moses ua kamaghin migei, “Gumazir vamira gari, gumazir igharazim arazir kuram gamizi, a kotiamin aven bizir kamın gun migei, eghti gumazir kotiam barazim, gumazir kamın akam baraghan marki. Eghti gumazir arazir kuramin gara an gun migeibar dibobonim, a gumazir pumuning o pumuning ko mikezimin ikiti, ia gumazir kam isi kot datighti, gumazir kaba an gun kotiam mikimam.

¹⁶ “Egh gumazitam, gumazir igharazim gasighasighsi a gifar suam, an arazir kuram gami, ¹⁷ egh aning virara Godin ziam fer danganimra mangigh. Eghti ofa gamir gumaziba

---

19:14: Godin Araziba 27:17   **19:15:** Diboboniba 35:30; Godin Araziba 17:6; Matyu 18:16; Jon 8:17; 2 Korin 13:1; 1 Timoti 5:19; Hibru 10:28

ko jasin datirighin ingangarir kam gamiba Ikiavira Itir Godin damazimin aningin akaba tuisigham. ¹⁸ Egh jasba deraghviram aningin akaba tuisigh. Egh me deragh fogh suam, gumazir uan namakam isa kot gatizim a ifara pura akam a gasi, ¹⁹ eghti ia ivezir kuram isi gumazir kotiam gifara migeim daning, mati ivezir kurar a uabi uan namakam daningasa ifongezim. Ia kamaghin damu, egh arazir kurar kam uarir tongin a batokegh. ²⁰ Eghti gumazamiziba bar bizir kamın akam bar a baregh atiatigh, egh deragh uari bagh ganam. Eghti gumazitam uam arazir kamaghira garitam damuan kogham. ²¹ Ia ifavarir gumazitamın apangkuvan marki. A uan anavira aremeghsi a ifongegham, a uabi uaghan aremegham. Egh a uan anavin damazim, o atarim, o agharim o suem gasighasighsi ifongeghti, me uaghan kamaghiram a ikaragh.”

20

Midorozibar araziba

¹ Egha Moses migia ghuavira ikia ghaze, “Ia uan apaniba ko misogh mangi ganti men karisba ko hoziaba, ko men midorozir gumaziba, ian dibobonim gafiraghti, ia men atiatingan marki. Ikiavira Itir God, ian Godin Isipin ia inigha ian akua izezim, a ia ko iti. ² Ia midorozim forsi ofa gamir gumazitam faragh izi midorozir gumazibar guamin tugh kamaghin me mikim, ³ ‘O Israelia, ia oragh. Ia midorozim bagh datirighin mangam.

Egh ia mangi apanibar ganiya atiating aghariba ian amiraghti ia okam nighnigh puram akongan marki. ⁴ Ikiavira Itir God, ian God, a ia ko zui. A midorozir kamin aven iki ian akuragh misoghti, ia uan apaniba abinigham. Kamaghin amizi, ia atiatingan marki.'

⁵ "Eghti midorozir gumazibar dapaniba kamaghin me mikim suam, 'Gumazitaba ti kagh ikia dipenir igiabar ingarigha, egh deragh dar amusi tighar God ko mikimam? Gumazir kamaghin amiba iki, egh uamategh dipenibar mangi. Me midorozimin oveghti, gumazir igharaziba men dipenir igiaba iniam. ⁶ Ezi gumazitaba ti kagh ikia wainin azenir igiaba oparigha, egh dar wainin dipaba tighar da iniam? Gumazir kamaghin amiba iki, egh uamategh uan dipenibar mangi. Me midorozimin oveghti, gumazir igharaziba men wainin ovizir igiaba iniam. ⁷ Ezi gumazitaba ti kagh ikia uari bagh amuibagh inamigha, egh tighar men ikiam? Gumazir kamaghin amiba iki, egh uamategh uan nguibabar mangi. Me midorozimin oveghti, gumazir igharaziba men amuibar ikiam.'

⁸ "Egh midorozir gumazibar dapaniba ua kamaghin, uan midorozir gumazibav kim suam, 'Gumazitaba ti kagh ikia misoghan atiatia egha agoa ikiam? Ian tina kagh ikia kamaghin ami, a uamategh uan nguibamin mangi. A kamaghin damu midorozir gumazir igharazibar amuti, me uaghan atiatingam.' ⁹ Egh me midorozir gumazibav kemegh givagh, egh me midorozir gumazir

okoruabar faragh mangamin gumazir dapaniba amisefeqh.

10 “Ia divazir gavgavim avinizir nguibar eki-atam ko misoghsi an boroghira mangi, egh faragh nguibar kamın itir gumazamiziba kamagh me mikim, ‘Midoroziba markiam. Ia uan nguibam isi puram en dafarim datigh.’

11 “Eghti me ian akamın amamangatigh, egh ia bagh divazibar tiar akar ekiaba kuigh, egh ian apengan iki kalabuziar gumazamizibar mın pura ingangarim damu. 12 Egh nguibar ekiar kamın gumazamiziba ian amamangatighan kogh, ia ko misoghsi damuti, ian midorozir gumaziba nguibar ekiar kam avinizir divazir gavgavim bar anekiarugh. 13 Eghti Ikiavira Itir God, en God, ian amamangatighti, ia nguibar ekiar kam iniam. Ia a inigh givagh, an aven itir gumazibara, bar me misueghti me arimighiregh. 14 Ikiavira Itir God nguibar ekiar kam ia ganigha gifa. Kamaghın amizi, ia nguibar kamın amiziba, ko boriba ko bulmakauba ko asizir igharaziba, ko uan apanibar bizir igharazir nguibar kamın itiba sara, ia uari bagh da inigh. 15 Ia kamaghira nguibar ekiar ian nguazimın saghon itibar amu. Nguibar ekiar kaba, da ian boroghın itir ikizibar nguibaba puvati.

16 “Egh ia nguazir Ikiavira Itir God, ian God, ia daningamin kamın nguibatam inigh givagh, egh an itir gumazamiziba ko asiziba sara bar dav sueghti da arimighiregh. 17 Ia Ikiavira Itir God, ian God ia mikemezi moghın, Hitia ko Amoria, Kenania, ko Peresia, Hivia ko Jebusia, ia bar me kuavaremegh. 18 Ia bar me misueghti

me arighireghti deragham. Me iki uan arazir kurar uan asebar ziaba fava amir arazibar ian sure damuam. Me kamaghin damu ia gekuti, ia Ikiavira Itir God ategh, arazir kurar a bar aghuazibar amuam.

¹⁹ “Ia nguibatam inisi misogh dughiar bar ruarimin anevinigh iki, egh sobiabar nguibar kamın boroghın itir temer beba okan marki. Temeba ian apaniba puvati. Ia dar ovizibar amam, egh dagh asighasighan marki. ²⁰ Egh ia temer igharaziba okiva uarir akurvagh misoghamin bizibar ingarigh midorozim damu apaniba abinigh, egh nguibar kam uari bagh a iniam.”

21

Gumazir purama ariaghıribar osımtızim akıramın arazim

¹ Egha Moses ua kamaghin migei, “Ia gumazir kuatamin ganti a nguazir Ikiavira Itir God, ian God ia ganidimin danganitamin irighiv ikiti, ia foghan kogham, tina a misoghezi ana areme, ² eghti ia kamaghin damu. Ian gumazir dapaniba ko jasba mangi, nguazir gumazir kuam irighav itim ko nguibar an boroghira itibar tizimin ababanim damu ganigh. ³ Eghti kuar kamın boroghıra itir nguibar kamra, an gumazir dapaniba, me bulmakaun amebat igiar ingangaritam gamazir puvatizitam amisefegh. ⁴ Egh me bulmakaun kam inigh faner datir puvatizimin boroghıra mangi. Egh nguazir otevir gumazitam an ingarizir puvatigha, bizitam akarazi puvatizimin, bulmakaun kamın tuem apirigh. ⁵ Livain anabamin ofa gamir

gumaziba, Ikiavira Itir God, ian God, uan ingangarim damuasa me amisevezi, ingangarir kam iti, me Ikiavira Itir Godin ziamin gun gumazamizibav kinti, God deragh me damuam. Eghti gumazim igharazitav misueghti an aremeghti, me an kotiam baragham. Kamaghin, me uaghan dikavigh danganir kamın mangi. ⁶ Eghti gumazir kuam iti naghin an boroghira itir nguibar kamın gumazir dapaniba, me dipam inigh uan dafariba bulmakaun kuam gisin da ruegh. ⁷ Egh me kamaghin mikim suam, 'E gumazir kam misoghezi an aremezir puvati. E an ovevemın ganizir puvatigha a misoghezir gumazitam gifozir puvati. ⁸ O Ikiavira Itir God, ni Isipin kantrin en akuragha uam e inigha ize, ezi e Israelia e nin gumazamizibara. Ni en arazir kuraba gin amadagh. Gumazir kam osimtiziba puvatizi, me purama a misoghezi an areme. Eghti ni an ovever kamın osimtizim ateghti an en tongin ikian markiam.' Eghti kamaghira God gumazir kamın ghuzimın osimtizim, agivagham. ⁹ Kamaghin, ia uarir tongin osimtizir kam batogh, egh Ikiavira Itir Godin damazimın arazir aghuim damighti, a suam, Gumazir kamın ovevemın osimtizim, a ian itir puvati."

Israelia midorozimın aven inizir amiziba

¹⁰ Egha Moses ua kamaghin migia ghaze, "Ia apanibav soghsi mangiti, Ikiavira Itir God, ian God, ian akuraghti ia midorozimın uan apaniba abinigh, men tarazi isi ia uan ingangaribar amusi, kalabuziabar mın ingangarir gumazamizir kinibar me atigh. ¹¹ Eghti ian tav men tongin amizir dirir aghuitamın ganigh an

ikisi nighnigham. ¹²⁻¹³ Egh ni amizim inigh uan dipenimin mangi. Egh aneteghti, a uan afeziam ko amebam bagh azi mangi bar uan dapanir ariziba apirigh, uan dafarir puzibar ghoregh, egh kalabuziamin min ingangarir amizir kinimin itir dughiamin aghuizir korotiaba suegh, iakinir vamira nin dipenimin ikiva azi. Eghti ni gin an iki. ¹⁴ Ni a inigh izegh a ko dakuigh givagh, egh datirighin ni kamaghin a ginighnighan kogham, a pura nan ingangarir amizir kinim. Egh ni anemadaghti gumazitam a givezan kogham. Ni an aghuagh, egh aghumsizir ekiam a daningam. Kamaghin, ni puram anemadaghti a firighirigh mangi.”

Afeziam aremeghti otarir ivariam biziba iniam

¹⁵ Egha Moses ua kamaghin migei “Gumazitam amuir pumuningin iki, tam bar a gifuegh, igharazimin aghuagham. Eghti amuir a bar ifongezir puvatizim faragh a bagh otarir ivariam bateghti, gin amuir igharazim uaghan otarim bategham. ¹⁶ Eghti gin gumazir kam uan biziba tuiragh boribar aningsi nighnigh, biziba isi amuir a bar ifongezimin otarir ivariam daningiva, egh amuir an aghuazimin otarir ivariam anogoroghan marki. Bar markiam. ¹⁷ Otarir ivariaba zurara biziba isi moghin, afeziam uan biziba abigh 3plan pozibav kinigh, egh pozir pumuning isi guizin otarir ivariam daningigh. Guizbangira, otarir ivariar kamın amebam, an pam deragha a gifongezir puvati, ezi otarir kam, kar gumazir kamın faraghaviram otozir otarim.

Kamaghin, an otarir ivariamın min afeziamın biziba iniam.”

Borir akam batogheziba

¹⁸ Egha Moses ua kamaghin migei, “Gumazitam otarir tam ikiti, otarir kam zurara akaba batogh amebam ko afeziamın akaba baragh dar gin mangan koghti, me ivezir kuram a daningti, a uaghan aning bareghan kogham. ¹⁹ Eghti an amebam ko afeziam a inigh uan nguibar ekiamın gumazir dapaniba bagh mangiti, me a isi kot datigh. ²⁰ Egh an amebam ko afeziam gumazir dapanibav kim suam, ‘Gan otarim akaba batogha gan akaba barazir puvati. A zurara puvira apava, wainin dipaba apa onganighav arui.’ ²¹ Eghti datirighin nguibar ekiamın gumaziba dagiaba isiva a ginivira ikiti an aremegh. Ia kamaghin damu, arazir kurar kam batueghti, a ian tongin ikian kogham. Eghti Israelian gumazamiziba bar bizir kamın ganigh egh atiatingam.”

Akar Gavgavir maba

²² Egha Moses ua kamagh migei, “Gumazitam arazir bar kuram damuti, bizir kam bagh me a misueghti an aremegh, eghti me an kuam isi tememin aneguragham, ²³ eghti me an kuam ateghti, a guragh iki mangiti aminim dutughan marki. Gumazir ter ighuvimın duiba God ghaze, me gumazir kuraba. Ia gumazir kuam an aremezir aruemram a inigh mangi mozim datigh. Puvatighti, nguazir Ikiavira Itir God, ian God ia ganidir kam an damazimın bar mizegham.”

22

¹ “Egh ia uan namakamın bulmakau o sipsipın ganti a divazim ategh azenan pura tintinibar daruti, ia aneteghti a kamaghıra daruan kogham. Puvati. Ia uam a inigh namakar kam bagh mangi.

² Eghti bulmakau o sipsipın ghuavimın dipenim bar saghon ikiti, o ia foghan kogham, kar tinan bulmakau ko sipsip, eghti ia a inigh uan dipenimın mangi. Eghti gin, bulmakaun o sipsipın kamın ghuavim a buri iziti, ia a daningigh. ³ Egh ia uan namakamın donki, o an nir avızim, o an bizir igharazibar apigh, arazir kamra damuva, an akurvagh.

⁴ “Eghti ian namakamın donki, o bulmakaun tam tuavimın irighiv ikiti, ia aneteghti a kamaghıra ikian marki. Puvati. Ia uan namakamın akuragh uam a feghti a tugh.

⁵ “Eghti amiziba, gumazibar korotiabar aghuan marki. Eghti gumaziba, amizibar korotiabar aghuan marki. Ikiavıra Itir God, ian God, gumazamizir arazir kabagh amiba, me gifongezir puvati. Bar puvati.

⁶ “Eghti ia kuarazir mikonitamın ganti a tememın ikiam, o nguazimın ikiam, eghti kuarazir amebam aroriabagh isin ikiam, o nguziba ko ikiti, ia kuarazir amebam kam inian marki. ⁷ Ia uari bagh kuarazir nguziba iniva, kuarazir amebam ateghti a mangi. Ia kamaghın damuva dughiar ruarimın nguazir kamın ikiti Ikiavıra Itir God, bizir aghuir avırıba ia danıngam.

⁸ “Egh ia dipenir igiamın ingar, egh dipenimın pın itir avughsamin danganimın miriabar, birir

oteviba asegh. Eghti gın gumazitam an iki nguazim girıgh aremeghan kogham, kamaghın ia osımtızıba puvatıgham.

⁹ “Ia wainın azenimın aven dagher ıgharazitaba oparan marki. Ia kamaghın damıgh, wainın ikarızıbar ovızıba ko dagher ıgharazıba sara dar aman marki. Ia bar ada inıgh İkiavıra İtir Godın Dıpenimın mangı, a danıngıgh.

¹⁰ “Ia uan azenimın ingarsı, ia bulmakau ko donki vırara uaning gıkeghtı, aning nguazim abızır ainın otevim kurvaghan marki.

¹¹ “Marazı tretın sıpsıpın arızıbar rıghızıba ko tretın bizır ıgharazır aghuıbar rıghızıba, vırara da isa inıba nuavıgha korotiaba isamı, ezı ia korotiar kabar aghuan marki.

¹² “Ia tretın dueviar dıgırır aghuıba itıba inıgh korotiar ruarımın 4plan mıkebabar puegh ada isamıgh.”

Gumazamizıba Godın damazımın zuezır arazıbar amu

¹³ Egha Moses ua kamaghın mıgei, “Gumazitam amuımın ikıva, a ko dakuıgh, egh gın an aghuagh, ¹⁴ egh gın ifar puram akaba a gası akırım ragh a gasaragham. Egh kamagh mıkımam, ‘Kı amızır kamın ikıa, egha fo, a faragha gumazır ıgharazım koma akui.’

¹⁵ “Gumazır kam kamaghın damıghtı, guıvir kamın amebam ko afezıam inır a gumazım koma avaragha akuızım inıgh nguıbar ekıamın tıar akamın mangı, gumazır dapanıbar akagh. Eghtı

me uari inir kamın ganigh fogham, a faragha gumazitam koma akuizir puvati. ¹⁶ Eghti amizimın afeziam kamaghın gumazir dapanibav kim, ‘Ki uan guivim isa gumazir kam ganingizi an an iti. Egha a datirighın akar ifavaribar a gamuava an aghua. ¹⁷ Egha gumazir kam a gifara a miğia ghaze, “Amizir ki itir kam ki kamaghın a gifo, a faragha gumazir igharazir mam koma akuava arazir mizirizibagh ami.” Ezi ia inir avagha akuir kamın ganti, a ian akagh suam, nan guivim gumazitam ko akuiz, o puvati.’ Egha a inir kam gumazir dapanibar damazimın nguazimın a ghuara. ¹⁸ Eghti gumazir dapaniba amizir kamın pam inigh ivezir kuramın mın benir gavgavimın a ifozorogh. ¹⁹ Gumazir kam, Israelian amizir igiar aghuir mam aghumsızim a ganingi. Kamaghın, gumazir kam 1,000 kina isıva guivir kamın afeziam daningigh. Eghti amizir kam gumazir kamın amuimra iki mangi aremegham. Eghti gumazir kam uam a batoghan marki. Bar marki.

²⁰ “Eghti inir avagha akuir guivimın afeziam akazir kam, guizbangıra an arazir aghuir an amizimın gun mikıman koghti, ²¹ eghti nguibamın gumazir dapaniba amizim inigh an afeziamın dipenimın tiar akamın azenan mangiti, an nguibamın gumazibara dagıabar a giniv mangiti an aremegh. A bar aghumsızir arazir kuram en gumazamizibar tongın a gami. A poroghamim gamizir puvatızir dughiamın uan afeziamın dipenimın ikia tintinibar gumazir maba koma akua arazir kuram gami. Ia kamaghın damu egh ia arazir kurar kam agıvaghham.

²² “Egh ia ganti, gumazim, gumazir igharazimın amuim ko dakuighti, ia vıram aning misueghti aning aremegh. Ia kamaghın damu egh Israelian tongın arazir kurar kam agıvagh.

²³ “Egh ia ganti, gumazitam amizir me gumazir igharazimın ikiasa a bagh inabazim, nguibar ekiamın aven a batogh a ko arazir kuram damighti, ²⁴ ia aning inigh nguibamın azenan mangı, dagıabar aning ginivighti aning aremegh. Amizim nguibar ekiamın aven ikia, uabın akurvaghasa deir puvati, kamaghın a uaghan aremegham. Gumazir kam amizir me pamın ikiasa misevezim ko arazir aghumsızibagh ami. Kamaghın an aremegham. Ia kamaghın damu egh ian tongın itir arazir kurar kam agıvagh.

²⁵ “Eghti amizir me pamın ikiasa inabazim, a nguibamın boroghın ikian koghti, gumazitam an suiragh arazir kurabar a damighti, me gumazir kamra misueghti an aremegh. ²⁶ Arazir kurar kam, a gumazim gumazir igharazim misoghezi, an aremezir arazim ko magh ghu. Amizim uabi, ovevem iniamın arazir kuratam gamizir puvati. Kamaghın amizi, ia bizitamın amizim damuan marki. ²⁷ Gumazir kam nguibamın azenan arazir kuramın amizir kam gami. Ezi amizim uabın akurvaghasa deima, akurvaghamın gumamazitaba ikezir puvati.

²⁸ “Eghti ia ganti gumazitam amizir igiar me patamın ikiasa inabazir puvatıtamın suiragh a ko dakuigh, ²⁹ an amizir kamın afeziam 500 kınan a givezegh, egh amizimın ikiam. Gumazir kam,

amizir kamın suiragha arazir kuram a koma a gami. Kamaghın, gumazim amizir kam a batueghan kogham. Amizir kam an iki mangi, an aremeghamin dughiamın tugham.

³⁰ “Eghti gumazim uan afeziamın amuimın ikian kogh, a ko daku arazir kuramın a damuan marki. A kamaghın damu, aghumsızir ekiam isi uan afeziam danıngam.”

23

Gumamazir taba, Godın gumamazibar tongın ikian kogham

¹ Egha Moses ua kamaghın miği, “Gumazitam, me an mikarzir mogomem amisararigham, o bar anetughti, a Ikiavıra Itir Godın gumamazibar tongın ikian kogham.

² “Eghti gumazitam, amizim ko uaningın itir puvatıgha, a koma akua borim a ganıngi, eghti amizim oteghamin borir kam, a Ikiavıra Itir Godın gumamazibar tongın ikian kogham. Eghti an ovavir borir gın otivamiba me uaghan zurara Ikiavıra Itir Godın gumamazibar tongın ikian kogham.

³ “Eghti Amonia ko, Moapia ko, men ovavir borir gın otivamiba, me Ikiavıra Itir Godın gumamazibar aven ikian kogham. ⁴ Bizir kamın mingarim kamakın. E Isip ataghırazir dughiam, me daghetaba ko dipataba inıgha iza en akurazir puvati. Me Balam gıvese, eghti a God ko mikimti, an e gasıghasıgham. Balam a Beorın otarim, egha

---

22:30: Ofa Gami 18:8; 20:11; Godin Araziba 27:20

23:3:

Nehemia 13:1-2

23:4: Diboboniba 22:1-6

Aramın nguazımın itir nguibar ekiam Petorın gumazım. ⁵ Ezi Ikiavıra Itir God, ian God, Balamın akam baraghizir puvati. Ikiavıra Itir God, bar ia gifonge. Kamaghın amizi, a ian akurvaghasa an akar kurar an e gamizir kam girazi, a ghua akar aghuımın oto. ⁶ Kamaghın, ia zurara gumazamizir kaba deragh iki biziba bar avırasemeghsi, ia men akurvaghan marki. ⁷ Eghti Idomia ko Isipia, ia ko ikiti, ia pazi me gıñıghnıghan marki. Guızbangıra, Idomia ian ikızıbar mın iti. Ia fomıra, gumazamizir pura guıghav itibar mın Isipın kantrin ike, kamaghın amizi, ia men aghuaghan marki. ⁸ Eghti men gın otivamın azızıba, merara Ikiavıra Itir Godın gumazamizıbar tongın ikiamın tuavım iti.”

Mıdorozir gumazıba itir danganim, Godın damazımın zuegh iki

⁹ Egha Moses ua kamaghın mıgei, “Ia mıdorozım bagh mangamın dughıam, ian mıdorozir gumazıba arazır kuraba, Ikiavıra Itir Godın damazımın me itir danganimın dar amuan marki. ¹⁰ Eghti gumazıtam dımangan daku mangı irebamın ganti, dı pam an mıkarzır mogomemın otoghti, a danganır me itım ategh, azenan mangıgh iki. ¹¹ Egh guaratızımın a mangı deragh ruegh, eghti aruem magırıghti, a ua danganır me itımın aven ızı.

¹² “Eghti mıdorozir gumazıba mı sıgh davıamın danganim, danganır me itımın azenan iki. ¹³ Egh mıdorozir gumazıba davısı azenan mangı uarı bagh torıbagh kusı itazıba ınıgh da sara mangı. Egh me torım gıkuıgh, egh davıgh gıvagh ua torım apemegh. ¹⁴ Ikiavıra Itir God, ian God,

zurara ia ko ia itir danganimin iki, egh ian akurvaghti ia uan apaniba abinam. Kamaghin, ia itir danganim Godin damazimin zurara zuegh iki. Ia Godin damazimin bizitam damighti a Godin damazimin mizeghti, Ikiavira Itir God akirim ragh ia gasaragham.”

Arazir igharazir maba

¹⁵ Egha Moses ua kamaghin migei, “Ingangarir gumazir kinitam pura uan gumazir dapanimin ari mangi, izi uabin akurvaghsi ian azangsigham, eghti ia uam an gumazir dapanim bagh anemangan marki. ¹⁶ Egh a mangi ian nguibatamin ikisi ifuegh, a mangi. Ia paziva a damuan marki.

¹⁷ “Israelian gumazamiziba, ia asebar ziaba fer dipenibar aven, tuavimin amiziba ko tuavimin gumazibar min otivigh asebar ziam famin arazimin gin mangi, dagiaba bagh tintinibar gumaziba ko amiziba ko dakuan marki.* ¹⁸ Ia uaghan, tuavir amizim o tuavir gumazimin arazir kam damighiva arazir kamın dagiaba inigh, egh gin dagiar kaba isi uan akar dikirizir Ikiavira Itir God ko amizim, anekirsi izi, Ikiavira Itir God, ian God, an Dipenimin aven mangan marki. Bar guizbangira, Ikiavira Itir God, ian God arazir kam ko an dagiaba, sara bar dar aghua.

23:17: Ofa Gami 19:29 * **23:17:** Dipenir Kenania uan asebar ziaba febar aven, gumazamiziba dar ghua tuavir gumaziba ko tuavir amizir aseba fer dipenir kabar ingariba isa me koma akui. Men nighnizir gavgavim kamakin, me arazir kam damu asebar ziaba fiti, aseba men azenibar amuti da dagher aviriba iki, egh uaghan men asizibar amuti, da nguzir aviriba batam.

19 “Eghti ia uan namakam ateghti a ian dagiaba pura da inigh, egh mikim suam, a gin ua da ikarvaghham. Eghti ia dagiatam uam a gisin ua datigh a inian marki. Eghti me nin dagheba o bizir igharazitaba pura da inigh, uam da ikarvaghshi mikimti, ia dagh isin bizitaba ua da inisi men azangsihan marki. 20 Ia ikizir igharaziba ateghti, me pura ian biziba inigham, eghti ia dagh isin dagiataba ua da ini. Eghti ian namakaba, ia me da dagiaba inian marki. Ia arazir aghuir kamın gin mangiti, Ikiavira Itir God, en God, nguazir ia datirighin mangi dapiamin kamın aven, ian bizir ia damuamiba bar, a bizir aghuibar ia damuam.

21 “Eghti ia akar dikirizitam Ikiavira Itir God, en God, ko a damigh, egh ia zuamira a damighti an otogh. Eghti Ikiavira Itir God, ian dikirizir akar kam gin amadaghan kogham. Ia akar dikirizir kam damighti, a zuamiram otoghan koghti, ia Godin damazimin osimtizim iti. 22 Ia Ikiavira Itir God ko akar dikirizim damighan kogh, egh ia osimtiziba puvatigham. 23 Egh ia uari uan ifongiabar gin mangi Ikiavira Itir God, ian God bagh akar dikirizim damigh, egh guizbangira an gin mangi.

24 “Egh ia mangi uan namakamin wainin azenimin aven mangi, egh ia uan ifongiabar an azenimin wainin ovizibar ami, egh ia uari bagh da isi akirabar aghuigh da inigh mangan marki. 25 Egh ia mangi namakamin witin azenimin aven mangi, egh dafaribar witin ovizibagh eku ada ini

---

23:19: Ua Me Ini 22:25; Ofa Gami 25:36-37; Godin Araziba 15:7-11

23:21: Diboboniba 30:1-16; Matyu 5:33

dar ami. Egh ia wit aghorir sabamın dar ghoran marki.”

24

Gumazim amuim batuegh, amuir igiam iniamin arazim

¹ Egha Moses ua kamaghın miġia ghaze, “Gumazitam amizitamın iki, egh ġın an arazir a ifongezir puvatızimın ganigh, an amiraghıva, egh amuir ikızim aġıvamin akınafarim osirigh, amizir kam danigh anemadaghti a mangı. ² Eghti amizir kam mangı gumazir igharazimın ikiti, ³ gumazir kam uaghan an aghuaghıva, uaghan amuir ikızim aġıvamin akınafarim osirigh a danigh anemadaghti a mangı. O an par namba 2 ti areme, ⁴ eghti an par faragha an ikezim uam an ikian marki. A kamaghın fogh, amizir kam an damazimın miġezi, an an ikian kogham. Ikiavıra Itir God, arazir kam bar an aghua. Ia nguazir Ikiavıra Itir God, ian God ia ganıdir kamın mangıgh, egh arazir kurar kam damuan marki.”

Arazir maba

⁵ Egha Moses ua kamaghın miġei, “Gumazim amizim inigha igiamra an ikitiıma, me midorozir gumazibar ingangarim o gavmanın ingangarir ekiaba bagh anemangan marki. An azenir vamıran amuim ko pura nguıbamın iki, egh uan amuımın navim damuti, a deragh.

⁶ “Ia gumazir igharazim amamangatıghti a pura ia da bizim inıghti, ia an bizitamın suiraghti a ian dafarımın ikiti, a fogh, bizir a ia da inizim a uam

a ikarvaghham. Egh ia an witin oviziba mirmirir dagiam inian marki. Ia an ingangaribagh amir bizir kaba inighti, a ua bagh daghebar amuan kogham.

⁷ “Eghti gumazitam mangi uan Israelian tav oke-megh a damighti, a puram an ingangarir gumazir kinimin ikiam, o anemadaghti gumazir igharazim a givezeghti, an an ingangarir gumazir kinimin ikiti, ia gumazir kamaghin amizim misueghti an aremegh. Ia kamaghin damigh, arazir kurar kam ia uan tongin anegivaghham.

⁸ “Eghti duar kurar muziarir aviriba pura ian mikarzipar otivti, ia deraghvira Livain anabamin ofa gamir gumaziba ia mikimamin biziba bar adar amigh. Egh akar gavgavir ki me ganingiziba, ia bar dar gin mangi. ⁹ Ia Isip ategha azenan izir dughiamin Ikiavira Itir God, ian God, Miriam gamizir bizim ginighnigh.

¹⁰ “Ia namakamin amamangatighti a pura ia da dagiaba inigh, a uan korotiam dagiar kaba uam a da ikarvaghamin ababanimin min anetigh, eghti ia puram an dipenimin aven mangi, an korotiar kam inian marki. ¹¹ Ia an dipenimin azenan mizuam iki, eghti gumazir kam uabi, dipenimin aven korotiar kam inigh azenan izam. ¹² Egh gumazim onganarazibar amu iki, uan ikarvazir ababanim bagh, uan inir ekiam ia danighti, ia inir kamın suiragh anevan marki. ¹³ Aruem ghuaghirir dughiamra, ia an inim inigh izi uam a daningigh, eghti a dimangan dakusi uan mikarzim

avam. Eghti gumazir kam ia minabaghti, Ikiavira Itir God, ian God, ian arazibagh ifuegham.

¹⁴ “Eghti ian ingangarir gumazim, kar ian anavira o ikizir igharazimın gumazir ian nguibamın aven itim, an onganarazibar amuti, ia paziva a damuan marki. ¹⁵ Ia guaratizibar zurara gumazir kam amir ingangariba bagh an izevim a daning. A dagiaba otevegħa da bagħa gara pura iti. Ia dagiaba a danighan koghti, a ian gun Ikiavira Itir Godin mikimiva arangti, ia Godin damazimın osımtızim ikiam.

¹⁶ “Gumazitamın borim arazir kuratam damighti, ia an arazir kuram ikarvagħsi, an amebam ko afeziam misuegħti, aning aremegħan marki. Eghti kamaghira, amebam ko afeziam arazir kuratam damighti, ia aningın arazir kuram ikarvagħsi, aningın boribav suegħti me arımıghiran kogħam, Gumazim arazir kuram damighti, ia anarira misuegħti, an aremegħ.

¹⁷ “Ia ikizir igharazibar gumazamiziba, ko borir amebaba ko afeziaba ariaghireziba, pazi me damuva, men bizibagh eku da inian marki. Eghti amizir pam ovengezim, pura ia da dagiatam inighti, ia dagiar kaba uam ada ikarvagħsi ababanım damu an korotiam inian marki. ¹⁸ Ia bizir kam gıniğħniğħ, ia Isipın ingangarir gumazamizir kınibar itima, Ikiavira Itir God, ian God, ua ia inigha ia gamizi ia fıriaghıregħa azenan ize. Ia fomira bar pazavira ike, kamaghın, ki Akar Gavgavir kam ia ganıdi.

24:14: Ofa Gami 19:13   **24:16:** 2 Atriviba 14:6; 2 Eghaghaniba 25:4; Esekiel 18:20   **24:17:** Ua Me Ini 23:9; Ofa Gami 19:33-34; Godin Araziba 27:19

19-21 “Ia azenibar mangi witba aghoregh dar ikiziba inigh, witin ikizir taba ategh, ua mangi ada inian marki. Egh ia mangi olivin temebar oviziba ko wainin ikarizibar oviziba faragh da akuvagh, egh gin ua mangi ovizir ikiavira itiba uam ada inian marki. Ia witin oviziba ko oliv ko wainin oviziba ateghti da iki. Eghti ikizir igharazibar gumamaziba ko borir ameboghfeziaba ariaghireziba, ko amizir paba ariaghireziba, me da iniam. Eghti Ikiavira Itir God, ian God, ian akurvaghti, bizir ia amiba bar deraghviram otivam. ²² Ia bizir kam ginighnigh, ia fomira Isipin ingangarir gumamazir kinibar ike. Kamaghin amizi, ki Akar Gavgavir kaba ia ganidi.”

25

¹ “Dughiar tabar Israelin gumazitamning adarim uaningin ikiti, jas aning tuisigh fogh suam, aningin mav osimtizim iti, ezi mav puvati. ² Eghti jas mikim suam, me gumazir arazir kuramin osimtizim itir kam ifozoreghti, jas a isi dakozimin anetighti me jasın damazimin a misogh mangi an amizir arazir kuramin dibobonimin tugham. ³ Me 40plan dibobonimin apengara a ifozoregham. Me ifozorozir bar aviribar a damuti, a gumamazibar damazimin aghumsizim inigham.

⁴ “Bulmakau raizin iniba tuir dughiamin, ia an akam ikeghiva damisi an anogoroghan marki.”

Gumazir ovengezimın amuiroghboribar ganamin Araziba

⁵ Egha Moses ua kamaghın mıgei, “Aveghbuar pumuning uaning inigh nguazir otevir mamın ikiti, aningın tav otariba puvatıgh aremeghti, an amuim ıgharaz darazir tavın ikian marki. Puvati. Ovengezir gumazımın aveghbuam an amuir odiarımın ikıva a bagh boriba iniam. ⁶ Eghti amizim otarir ivariam bateghti me a mikim suam, kar an aveghbuar aremezimın otarım. Eghti an ziam Israelian tongın kuvaremeghan kogham. ⁷ Eghti ovengezir gumazımın aveghbuam amizir kamın ikian aghuaghti, amizim kotın danganimın mangi, nguibamın gumazir dapanibar gan, kamaghın me mikim, ‘Nan ivozim Godin Araziba e mikemezi moghın, a nan ikian aghua. A nan iki uan aveghbuam bagh boritam inighti, kamaghın an ziam Israelian tongın kuvaremeghan kogham. Ezi a nan ikian aghua.’ ⁸ Eghti nguibamın gumazir dapaniba gumazir kamın diaghti a izıtima me pamtemın a mikim. Eghti a nan ikian aghuaghti, ⁹ aveghbuamın amuir odiarım mangi gumazir dapanibar damazımın otogh, uan par ivozımın dagarir asuatam suegh, an guam giparigh suam, ‘Gumazım uan aveghbuamın akuraghti, an ziam iki mangıvıra ikian an aghuaghti, e arazir kamın a damuam.’ ¹⁰ Eghti ia Israelia gumazir kamın adarazi ziar kam me darigh, ‘Gumazir me dagarir asuam suezımın adarasi.’”

Arazir ıgharazir pumuning

11 Egha Moses ua kamaghin migei, “Eghti gumazitamning uaning misogh mangiti, tavin amuim dikavigh uan pamin akuragh igharaztavin mikarzir mogomem gekuightima, ¹² ia amizimin apangkuvan marki. Ia an dafarim atugh a makunigh.

13-14 “Gumazamiziba uan bizibagh ivesi, ia bagh iziti, ia dar osimtizim abiragh ifar dar dibobonim otevegh me daningan marki. ¹⁵ Ia deragh dar osimtizibara ganiva, guizin dar diboboniba me daning. Egh ia kamaghin damuva, Ikiavira Itir God, ian God ia ganidir nguazim dughiar ruarimin an ikiam. ¹⁶ Ikiavira Itir God, ian God gumazir kamaghin ifavaribagh amiba, a men aghua.”

Israelia bar Amalekia misueghti me arimighiregh

17 Egha Moses ua kamaghin migei, “Ia Isip ategha izir dughiamin, Amalekia arazir kuram ia gamizir bizir kam ginighnigh. ¹⁸ Dughiar kam in ia avighaghegha gavgaviba ian givazi ia aghumra izi. Ezi Amalekia Godin atiatir puvatigha, ian gin iza ian girakirangin aghumra izi daraziv sozi me ariaghire. ¹⁹ Kamaghin, Ikiavira Itir God, ian God kantrin kam ia daningigh, egh deragh ia avinighti, apanir roghira itiba ia gasighasighan kogham. Eghti ia bar Amalekia misuegh me kuvaremeghti, gumazamiziba ua me ginighnighan kogham. Ia bizir kam, bakinighnighan marki.”

25:13-14: Ofa Gami 19:35-36
Samuel 15:2-9

25:17: Ua Me Ini 17:8-14; 1

26

Azenibar faragha asir daghebar ofaba

¹ Egha Moses ua kamaghin migei, “Ia mangi nguazir Ikiavira Itir God, ian God, ia ganidim dapiagh givagh, ² egh ia nguazir kamın azenir dagher ia faragh asiamba, da isi akırabar aghuigh da inigh danganir Ikiavira Itir God, ian God uan ziam fisi misivamin kamın mangi. ³ Egh mangi dughiar kamın ofa damuamin ofa gamir gumazim batogh a mikim suam, ‘Ki datirighin kamaghin fo, Ikiavira Itir God, nin God, uan akar dikirizim gamizi a guizbangiram oto. Egha na inigha nguazir e daningasa a en inazir afeziabav kemezir kamın aven ize.’

⁴ “Eghti ofa gamir gumazim ia dam akırabar suiragh, da isi Ikiavira Itir God, nin Godin, ofa gamir dakozimin boroghin dar afegh. ⁵ Eghti ia Ikiavira Itir God, ian Godin, damazimin ni kamaghin mikim, ‘Nan inazir afeziam an Aramian gumazir mam. A uan nguibam ategha tintinibar arua ghua, egha gin uan adarazi inigha ghua Isipin kantrin apia. Me avırasemezir puvatigha ghua Isipin apia, egha gin me bar avırasemegha bar gavgafi. ⁶ Ezi Isipia en apangkuvir puvatigha bar pazavira e gamua, e gamizi e men ingangarir gumazir kinibar min ikia bar puvira ingari. ⁷ Kamaghin amizi, e Ikiavira Itir God, en inazir afeziabar God, e uarir akurvaghasa an diava arai. Ezi a en ararem baregha uaghan en mızaziba ko ingangarir ekıar e amiba ko dughiar kurar e isir kam uaghan an gani. ⁸ Egha Ikiavira Itir God,

guizbangira uan gavgavir ekiamin arazarazir gav-gavir aviribagh amua mirakelin igharagha garibagh amua, egha bizir kurar igharazibagh amima da me bativizi me bar an atiatingi. Kamaghira a ua Isipin kantrin e inigha azenan ize. ⁹ Egha en akua iza nguazir aghuir kam e ganingi. Nguazir kam a bar derazi, dagheba an ikia bar deraghaviram aghui. ¹⁰ O Ikiavira Itir God, ni uabi na ganingizir nguazir kamın, ki datirighin dagher faragha otiviziba asigha da inigha izi.' Ia mikemegh givagh, egh datirighin akirar kam isi Ikiavira Itir God, nin Godin damazimin ofa gamir dakozimin anefagh, egh tevimning apirigh an ziam fi.

¹¹ "Ikiavira Itir God, nin God, ni ko nin amuiroghboribagh aningizir bizir aghuiba, ni da bagh bar akongegh. Eghti Livaiba ko ikizir igharazibar gumazamizir ian tongin itiba, ia ko uari akuvagh uaghan bar akongegh Ikiavira Itir God minabi.

¹² "Egh dughiaabar zurara namba 3in azenibar, nin azenibar otivir dagheba, ni da abigh, 10plan pozibav kinigh. Egh pozir vamira isi Livaiba, ko ikizir igharazibar gumazamizir ian tongin itiba, ko borir afeziaba ovengeziba, ko amizir paba ovengeziba, ni me daningigh. Ni kamaghin damighti, nin nguibamin itir gumazamizir kaba, dagheba izivagham. ¹³ Eghti ni Ikiavira Itir God, nin Godin damazimin kamaghin mikim suam, 'Bizir ni ifongeziba, ki da tuiragha givazi, nin bizitam ua nan dipenimin itir puvati. Ki Livaiba, ko ikizir igharazibar gumazamizir

ian tongin itiba, ko borir afeziaba ovengeziba, ko amizir paba ovengeziba, ki dagheba bar me ganingi. Ki Akar Gavgaviba bar dar gin ghua, ni na mikemizir moghira, ki nin Akar Gavgavitam gin amadazir pu. Bar puvati. ¹⁴ Gumazitam aremezi ki a bagh azia uan azirakar kam akak- agha nin dagher 10plan pozir kabar tam inigha anemezir puvati. Egha dughiar ki nin damazimin mizezimin, ki nin dipenimin itir dagher katam inigha azenan ghuzir puvati. Egha ki nin dagher kataba inigha gumazir ovengezibar aseba bagha isatam gamizir puvati. O Ikiavira Itir God, nan God, ki nin Akar Gavgaviba bar dar gin ghua, ni dagher kabar amuasa mikemezi moghin, ki bar dagh ami. ¹⁵ Ni uan nguibar aghuimin pin iki vin kagh Israelia en ganiva, deraghviram e damu. Egh uaghan nguazir bar aghuir kam, dagheba an ikia bar deraghviram aghui. Ni deraviram a damu. Nguazir kam, ni fomira e daningasa en inazir afeziabav keme.’”

Israelia guizbangira bar Godin gumazamiziba

¹⁶ Egha Moses ua kamaghin migei, “Datirighin Ikiavira Itir God, ian God, kamaghin migei, ia an arazir a ifongeziba ko, bizir a damuasa ia mikemeziba bar dar gin mangi. Egh uan navir averiam ko duamin aven bar dar suiragh, mighighvira arazir kabagh nighnigh, bar dar gin mangi. ¹⁷ Ia datirighin kamaghin mikeme, Ikiavira Itir God, a ian God. Egha ia akam akira ghaze, ia bar deraghvira an tuavimin mangam. Egh ia bar Godin Akar Gavgaviba ko arazir a ifongeziba ko bizir a damuasa ia mikemeziba, ia

bar dar amuva, egh an akaba baragh. ¹⁸ Ezi, datirighin Ikiavira Itir God, akam akirigha ghaze, a ia inizi ia bar an gumazamizibara, ezi a ia mikemezi moghin bar ia gifonge. Egha a uan Akar Gavgavibar gin mangasa ia mikeme. ¹⁹ A ia damighti ia bar avirasemegh egh bar gavgavigh, egh nguazir kamın itir ikizir igharazir a ingarizibagh afiragham. Eghti me ian arazir aghuimin ganiva, egh bar akuegh ziar ekiam Ikiavira Itir God, ian God daningam. Eghti an akam akirizi moghin, ia an gumazamizibara ikiam.”

Moses ghaze, Israelia ivezir aghuim o kuram, arazir me amiba bagh a iniam

27

(Sapta 27--30)

Me dagiabar Godin Akar Gavgaviba osiram

¹ Egha Moses ko Israelian gumazir dapaniba, kamaghin gumazamizibav gei, “Migirigiar ki datirighin ia ganidir kaba ia bar adar gin mangi. ² Ia Jordanin Fanem giregh vongin mangi nguazir Ikiavira Itir God, ian God, ia ganidir kamın mangi, egh aruer kamra dagiar ekiar taba arigh arinir ghurghurim dar aghuigh da avaragh. ³ Ia nguazir Ikiavira Itir God, ian God ia ganidir kamın otivigham, mati ian inazir afeziaba God fomira nguazir kam ia daningasa me ko akam akirizi

---

26:18: Ua Me Ini 19:5; Godin Araziba 4:20; 7:6; 14:2; Taitus 2:14;
1 Pita 2:9   **27:2:** Josua 8:30-32

mokın. Kar nguazir bar aghuim, ezi dagheba an ikia bar deraghavıram aghui. Ia an otivigh, Godin Arazir kabar migirigiaba bar da isi dagiar kabar da osirigh. ⁴Ia Jordanın Fanem girigh vongin otivigh, dagiar kaba Ebalin Mighsiamın da kuazigh, ki ia mikemezi moghin, arinir ghurghurim dagiar kabar aghuigh da avaragh. ⁵Egh ia dagiataba isi dar afegh, egh Ikiavıra Itir God, ian God bagh ofa gamir dakozimın ingarıva, gumazir ofa gamir dakozimın ingariba, ainın sobiam o ainın haman, dagiar kaba abigh da aghoran marki. ⁶Ia dagiar me dighorezir puvatıziba inigh, Ikiavıra Itir God, ian God bagh ofa gamir dakozimın ingarigh. Egh ia ofa gamir dakozir kamra, a bagh ofan bar isia mighiriba tu. ⁷Egh ia God, ko navir vamıran ikiamın ofabar amu, egh danganir kamın ofan kamın asızir tuzim amı, egh Ikiavıra Itir God, ian Godın damazimın bar akongegh. ⁸Egh dagiar ia arinir ghurghurim aghuizir kabar, ia Godın Arazibar migirigiaba bar deraghvıram ada osirigh.”

⁹Egha Moses Livain anabamın ofa gamir gumaziba ko tuivighav ikia, kamaghın Israelia migei, “O Israelia! Ia aghumra iki deraghvıra nan akam baragh. Ia datirighın Ikiavıra Itir God, ian Godın gumazamizibar otivigha gıfa. ¹⁰Kamaghın amizi, ia Ikiavıra Itir God, ian Godın akaba baragh! Ia an Akar Gavgavir ki datirighın ia ganıdiba ko arazir a ifongeziba, ia bar dar gın mangı.”

God gumazamizir akaba batozibagh

asighasigham

¹¹ Egha Moses ua Israelia miġei, ¹² “Ia Jordanin Fanem giregh vongin otivigh ġivagh, aruer kamra Ikiavira Itir God deragh ia damuamin akaba inisi, ian anabataba mangi, Gerisimin Miġhsiamin tuifigh, kar Simeonin anabamin adarasi, ko Livain anabamin adarasi, ko Juda, ko Isakar, ko Josep ko Benjaminin anabamin adarasi. ¹³ Eghti Ikiavira Itir God gumazir kurabagh asighasighamin akaba inisi, ian anabar igharaziba mangi Ebalin Miġhsiamin tuifigh, kar Rubenin anabamin adarasi, ko Gatın anabamin adarasi, ko Aser, Sebulun, Dan, ko Naptalin anabamin adarasi. ¹⁴ Eghti Livaiba pamten kamaghin Israelia mikim suam, ¹⁵ ‘Gumazitam asetamin marvir guam dagiamin an ingari, o temetamin anekirigham, o ainin an ingarigh modogh an ziam fiti, Ikiavira Itir God gumazir kam gasighasigham. Bizir kaba, kar gumaziba uari ingarizir biziba, ezi Ikiavira Itir God, gumazamiziba marvir guabar ziaba fan a bar aghua.’ Eghti gumazamiziba bar kamaghin akam ikaragh suam, ‘Bar guizbangira, God kamaghira damu.’

¹⁶ “‘Gumazim uan afeziam ko amebamin ziam gasighasighti, God uaghan a gasighasigham.’ Eghti gumazamiziba bar kamaghin akam ikaragh suam, ‘Bar guizbangira, God kamaghira damu.’

¹⁷ “‘Gumazim uan namakamin nguazir mitaghniam gisivaghti, God a gasighasigham.’

27:12: Godin Araziba 11:29; Josua 8:33-35   **27:15:** Ua Me Ini 20:4; 34:17; Ofa Gami 19:4; 26:1; Godin Araziba 4:15-18; 5:8

27:16: Ua Me Ini 20:12; Godin Araziba 5:16   **27:17:** Godin Araziba 19:14

Eghti gumazamiziba bar kamaghin akam ikaragh suam, 'Bar guizbangira, God kamaghira damu.'

18 "Gumazitam damazir okavirizim gifaraghti a tuavir a zuim ateghti, God gumazir kam gasighasigham.' Eghti gumazamiziba bar kamaghin akam ikaragh suam, 'Bar guizbangira, God kamaghira damu.'

19 "Gumazim ikizir igharazibar gumazamiziba, ko borir afeziaba ariaghireziba, ko amizir paba ariaghireziba pazi me damuti, God gumazir kam gasighasigham.' Eghti gumazamiziba bar kamaghin akam ikaragh suam, 'Bar guizbangira, God kamaghira damu.'

20 "Gumazim uan afeziamin amuim ko dakuighti, God gumazir kam gasighasigham. Arazir kam afeziam damighti a bar aghumsigham.' Eghti gumazamiziba bar kamaghin akam ikaragh suam, 'Bar guizbangira, God kamaghira damu.'

21 "Gumazitam poroghamiba uari ko akuir arazimin asizitam damighti, God gumazir kam gasighasigham.' Eghti gumazamiziba bar kamaghin akam ikaragh suam, 'Bar guizbangira, God kamaghira damu.'

22 "Gumazim uan buaramizim ko dakuigham, kar ti an guizin buaramizim, o an afeziam ko amuir igharazim otezir guivim, o an amebam ko par igharazim otezir guivim. God gumazir kam

---

27:18: Ofa Gami 19:14   **27:19:** Ua Me Ini 22:21; 23:9; Ofa Gami 19:33-34; Godin Araziba 24:17-18   **27:20:** Ofa Gami 18:8; 20:11; Godin Araziba 22:30   **27:21:** Ua Me Ini 22:19; Ofa Gami 18:23; 20:15   **27:22:** Ofa Gami 18:9; 20:17

gasighasigham.’ Eghti gumamaziziba bar kamaghin akam ikaragh suam, ‘Bar guizbangira, God kamaghira damu.’

²³ “‘Gumazim uan asamir amebam ko dakuigham, God gumazir kam gasighasigham.’ Eghti gumamaziziba bar kamaghin akam ikaragh suam, ‘Bar guizbangira, God kamaghira damu.’

²⁴ “‘Gumazim modogh gumazir igharazim misueghti an aremegham, God gumazir kam gasighasigham.’ Eghti gumamaziziba bar kamaghin akam ikaragh suam, ‘Bar guizbangira, God kamaghira damu.’

²⁵ “‘Gumazitam gumazir igharazir osimtiziba puvatizim misueghti an aremeghsi ivezim inighti, God gumazir kam gasighasigham.’ Eghti gumamaziziba bar kamaghin akam ikaragh suam, ‘Bar guizbangira, God kamaghira damu.’

²⁶ “‘Gumazitam akinafarimin aven itir Araziba bar deravira dar gin mangan koghti, God gumazir kam gasighasigham.’ Eghti gumamaziziba bar kamaghin akam ikaragh suam, ‘Bar guizbangira, God kamaghira damu.’”

28

Godin akamin gin zuir gumamaziziba, a deravira me damuam

(Ofa Gami 26:3-13; Godin Araziba 7:12-26)

¹ Egha Moses ua kamaghin migei, “Ia Ikiavira Itir God, ian Godin akaba ia bar deraghavira da baregh, egh Akar Gavgavir ki datirighin ia ganidibar gin mangiti, God ziar ekiam ia daningiva

ia damighti ia bar avirasemegh bar gavgavigh, nguazir kamın ikizir igharazibagh afiragham. ² Ia Ikiavira Itir God, ian Godin akabar gin mangiti, a bizir aghuir kaba bar ia daningam.

³ “Egh God ian nguibaba ko ian azeniba bar deraghvira dar amuam.

⁴ “Egh God borir aviriba ia daningti, ian azeniba dagheba bar izivaghti, a bulmakauba ko sipsipin aviriba ia danigham.

⁵ “Egh God, ian dagheba aven itir akirar ekiaba ko bretin ingarir itarir ekiaba, deragh dar amuti, da bar izevegham.

⁶ “Egh God ia amir ingangaribar amuti da bar deraghviram otivam.

⁷ “Ikiavira Itir God, apanir ia misoghsi izamiba, a ian damazimin me dikabinam. Me tuavir vamiran izeghiva ua tuavir aviribar tintinibar aregham.

⁸ “Ikiavira Itir God, ingangarir ia amibar amighti da deraghti, ian dagheba avirasemeghti, dar arighamin dipeniba bar izevegham. Eghti Ikiavira Itir God, ian God, nguazir ia ganidir kamın aven, a deraghvira ia damuam.

⁹ “Ia deraghvira Ikiavira Itir God, ian God, ia mikemezi moghin an Akar Gavgavibar gin mangiti, a ia ko akam akirizi moghin ia damighti ia an gumazamizibaram otivigham. ¹⁰ Eghti nguazimin ikiziba bar ian gan fogham, Ikiavira Itir God uan ziam ia gatizi, ia an gumazamizibara, eghti me ian atiatingam. ¹¹ Eghti ia nguazir God ia daningasa ian inazir afeziaba ko akam akirizimin ikiti, Ikiavira Itir God, borir aviriba, ko bulmakaun aviriba ko azenibar dagher aviriba bar ia daningam. ¹² Amozim Ikiavira Itir Godin

agharimin iti, ezi an an dughiamra anemadaghti a izighiram. Eghti a ian ingangaribar amuti da deraghviram otivam. Eghti ia ikizir igharaziba, men adarazir amamangatighti, me pura ia da biziba inigh gin ua da ikarvagh. Eghti ia bizir bar aviriba ikiam, kamaghin amizi, ia igharaziba da pura biziba inian kogham. ¹³ Egh ia zurara deraghvira Ikiavira Itir God, ian Godin Akar Gavgavir ki datirighin ia ganidibar gin mangiti, Ikiavira Itir God, ia damighti, ia ikizir igharazibar gumamaziba gativagh men ganti, me ian apengan ikiam, mati ia men dapanimin ikiti, me ian puemin ikiam. Egh ia zurara bizir aviriba ikiva, bizitam in oteveghan kogham, mati ia ikizir igharaziba bar dar pin iti. ¹⁴ Egh ia Akar Gavgavir ki datirighin migeir kaba dar gin mangi, egh tam abighan marki. Ia asebar ziaba fiva men ingangarim damuan marki. Bar marki.”

Gumazir Godin Akar Gavgavira abiziba, a me gasighasigham
(Ofa Gami 26:14-46)

¹⁵ Egha Moses ua kamaghin migei, “Ia Ikiavira Itir God, ian Godin Akar Gavgavir ki datirighin ia ganidiba ko arazir a ifongeziba batuegh, deragh dar gin mangan koghti, bizir kurar kaba ia bativam:

¹⁶ “God ian nguibaba ko ian azenibagh asighasighti, da bar ikuvigham.

¹⁷ “God, ian dagheba aven itir akirar ekiaba ko bretin ingarir itarir ekiabar amuti, dar aven itir dagheba bar otevegham.

18 “God, pazi ia damuva, borir aviriba ia danighan kogham. Eghti ian azeniba bar ikuvighiti, dagher aviriba ikian kogham. Eghti ian bulmakauba ko sipsipba oti avirasemeghan kogham.

19 “God ia amir ingangariba bar dar amuti, tam bar deragh otoghan kogham.

20 “Ia akirim ragh Ikiavira Itir God, gasaragh arazir kuram damuti, a dughiar bar kuram ia bagh anemadagh, egh bizir ia damuasava amiba, an adar amighiti, da paziv otiv, ia damuti ia okam nighnigh bar osemegham. Egh ian arazir kuraba bangin, an osimtiziba ia daningti, ian apaniba bar ia gasighasigh bar zuamira ia agivagham.

21 Egh Ikiavira Itir God arimariar igharagha garir aviriba ia bagh da amangighiti, da izi ia damu mangiti, ia bar nguazir ia iniamin kamın iki bar arimighireghti, ian tav ua ikian kogham.

22 Dughiar kamın, an arimariar igharagh garir kuraba ia bagh da amangiti, da ian mikarzipar otivam. Kar, mikarzipa ber arimariam, ko mikarzipa puvira fer arimariam, ko mikarzipa arugharughamin arimariar kuram. Eghti God aruem damuti a bar gavgavigham. Egh an aminir puvira fem amadaghti, a izi ian dagher azeniba dar amuti da bar misigh bar ikuvigham. Eghti bizir kurar kaba ian iki mangiti ia bar arighiregham. 23 Eghti Ikiavira Itir God amozimın anogoreghti a izan koghti, ian nguazim bar misigh dagiabar mın gavgavigham. 24 Eghti Ikiavira Itir God, amozim oteghivkinighiti a nguazir minemeniam ko gigimın mın otoghti, aminir

dafam da isi ian nguazimın izighiri mangiti, ia bar kuvaremegham.

²⁵ “Eghti Ikiavira Itir God, ian apanibar amamangatighi, me ia dikabiragham. Ia me ko misoghsi tuavir vamiran mangiva, egh men ari tuavir aviribar tintinibar mangegham. Eghti nguazir kamın ikiziba bar dar gumazamiziba ian ganti, bizir kurar kaba ia bativtima, me digavir kuram damuam.

²⁶ Ia arighireghti, kuaraziba ko asizir atiaba izi ian kuabar amiti, gumazir me damuti me atiating ari mangamiba puvatigham. ²⁷ Eghti Ikiavira Itir God, Isipia gamizi moghin, okabar amuti, da ian mikarzibar otivam. Eghti a duar gavgavibar amuti, da tintinibar ian mikarzibar otivam. Eghti duar muziarir aviriba ian mikarzibagh izivagh puvira ia gizighzighi, ia uarir aningivira ikiam. Eghti arimariar kaba akirighi, ia ua deraghamin tuaviba puvatigham.

²⁸ Eghti Ikiavira Itir God, ia damighti, ian tarazi bar onganighti, tarazir damaziba okavighti, tarazi okam nighnigham. ²⁹ Egh ia aruer arizimın gumazir damazir okavizimın mın punpunigh daru pura suighsuigh tuavim buri egh tam batoghan kogham. Eghti bizir ia amiba tamın daghetam deragh otoghan kogham, mati gumazim mitarmemın aven arui mokın. Eghti gumaziba zurara ia abiniva ian biziba okimam, eghti gumazir ian akurvaghamiba puvatigham.

³⁰ “Egh ia gumazitam bagh amizim ginabaghti, gumazir kam an ikeghan kogham. Puvati. Gumazir igharazim a gakaghon a gekuigh a ko dakuam. Ia dipenimın ingarigh, egh an ikeghan kogham. Ia wainın azenim oparigh,

egh an ovizibar ameghan kogham. ³¹ Apaniba ian damazibar ian bulmakaubav soghirarighti da iram, eghti ia dar tuzitam ameghan kogham. Ia ganvira ikiti me ian donkibagh ekuigh mangigh, uam a da inigh izan kogham. Eghti ian apaniba ian sipsipba okimiti, gumazir ian akurvaghamiba puvatigham. ³² Ia pura ganti, ikizir igharazibar gumaziba izi ian otariba ko guiviba inigh mangam. Eghti ia zurara dughiabar me uamateghsi me bagh tuavir akabar gan mangi ian damaziba puvira ia damuam. Egh ia ua boriba inigh izisi bizitam damuva avegham. ³³ Egh ikizir igharazibar gumazamizir ia fozir puvatiziba izi dagher ia puvira ingarava opariziba iniam. Egh me zurara pazi ia damu, egh mizaziba ia daningam. ³⁴ Egh ia bizir kurar kabar ganiva, ian nighniziba deraghan koghiva bar onganigham. ³⁵ Eghti Ikiavira Itir God, okar kurar aviribar amuti da ian teviba ko suebar otivam, Guizbangira, okaba ian mikarziba bar dar anegham. Eghti okar kaba akirighti ia ua deraghamin tuaviba puvatigham.

³⁶ “Eghti Ikiavira Itir God, ia ko atrivir ia misevezim ko, bar ia isi kantrin ia ko ian inazir afeziaba fozir puvatizimin mangiti ia an ikiam. Ia kantrin kamın ikiva, men asebar ziaba fam, aser kabar marvir guaba, me temeba ko dagiabar da ingari. ³⁷ Ikiavira Itir God, kantrin kamın ia amadaghti ia mangi an ikiam. Eghti kantrin kamın gumazamiziba, ian ganigh aguaghfagh kamaghin mikimam, manmaghiram amizir bizir kam ia bato. Egh me ia dipov ian ingariva akam.

³⁸ “Ia dagher ovizir aviriba oparam, eghti

odeziba da agivti ia dar ovizir vabara iniam. ³⁹ Ia wainin azeniba oparigh, egh da deragh bisi dar kirva dar aghariba aghoregh, eghti apiziba dagh asighasighti, ia wainin oviziba inighan kogh, wainin dipam damigh anemeghan kogham. ⁴⁰ Eghti olivin temer avirim ian nguazimin otivigh bam. Eghti olivin oviziba tighar maghin anisi damu, puram asighiri nguazim giram. Kamaghin amizi, ia dar borem uarir aghuighan kogham. ⁴¹ Egh ia otariba ko guiviba ikiam, eghti me deraghvira ia ko ikeghan kogham. Apaniba izi me inigh uan kantribar mangegham. ⁴² Eghti odeziba ian temeaba ko azenibar dagheba sara asighasigham.

⁴³ “Eghti ikizir igharazibar gumazamizir ian tongin itiba, me biziba bar avirasemegh bar gavgavigh ghuavanangvira ikiam. Eghti ia biziba puvatighti ian gavgavim magirighivira ikiam. ⁴⁴ Egh me dagiar aviriba ikiva ian amamangatighti, ia me da pura da inigh gin da ikarvagh. Eghti ia dagiar aviriba puvatighti, me ia da biziba pura da inian kogham. Me ia gativagh ian ganti, ia men apengan ikiam, mati me ian dapanimin ikiti, ia men puemin ikiam.

⁴⁵ “Ia Ikiavira Itir God, ian Godin akaba bar deraghavira da baregh, Akar Gavgavir a ia ganingiziba ko, arazir a ifongeziba, ia dar gin mangan koghti, osimtizir kaba ko bizir asighasiziba, da ia bativira iki mangi bar moghira ia kuavaremegham. ⁴⁶ Bizir kurar kaba ia ko ian ovavir boriba sara ian tongin ikiti, igharaz darazi gan fogh suam, guizbangira kar God ian aningazi. ⁴⁷ Ikiavira Itir God, en God, bizir aghuir

bar aviriba ia ganingi, ezi ia, an ingangarim damuasa navir aghuim ko agorogem ian navibar dikavir puvati. ⁴⁸ Kamaghin, Ikiavira Itir God, apaniba ameghti, me izi ia misogh ia inigh mangiti ia pura men ingangarir gumazir kinibar min ikiti, me ia abinti ia men ingangarim damuam. Egh mitiriaba sara ikiva, dipaba bagh arimighiriva, korotiaba, ko bizir igharaziba sara puvatigham. Eghti apaniba ia dikabin mangi bar ia agivaghm. ⁴⁹ Ikiavira Itir God, kantrin bar saghuiamin itir mamn gumaziba inigh izam. Gumazamizir kaba migeir akam, ia a gifozir puvati. Me kuarazir bagabar min zuamira mighegh ia bagh izighirigham. ⁵⁰ Egh ni gumazir aruam o borir dozim, ikizir kaba nin gan nin apangkuvighan kogham. ⁵¹ Egh me ian bulmakauba, sipsipba, azenibar dagheba, witba ko, wainin dipaba ko olivin boreba, me bar adar amegham. Eghti mitiriam puvira ian aghiti ia bar arighiregham. ⁵² Egh me Ikiavira Itir God, ian God, ia ganingizir nguazir kaba bar a dagh asighasigham. Eghti nguibaba avinizir divazir gavgavir ia dar aven mongasava amiba, ia nighnizir gavgavim dar iti, eghti me dagh asighasighti da bar iregham.

⁵³ “Apaniba izi nguibaba ekiarugh ia misogh ikiti, ia bar dagheba puvatighiva, uan borir Ikiavira Itir God, en God, ia ganingizibav sogh dar amam. ⁵⁴⁻⁵⁵ Apaniba nguibam bar anekiarughti, gumazir aghuir ziam ikia ian tongin itim, a bizir damamitam bar puvatigh egh, a uaghan uan borim misuegh anemam. A kamaghin nighnigham, a dagheba bar puvati, ezi ua tuaviba puvati. Egh a uan aveghbuaba, uan amuir

aghuiba, ko borir igharazir ikiavira itiba, a me gitagh ramegham. A mitiriam bangin, borir tuzir nar tam me danighan kogham. ⁵⁶⁻⁵⁷ Apaniba nguibam bar anekiarughti, amizir aghuir ziaba ikia ian tongin dagiaba ikia dabirabir aghuibagh apiaghiri gumaziba me aneteragharuiba, me dughiar kamın, damamin dagheba bar puvatigham. Kamaghın, a uan borir otibav sogh, dar mitariba sara dar amam. Egh a uan par a bar ifongeziba ko, borir igharazir ikiavira itiba, me gitagh ramegham. A kamaghın nighnigham, a dagheba bar puvati, ezi ua tuaviba puvati. Kamaghın amizi, a modogh uan borir iririvim amegham.

⁵⁸ “Eghti ia Akınafarir kamın itir Akar Gavgavir osiriziba, deragha dar gin mangan kogh, deragh Ikiavira Itir God, en Godin ziam fan koghti, ⁵⁹ an arımarıar igharagha garim amadaghti, a ia ko ian ovavir borir gin otivamiba bativam. ⁶⁰ Egh a Isipin ia ganıngızir arımarıaba ua ia danıghti ia ua deraghan kogham. ⁶¹ Egh an arımarıar igharagha garir bar kuraba ia danıngam. Arımarıar kabar ziaba, Akar Gavgavim itir Akınafarımın itir puvati. Kamaghın, ia bar moghıra gevegham. ⁶² Ia ghaze, ian dibobonim mikovezibar min pin ikia bar avıraseme, ezi puvatigham ian varazıra ikiam. Guızbangıra, ia Ikiavıra Itir God en God, an akabar gin zuir puvati, kamaghın amizi, arazir kaba ia bativam. ⁶³ Ikiavıra Itir God ia damuti ia oti bar avırasemegh bizir avırıba ikıasa a ifonge. Kamaghıra, Ikiavıra Itir God datırıghın, ia gasıghasıgh

bar ia agıvasa ifonge. Egh a nguazir ia datirighın mangı dapiamin kamın bar ia batuegham.

⁶⁴ “Egh Ikiavıra Itir God, ia amangighti ia nguazir kamın tintinibar kantrin igharazibar mangegham. Ia kantrin kabar ikıva, men asebar ziaba fam, aser kabar marvir guaba, me temeba ko dagiabar dar ingari. Ia ko ian inazir afeziaba fomıra aser kabar ziaba fer puvati. ⁶⁵ Ia kantrin kabar tongın iki ian dabirabim deraghan kogham. Egh ia uari nguibaba puvatıgham. Eghti Ikiavıra Itir God ia damuti ia puvıram atiating, naviba osemegh, ovengsivıra nighnıgham. ⁶⁶ Ia dughiabar zurara ovengsi damuam. Egh arueba ko dimagaribar ia ovevem ginıghnıgh atiating ikiam. ⁶⁷ Ia biziba bar dar gan atiatim ian anangam. Egh dughiabar avıgh mızarazibar suam, ‘Aio! Mızarazim zuamıra mangıghti, Guaratızim iziti, deragham.’ Egh guaratızibar ia zurara avıgh suam, ‘Aio! Guaratızim zuamıra mangıghti, mızarazim iziti, deragham.’ ⁶⁸ Ikiavıra Itir God, faragha ghaze, ia ua Isipın mangan kogham. Ezi puvati, a ia isi kurim datıgh ua ia amadaghti ia Isipın mangam. Egh ia apaniba ateghti, me ia givezeghti, ia pura men ingangaribar amusi ifuegham. Ezi puvati, ia givezamin gumaziba puvatıgham.”

29

God, Moapın nguazimın, Israelia ko Akar Dikirızir Gavgavim gami

¹ Kar Ikiavıra Itir God Moses mikemezi, a Moapın nguibamın Israelia koma amızir Akar

Dikirizir Gavgavimın akaba. God, faragha Sainain Mighsiamın Akar Dikirizir Gavgavir me koma amizim, a ighara. Datirighın God akar maba sara isafuragha, me ganıga Akar Dikirizir Gavgavir kam gami.

² Moses Israelian diazi me iza uari akuvazi a kamaghın me miği, “İa bar moghıra, İkiavıra İtir God, İsipian atrivim ko an ingangarir gumaziba bar, ko an nguazim bar, a me gamizir mirakelin biziba ia uan damazibar dar gani.

³ Egha ia uan damazibar, arımarıar kurar avırıba, ko arazarazir kuraba, ko digavir kuram gamir arazir avırir İkiavıra İtir God, İsipian akazibar gani. ⁴ Egha fomıra iza datirighın, İkiavıra İtir God, ia gamizi, ian niğniiziba, ko damaziba ko kuarıba pırıghavıra itima, ia deraghavıra bizir kabar mıngarıbagh fozir puvatıghavıra iti. ⁵ Ezi İkiavıra İtir God kamaghın miği, ‘Ki 40plan azenıbar ia inıgha gumazamiziba puvatızir danganımın zuıma, ian korotiaba ko dagarir asuaba diğhoraghırezir pu. Bar puvatı. ⁶ İa bret, ko wain, ko dipar onganıba puvatızı, ki İkiavıra God, ki deraghavıra ian gari. Ki kamaghın ifonge, ia kamaghın fogh suam, Ki İkiavıra İtir God, kirara ian God.’”

⁷ Egha Moses ua miğia ghaze, “E danganir kamın otivizi, Hesbonın Atrivim Sihon, ko Basanın Atrivim Ok, aning e misoghasa ize. Ezi e aning misogha aning abıra. ⁸ Egha e aningın nguazimning inıgha aning tuiragha, Rubenın anabam ko, Gatın anabam ko, Manasen anabar me tuiraz-

imningin mam, me ganingi, eghti me dar apiam.
 9 Kamaghin amizi, ia zurara Akar Dikizir Gav-
 gavir kam deraghvira an gin mangi, eghti bizir ia
 amiba bar deragh otivam.

10 “Ia datirighin Ikiavira Itir God, ian God, an
 damazimin mitivighav iti. Kar, ian anababar
 gumazir dapaniba, ko ian gumazir aruaba, ko
 ian ingangaribar faragha zuir gumaziba, ko Is-
 raelian gumazir igharaziba, 11 ko ian amuiba,
 ko boriba, ko ikizir igharazibar gumazamizir ian
 tongin itiba. Gumazamizir kaba, ian daziba ko
 dipaba isa ia bagha da atera izi. 12 Ia gumazamizir
 datirighin bar kagh tuivighav itir kaba, datirighin
 Ikiavira Itir God, ian God, ia ko Akar Dikizir
 igiam damuam. Egh ia Akar Dikizir Gavgavir
 kamın gin mangisi, Ikiavira Itir God ko nighnizir
 vavira iki anakirigh. 13 Eghti Ikiavira Itir God,
 datirighin ian inazir afeziaba, Abraham, Aisak,
 Jekop, ko akam akirizi moghin, a ia damighti, ia
 an gumazamizibaram otivti, a ian Godin ikiam.
 14-15 Ikiavira Itir God, ia gumazir datirighin an
 damazimin tuivighav itir kabanang baghavira
 Akar Dikizir Gavgavir kam gamizir puvati. A
 uaghan en ovavir borir gin izamiba bagha a gami.
 Eghti e bar, an gin mangisi akam akiram.

16 “Ia e Isipin kantrin ikezir ikirimirim uam a
 ginighnigh. Egh uaghan ia tuavimin iza ikizir
 igharazibar nguaziba abigha izezir bizir ganiz-
 ibagh nighnigh. 17 Ia ikizir igharazir kabar
 ganigha fo, me asebar ziaba fe. Me aser kurar
 kabar marvir guaba, temeba ko dagiaba ko gol ko
 silvabar, dar ingari. Ezi God marvir guar kaba

bar dar aghua. ¹⁸ Ia oragh! Ia deraghvira uari bagh gan, ian tongin gumazitam, ko amizitam, anabatam, ko ikizitam, ia Ikiavira Itir God, en God akirim a gasan marki. Ia God baghvira iki. Egh ikizir igharazibar asebar gin mangi men ziaba fan bar marki. Gumazitam arazir kurar kam damu, a mati temer bir imezim itim, a puv misosi. Eghti gin an ghuzir igiam otogh, ekevegh anang misogh, gumazir avirim gasighasigham. ¹⁹ Ia deraghviram oragh! Gumazitam kagh tughiv iki akar dikirizir ki ia ganidir kam baraghan aghuagh suam, a deraghvira iti, biziba puvati. Eghti ian tav akam batueghti, an arazir kuram bar pazi ia damighti, gumazir kuraba ko aghuiba sara ikuvigham. ²⁰ Gumazir kamaghin amim, Ikiavira Itir God an arazir kuraba gin amadaghan kogham. Eghti Ikiavira Itir Godin aningagharim bar an ekevegham, mati avim isia bar puvira fei. Eghti bizir kurar akinafarir kam mikemeziba, da gumazir kam kamaghira a bativ mangiti, Ikiavira Itir God anegivamin dughiam otoghti, an ziam kuavaremegham. ²¹ Ikiavira Itir God, anarira inigh ivezir kuram a daningti, a mangi bar ikuvigham. Egh Akinafarir kamın aven osirizir Akar Dikirizir Gavgavimın itir bizir kuraba, God bar dar a damuva, a gasighasigham.

²² “Ikiavira Itir God, gumazir kamın nguazim damighti, bizir kuraba ko osimtizir aviriba a bativam. Eghti an ovavir borir gin otivamiba, ko gumazamizir kantrin saghuiabar ikegha izeziba, bizir kurar kabar ganam. ²³ Eghti ian nguazim,

avim bar an isighti, a nguazir k̄nim gavaghti, salfan daḡiaba ko amangsiziba a gizivagh, graziba puvatigh̄ti dagheba oparamin danganir aghuiba puvatigham. A Sodom, ko Gomoran nguibar eki-amninḡin m̄in gan, egh uaghan Atma ko Seboim̄in ngubamninḡin m̄in ganam. Nguibar ekiar kaba, Ikiavira Itir God dar aningaghegha bar adagh asighasiki. ²⁴ Eghti kantriba bar dar gumazamiziba bizir kaba baregh azangsiham, ‘Manmagh amizi, Ikiavira Itir God, men nguazim kamagh̄in a gami? A manmaghsua nguazir kam̄in aningaghe?’ ²⁵ Egh me uarira uari ikaragh kamagh̄in mikimam, ‘Bizir kam̄in mingarim kamak̄in. Me ti Ikiavira Itir God, men inazir afeziabar God, me koma amizir Akar Dik̄irizir Gavgavim abighama. Kar, God fomira Isip̄in kantrin me inigha azenan iza Akar Dik̄irizir Gavgavir kam me koma a gami. ²⁶ Israelia akirim uan God gasaragha asebar ḡin ghua dar ziaba fe. Aser kaba, me faragha dagh fozir puvatigha dar ziaba fer puvati. Ezi Ikiavira Itir God fomira dar ziaba fan men anogoroke. ²⁷ Kamagh̄in amizi, Ikiavira Itir God uan gumazamizibar aningaghegha, bizir kurar an Akinafarim̄in aven osiriziba bar da isa men nguazim ginge. ²⁸ Ikiavira Itir God, uan gumazamizibar aningaghegha atara men nguazim̄in me asigha tintinibar kantrin igharazibar me amangizi, me datirigh̄in ikiavira iti.’”

²⁹ Egha Moses ua kamagh̄in mīgei, “Bizir maba, da Ikiavira Itir God, en God̄in bizir mogomeba, da muegha a ko iti. Egha, a uan Arazibar e ko en ovavir boribav gia da azenim gat̄i, eghti e dughibar dar ḡin manḡi kamaghira ikiam.”

30

Me ua God bagh izamin arazim

¹ Moses ua kamaghin migei, “Ki datirighin tuavir kamning isa ian damazibar aning arisi. Eghti datirighin ia aningin tam amisefegh. Ia manmaghin nighnisi, Ikiavira Itir God, deravira ia damuasa ia ifongez, o a ian arazir kuraba bagh ia gasighasighasa ia ifongez? Ikiavira Itir God ia amangiti, ia tintinibar Kantrin Igharazibar Gumazamizibar tongin ikiam. Eghti bizir kurar kaba ia bativti, ia tuavir ki ia mikemezir kamning uam aning ginighnigham. ² Egh ia ko ian ovavir boriba navibagh iragh Ikiavira Itir God, ia uan God bagh izi an akaba guizbangira uan navir ave-riaba ko uan duaba sara bar dar gin mangi, mati ki datirighin ia migei moghin, ³ eghti Ikiavira Itir God, ian God, ian apangkuvigham. Egh a uabi tintinibar ia amangizi ia ghuezir kantribar ua ia inigh, ia akuvagh ia inigh ua ian nguazimin izam. A biziba bar dar amuti, ia ua deraghvira dapiam. ⁴ Ia kantrin bar saghuiabar itibar ikiam, Ikiavira Itir God, ian God, ua ia iti naghira ia inigh, ia akuvagh egh bar ian aku izam. ⁵ Egh Ikiavira Itir God, ian God ia inigh izi, ian inazir afeziaba faragha ikezir nguazimin ua ia arighti, ia uam an ikiam. Egh ia nguazir kam dapiagh egh bar deraghvira ikiam. Eghti a ian ovavir boribar amuti, me bizir aviriba ko borir aviriba ikiva, egh bar ian inazir afeziabagh afiragham.

⁶ “Egh Ikiavira Itir God, ian God, ia ko ian ovavir boribar amighti, men naviba zuegham, mati me gumazimin mikarzir mogomemin inim

atuzi moghin, God arazir kuraba ian navir averiabar dar ghoregham. Eghti ia Ikiavira Itir God, ian God, uan navir averiaba ko duaba sara bar a gifuegham. Egh kamaghin, ia nguazir kam dughiar ruarimin an ikiam.

⁷ “Bizir kurar ki ia mikemeziba, Ikiavira Itir God, ian God, dar amuti da ian apanir ia gifongezir puvatigha ia gasighasiziba me bativam. ⁸ Eghti ia ua Ikiavira Itir Godin akaba baragh an Akar Gavgavir ki datirighin ia ganidir kaba bar deravira dar gin mangi. ⁹ Eghti Ikiavira Itir God, ian God, ia amir ingangaribar amuti, da bar deraghvirama otivam. Eghti ia borir aviriba iki, bulmakaun aviriba ikiti, dagher aviriba ian azenibar otivam. Eghti Ikiavira Itir God, bizir avirim ia daningsi bar akuegham, mati a fomira ian inazir afeziaba bagha amizi mokin.

¹⁰ “Ia Ikiavira Itir God, ian Godin, Akar Gavgavir ko arazir God ifongeziba, ko Akinafarir kam in osirizir Araziba, ia bar adar gin mangi. Ia uan navibagh iragh uam a bagh izi, egh navir averiaba ko duaba sara bar a gifongegh.

¹¹ “Akar Gavgavir ki datirighin ia ganidir kaba, ia dar gin mangisi iburaghuburaghan marki. Ezi Akar Gavgavir kaba ian saghon itir puvati. ¹² Akar kam overiamin itir puvati, ia kamaghin azangan marki, ‘Tina Godin Nguibamin mavanang a inigh izighiri an gun mikimti, e ti a baragh an gin mangam?’ ¹³ Egha uaghan akar kam ongarimin vongin itir puvati, eghti ia kamaghin azangan marki, ‘Tinara vongin mangi a inigh iziva an gun mikimti, e ti a baragh an gin mangam?’ ¹⁴ Ezi

puvati. Godin akam bar nin boroghira iti, a nin akatorim ko nin navir averiamin aven iti. Kamaghin amizi, ia dughiabar zurara an gin mangi.

15 “Ia gan, ki datirighin tuavir pumuning ia bagha aning ati. Tuavir mam, ia an gin mangi, egh ia angamira itir ikirimirir aghuim iki, zurara bar deraghvira ikiam. Egh ia tuavir igharazimin gin mangiti, bizir bar kuraba ia bagh izi ia gasighasighti, ia arimighiregham. 16 Ki kamagh-sua ia migei. Ia Ikiavira Itir God, ian Godin Akar Gavgavir ki datirighin ia migeiba baragh, egh Ikiavira Itir God, ian God gifuegh an tuavibar gin mangiva an Akar Gavgaviba ko, arazir a ifongeziba ko, bizir a damuasa ia mikemeziba, bar dar amuva, iki borir aviriba bati bar avirasemegham. Eghti Ikiavira Itir God ian God, nguazir ia mangi ikiamimin, a deraghvira ia damuam.

17 “Egh ia uan navir averiabar aven akam batuegh, uamategh mangi, ikizir igharazibar amamangatighti, me ia gekuti, ia ikizir igharazibar asebar ziaba fi, dar ingangarim damuti, 18 ki guizbangira ia migei, ian apaniba bar ia gasighasigh bar ia agivagham. Eghti ia Jordanin Fanemin vongin iniamin nguazim dughiar ruarimin an ikeghan kogham. 19 Ki datirighin overiam ko nguazimin diaghti, aning nan gan egh fogham, ki guizbangira tuavir kamning ia bagha aning ati. Tuavir mam, Ikiavira Itir God deragh ia damuti ia dughiar ruarimin ikivira ikiam. Eghti tuavir igharazimin, God ia gasighasigh bar moghira ia kuavaremegham. Ia datirighin tuavir manam amisivam? Ia tuavir aghuimin gin mangasa ki ifonge, eghti ia ko ian ovavir boriba

sara angamira ikiam. ²⁰ Ki kamaghsua, ia Ikiavira Itir God, ian God, bar a gifongegh, egh an akaba baragh pamtemin an suiraghvira iki. Ia kamaghin damuti, ia ko ian ovavir boriba, nguazir Ikiavira Itir God, ian inazir afeziaba, Abraham, Aisak ko Jekop, daningasa akam akirizim, ia dughiar ruarimin an iki mamaghira ikiam.”

Josua Mosesin danganim ini

31

(Sapta 31--34)

Moses Josua amisevezi a Israelian faragha zui

¹ Moses ghua Israelian gumazamiziba bar migirigiar kabar me migei. ² A ghaze, “Nan azeniba, datirighin 120in oto, ezi ki deraghavira mangi izegh damuan ibura. Ezi Ikiavira Itir God na migia ghaze, Nin darorim iza kamaghira tu. Ezi ni Jordanin Fanem girigh vongin mangighan kogham. ³ Ikiavira Itir God, ian God, a uabi ian faragh mangi Jordanin Fanem girigh vongin mangi, ian damazimin danganir kamin itir ikizibagh asighasighti, ia men nguazim iniam. Eghti Ikiavira Itir God, mikemezi moghin, Josua ian gumazir dapanimin iki ian faragh mangam. ⁴ Eghti Ikiavira Itir God nguazir kamin itir ikizir kabagh asighasigham, mati a fomira Amorian atrivimning Sihon ko Ok, aningin nguazimning gasighasighizi mokin. ⁵ Ikiavira Itir God, bar me isi nin dafarim darigham. Eghti ki ia mikemezi moghin, ia bar me misoghti me arimighiregh.

30:20: Jenesis 12:7; 26:3; 28:13

31:2: Diboboniba 20:12

31:4: Diboboniba 21:21-35

⁶ Ikiavira Itir God, ian God, a ia ko zui. Egh an akirim ragh ia gasaragh, ia ateghan kogham. Kamaghin amizi, ni tugh gavgavigh, egh akongiva men atiatingan marki.”

⁷ Egha gin Moses Josuan diazi, a iza gumazamiziba bar men damazimin tu. Ezi Moses kamaghin a migei, “Ni tugh gavgavigh egh atiatingan marki. Ni gumazamizir kabar faragh mangi, me inigh mangi nguazir Ikiavira Itir God, en inazir afeziabar aningasa akam akirizir kam in aven mangam. Egh ni men akurvaghti me a iniam.

⁸ Ikiavira Itir God ni ko iti, egh a nin faragh mangam. An akirim ragh ni gasaragh, ni ateghti ni ikuvighan kogham. Kamaghin amizi, ni nighnizir aviribar amu atiatingan marki.”

Dughiaba bar, azenir namba 7 otoghti, me zurara Godin Arazibar ganiva dar gun mikim

⁹ Ezi Moses Godin Araziba bar da osirigha, Akinafarir Righizir kam isa ofa gamir gumaziba ko, Israelian gumazir dapaniba ko, Livain abanimin ovavir boribagh aningi. Kar, gumazir Ikiavira Itir Godin Akar Dikirizir Gavgavimin Bok-siam ateriba. ¹⁰ Egha Moses kamaghin me migei, “Ia zurara namba 7 azeniba givamin dughiamin, kar azenir ia ua biziba ikarvaghaim. Eghti ia Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiam damuva, ¹¹ Israelia bar izi Ikiavira Itir God, en God, a misivamin danganimin otivigh an damazimin uari akuvagh an ziam fam. Dughiar kam in, Li-vaiba Akinafarir Righizimin aven itir Arazir kaba

---

31:8: Josua 1:5; Hibru 13:5
16:13-15

31:10: Godin Araziba 15:1;

me bagh dar ponti, me da baragham. ¹² Ia gumazamiziba ko boriba, ko ikizir igharazibar gumazamizir ian nguibabar itiba, me damuti, me bar izi uari akufagh. Egh me Ikiavira Itir God, ian Godin akaba baragh, an atiating an apengan ikiamin fofozim inigh, an Akar Gavgaviba bar deraghvira dar gin mangam. ¹³ Me kamaghin damuti, men ovavir borir gin otivamiba, kar borir tighar Godin Arazibagh foghamiba, me datirighin da baragham. Egh me arazir Ikiavira Itir God, ian Godin atiating an apengan ikiamin fofozim inigh, egh Jordanin Fanemin vongin itir nguazir ia iniasava amir kamın iki, zurara Godin apengan iki mamaghira ikiam.”

God Josua bagha migirigiar abuananabar Moses ganidi

¹⁴ Egha Ikiavira Itir God, Moses migia ghaze, “Nin ovever dughiam a bar roghira ize. Ni Josuan diaghti a ni bagh izi, na bativamin Purirpenimin boroghin izeghti, ki ifongezir ingangarir a damuamim an akagham.” Ezi Moses ko Josua God bativamin Purirpenimin boroghin ghua Godin damazimin tu. ¹⁵ Ezi Ikiavira Itir God ghuar-iar ruarir ekiamin aven ikia Purirpenimin ize. Egha Purirpenimin tiar akamin boroghin tughav iti.

¹⁶ Egha Ikiavira Itir God, kamaghin Moses migei, “Ni oragh! Kiran oveghangin, ni mangi uan in-azir afeziaba ko dakuam. Eghti gin gumazamizir kaba, akirim ragh na gasaragh tintinibar nguazir me mangamin kamın ikizir igharazibar asebar gin mangegham. Me mati poroghamiba uari

ataghıragha tintinibar akui mokin. Kamaghın, me Akar Dikirizir Gavgavir ki me koma amizir kam, me anebigham. ¹⁷ Eghti ki dughiar kamın bar men aningaghegham. Egh ki me ategh, egh uan guam bar men modogham. Eghti me bar moghıra ikuvigham. Eghti bizir kurar avırım me bativti, me dar gan fogh suam, ‘God ti e ko itir puvatizi, bizir kurar kaba e batifi.’ ¹⁸ Me arazir kurar kam damuva, na ategh asebar ziaba fam. Eghti men arazir kurar kam bangın, ki dughiar kamın uan guam bar men modogh, men akurvaghı tong nighnighan kogham.

¹⁹ “Ki datırighın ighiar kam Josua ko Moses, gua mikimti, gua uaning bagh an osirigh. Egh Moses, ni an Israelian gumazamizibar sure damighti, a men navir averiabar ikiti, me zurara ighiar kamın akabagh nighnigh, fogh suam, ki guızbangıra ikiangsızir kam me ganıga ghaze, me na ataghıraghsı nighnighan kogham. ²⁰ Ki me inigh nguazir bar aghuir dagheba ikia, bar deravırım aghuir kamın mangam, kar nguazir ki men inazir afeziabar aningasa akam akırızim. Eghti me nguazir kamın dagher avırıbar amıva mikarzir aghuıba ini deraghvıra ikiam. Egh dughiar kamın, me nan aghuagh, akırım ragh na gasaragh, asebar ziaba fı dar ingangaribar amuam. Egh me nan Akar Dikirizir Gavgavim abigh, egh na ategham. ²¹ Egh Israelia dughiar kurar kamın aven ikıva, ighiar kam gınighnıghvıra iki a bangam. Eghti men ovavir borıba uaghan, a gıfogh a bangam. Eghti ighiamın akaba men arazir kurar me amızıba, men akakagh dar gun me mikımam. Ki tıghar me inigh

nguazir ki me daningasa akam akirizir kamın aven mangam, egha ki men niĝnizir kurabagh fogha gifa.”

²² Egha aruer kamra, Moses ighiar kam osirigha an Israelian sure gami.

²³ Ezi Ikiavıra Itir God, Nunın otarim, Josua miĝia ghaze, “Ni tugh gavgavigh bizitamın atiatingan marki. Ni Israelia inigh nguazir ki me daningasa akam akirizir kamın mangi. Eghti ki zurara ia ko ikiam.”

²⁴ Ezi Moses, Godin Arazibar akaba bar, Akinafarir Riĝhizir mamın deraghavıra bar da osiri, egha dar tam ataghizir puvati. ²⁵ An ada osirigha ĝivagha, Livain anabamın ofa gamir gumazibav gei, kar gumazir Ikiavıra Itir Godin Akar Dikirizir Gavgavim itir Boksiam ateriba. Egha me ghaze, ²⁶ “Ia Godin Araziba itir Akinafarir Riĝhizim inigh mangi, Ikiavıra Itir God ian Godin Akar Dikirizir Gavgavim itir Boksiamın boroghın anetiĝh. Eghti a danganir kamın iki, egh Godin gumazamizibar araziba tuisiĝham. ²⁷ Ki fo, me gumazamizir akaba batoziba. Datirighın, ki angamıra ikiavıra itima, me Ikiavıra Itir Godin akaba batosi. Eghti ki aremeghti, nan ĝin, men arazir kurar kam ti mangi bar ekeveĝham. ²⁸ Ia mangi Israelian anababar gumazir dapaniba, ko ian ingangaribagh amir gumazibar diaghti, me izi nan boroghın izi uari akuvagh tuifiĝh. Eghti ki overiam ko nguazimın diaghti, aning nan ganti, ki guizbangıra akar kabar me mikimam. ²⁹ Ki fo, ki oveĝhti, nan girakirangın, ia arazir aghuim ko

kuram tuisigh aning gñighnighan aghuagham. Egh ia arazir ki ia mikemeziba ategh akirim dagh asaragham. Egh ia Ikiavira Itir Godin damazimin arazir kurar bar avirim damuam. Eghti ia amir arazir kaba bangin, Ikiavira Itir God bar ian aningagh, bizir bar kurar aviriba amangiti, da ia bativam.”

Mosesin onger akam

³⁰ Egha Moses, Israelian gumazamiziba akuvagha, onger akar kamın itir akabar men sure gamua ghua bar anegifa. Onger akar kamın migirigiaba kamaghın ghu.

32

- ¹ “O overiam ko nguazim,
gua deragh uan kuarimning atigh nan akaba
baraghti,
ki mikimam.
- ² O Israelia, ki kamaghsua, ki uan akamın ian sure
damuam.
Mati, amozim deraghavira ira grazibagh iz-
ima, da otifi.
Egha mati mizarazimın ghuariam ira daghebagh
amima,
da otiva aghua gavgafi.
- ³ Kamaghın, ki Ikiavira Itir Godin ziam fam.
Eghti ia gumazamiziba bar moghira Godin
gun mikim suam,
a bar moghira dera.
- ⁴ En God zurara kamaghira iti.
A zurara guizın arazibaram ami.

A mati dagiar ekiar mamın mın gavgavigha
kamaghıra iti.

A zurara uan akamın gın ghua egha ifarir puvati.
Ezi an araziba bar deragha egha voroghıra iti.
A guizın arazimın gın ghua biziba tuisigha
egha ifarir puvati.

⁵ Ezi ia kamaghın puvati.

Ia gumazamizir ifariba.

Ia akaba ighavkıra, egha akar dikiriziba abisi.

Ia gumazamizir arazir kurabaram amibara.

Bizir kaba bangın,

ia Godın boribar ikian kogham.

⁶ Ia bar onganigha

fofositam tong ian dapanibar itir puvati.

Ikiavıra Itir God, a ian afeziam.

A ian ingarizi ia otivigha datirighın ikizir
mamın mın oto.

Ezi kar ti ia an arazir aghuiba ikarvaghasa,
arazir kurar kamın a gami.

⁷ “Ia uamategh bizir bar fomıra fomıram otiviz-
ibagh nighnigh.

Egh uan afeziaba ko ian gumazir aruabar
azangsighti,

me fomıra otivizir bizibar ia geghanam.

⁸ Godın Bar Pın Itim, a nguazir otevíba isa da
tuiragha,

bar vaghvagha kantribar gumazamizibagh
aningsi.

A gumazamiziba dapiamin nguaziba,

a bar dar mitaghniaba me bagha da abigha gifa.*

A Israelian dibobonimin gin ghua,
nguazir mitaghniaba arisi, eghti me dar ikiam.

⁹ Ezi Ikiavira Itir God, Israelia, me Jekopin adarasi,
a ua bagha me amisevegha
men Godin iti.

¹⁰ Israelia, ia onanigha pura gumazamiziba
puvatizir danganimin aminir ekiaba ivair
kam garui.

Ezi Ikiavira Itir God, uabin gara uabi geghuvi
moghin,
a me akumakua deraghavira me geghufi.

¹¹ Ikiavira Itir God, deragha Israelian gara me
geghuvima,
me bizitamın irizir puvati.

Mati kuarazir bagam uan nguziba mighamin
arazarazibar da afi,
ezi nguziba irasava amima a dar apengan
ghua uan avizimin da fegha anadima,
da irir puvati.

¹² Ikiavira Itir God uavira, tuavim uan gumaza-
mizibar akakasi.
Ikizir igharazitamın asetam men akurazir pu-
vati.

---

* **32:8:** Vezin kamın akar abuananaba, Hibrun akam da deragha bighatigha migeir puvati. Gumaziba fomira akar kamın a gira an osiri, egha me akar igharazim osira ghaze, “A kantribar ganasa vaghvagha enselba misefe.” Ezi fofozir gumazir avirim ghaze, Kamagh garir akam uaghan faragha Hibrun akamın ike, ezi gin gumazir maba a giragha an osiri.

13 “Ikiavira Itir God, nguazir kamın mighsiaba itir danganiba men taghizi, me dar gari.
Egha me dagher azenibar otivigha givagha itiba da isa, da api.

Ezi God dagiar dafabar tongın aparibar haniba inigha
me ganingizi, me da isa da api.

Ezi olivin temeba bar deraghavira dagiar aviriba itir nguazimın aghuima,
God dar olivin boreba isa me ganidi, me da api.

14 Me uaghan, bulmakauba ko memebar oter eborir aviriba isa,
da api.

Ezi men bulmakaun apuriba ko memeba ko sip-sipba deragha mikarziba sarama aghuima,
dar oviba avirasemezi,
me da api.

Ezi men witin aghuiba ko wainın ovizir aghuiba bar derazi,
me da api.

15 “Israelia, bizir bar avirim ikia egha bar puvirama apa mikarziba saram aghui.

God men ingarizi me otivigha iti.

A men Akurvazir Gumazir gavgavim, mati men dagiar ekiar gavgavim.

Ezi me datirighın akirim ragha a gasaragha anetaki.

16 Me ikizir igharazibar asebar ziaba fema,

men arazir kam, Ikiavira Itir God bar men
aghuagha navim bar men ikufi.

Egha men arazir kam bangin

a bar men aningaghegha men atari.

17 Me ikizir igharazibar duar kuraba bagha
asizibar ofa gami.

Aser kaba, da guizbangin godba puvati.

Ezi aser kaba da datirighira iza ian nighnizibar
otivizi, ia da fe.

Kar ian inazir afeziaba fozir puvatizir aseba.

18 Me Godin men ingarizi me itim ataki.

A mati dagiar ekiar gavgavimin min me
apazazi, me an apazangin mongegha
angamira ikiavira iti.

Me Godin gavgavir kam bakinighniki.

19 "Ikiavira Itir God, uan otariba ko quivibar arazir
kurabar ganigha,

an navim bar ikuvizi, an aningaghegha
akirim ragha me gasara.

20 Egha a ghaze, 'Ia borir naviba gavgavigha nan
akabar gin zuir puvatiziba.

Ki men ganti, osimtiziba me bativigh me
gasighasighti,

ki uan guam men modogh, men
akuraghan kogham.

21 Me asebar gin ghua dar ziaba fava na gamizi,
nan navim bar ikuvigha men aningaghegha
men atari.

Aser me ziaba fer kaba, da pura godin ifavariba,
da guizin godba puvati.

Kamaghin, ki ikizir pura bizibar min ikia bar on-ganizim, ki me isi Israelia bagh me ameghti, Israelian naviba bar ikuvigham.

Ki gumazamizir fofoziba puvatiziba inightima, bizir kam me damighti me ataram.

22 Eghti nan aningagharim dughiar kamın avimın min isiva, nguazir kamın itir biziba bar adar isigham.

Egh avim Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamın bar nguazimın apengan magirigh, dagiar bar ekiar mighsiaba dagh isin api-aghav itibar isigham.

23 Ki bizir kurar aviribar amuti da me bagh izivira ikiam, mati gumazim afuzir aviriba ikia, uan afuz-ibar nivavira itima, an afuzitam ua itir puvati.

24 Ki me damuti mitiriaba men aghiti, me arimariar guar avirir igharagha gariba iniva arimighiram.

Eghti ki asizir atiar igharagha gariba ko kuruzir imezir kuraba itiba amangti, da me giviam.

25 Eghti midorozir ekiam me batoghti, apaniba men gumazir igiaba ko, guivir igiaba, borir aghiriba, ko gumazir ghuriba, me tuavir toribar me misoghirarighti me bar arimighiregham.

Eghti marasi, uan dipenibar aven muegh bizir kam baragh, puvira atiatingam.

- 26 Ikiavira Itir God ghaze, nan nighnizim kamakin,
 ki ti me gasighasigh bar me kuvaremeghti,
 gumamaziziba bar me gin amadagh ua
 me ginighnighan kogham.
- 27 Egha ki fo, ki kamaghin aghua.
 Apaniba kamaghin ganigh ua uari fi suam,
 E uan gavgavibar Ikiavira Itir Godin gu-
 mazamizibav sogha me abini.
 Men God bizir kam gamizir puvati.
 Erara Israelia misogha me abini.'
- 28 "Israelian gumamaziziba, nighnizir aghuiba
 men itir puvati.
 Men nighniziba otevezi me bar onгани.
- 29 Me ti nighnizir aghuiba ikiava,
 bizir me gasighasighamin kamın mingarim
 deragha a gifoghai.
 Ezi puvati.
- 30 Men Ikiavira Itir Godin gavgavim, a men dagiar
 ekiar gavgavimın mın iti.
 Egha a men aghuagha me ataki.
 Ezi ia bizir Israelia batozir kam ginighnigh:
 manmaghsua, apanir vamira Israelian
 1,000pla misogha me abini?
 Ezi manmaghsua apanir pumuning, Israelian
 10,000pla misogha me abini?
 Bar guizbangira, bizir kamın mingarim kamakin:
 Men God men aghuagha akirim ragha me
 gasara.
- 31 Apaniba fogha ghaze, men aseba gavgaviba
 puvati.
 Ezi Israelian God gavgavir ekiam iti, mati
 dagiar gavgavir ekiam.

- 32 Israelian apanibar araziba bar ikuvigha Sodom ko Gomoran araziba ko magh ghu.
Egha mati wainin ikarizim imezir ekiam itima, an wainin oviziba uaghan imezim ikia misosi.
- 33 Egha men araziba,
mati wainin dipar me kuruzir imezir kuram itimin an ingari.
- 34 “Ikiavira Itir God, Israelian apaniba me gamizir biziba isa uan nighnizim gatighavira iti.
Egha me gasighasighamin dughiamin mizuai.
- 35 Ikiavira Itir God ghaze, Arazir kuraba ikarvaghamin ingangarim, kar nan bizim.
Ki uabi men arazir kuraba ikarvagh egh ivezir kuraba me daningam.
Eghti dughiar bar ovezim in me iregh bar ikuvigham.
- 36 Ikiavira Itir God uan ingangarir gumazamizibar ganti men gavgavim givagham.
Eghti a men apangkuvigh suam, me nan damazimin osimtiziba puvati.
Dughiar kam in, gumazamizir vabara ikivira ikiti, a men akurvagham.
- 37 Egh Ikiavira Itir God, kamagh in uan gumazamizibar azangam,
‘Ia ti ghaze, aser kaba ian akurvaghamin gavgaviba iti.
Ia fomira uarir akurvaghasa da bagha ghue.
Ezi datirigh in da manmagh in ami?

- 38 Ia da bagha ofa gamua, da damasa asizibar oviba ko wain me ganingi.
Kamaghin, me ti datirighin ian akuragh,
danganir kurar kamın ua ia inigh.
- 39 Ia oragh. Ia kamaghin fogh, ki uabira, ki guizbangira God.
Ezi godin tam ua itir puvati.
- Ki uabi, ki ikirimirir angamira itim gumazamiz-
ibagh aniga, egha men duaba isi me ovei.
Ki gumazim gasighasigh ua anekirighti a der-
agham.
Egh ki bizitam damuti gumazitam nan
anogoreghan kogham.
- 40 Bar guizbangira, kirara ki Godin zurara ikiavira
itim.
Egha ki uan ziar gavgavim akakagha, akar
dikirimizim kamaghin a gamua ghaze,
- 41 Ki bar deraghvira uan midorozir sabam
amineghti a ghumigh taghtagham.
Egh gumazamizibar araziba bar ada
tuisigham.
- Egh ki midorozir sabar kamın uan apaniba ikar-
vagh.
Ki gumazir na gifongezir puvatiziba ikarvagh
me misoghti me arimighiram.
- 42 Na ko misoghamin gumaziba, ki bar me
gasirarighti, men ghuziba nan afuzibar
emir magiram.
Eghti ki uan midorozir sabam inigh apanibar
namnabar ghoram.
- Ki apanir gumazir kalabusin itiba, bar me
misoghirarigham,

egh apanir dapanir arizir ruariba itiba ki
bar men firibar ghoreghti, men dapaniba
iregham.’

⁴³ “O nguazir kamın itir ikizibar gumazamiziba,
ia bar Ikiavira Itir Godin gumazamizibar zi-
aba fi.
Ia aseba bar, ia Godin damazimin teviba apir.
A gumazir an gumazamizibav sozi me
ariaghiriba, a izezir kuram me daningam.
A uan apanibar arazir kuraba ikarvasi.
Egh a uan gumazamizibar nguazim damighti,
an an damazimin bar zuegham.”†

⁴⁴ Moses ko Nunin otarim Josua, aning ighiar
kamın akar osirizibar gun migeima, Israelia da
barasi.

Godin Akam, a ian ikirimirimın mingarim

⁴⁵ Moses Godin akaba bar gumazamizibav
keme. ⁴⁶ Egha ua kamaghın migei, “Ia deragh gan,
egh akar ki datirighın ia ganidir kabar gın mangi.
Egh ia uaghan Akar Gavgavir kaba uan boribar
sure damuti, me uaghan zurara Godin akabar gın
mangi. ⁴⁷ Godin akar kam an akar kınim pu. Bar
puvati. A ian ikirimirimın mingarim. Ia deragh
an gın mangiva, ia Jordanın Fanemin vongin itir
nguazir ia datirighın mangi dapiamin kam, ia
dughiar ruarimin an ikiam.”

Moses Kenanin nguazimin mangighan kogham

32:43: Rom 15:10; Akar Mogomem 19:2 † **32:43:** Hibrun akam
vezin kam deragha a migeir puvati.

48 Ezi dughiar kamra Ikiavira Itir God Moses migia ghaze, 49 “Ni Moapin nguazimin itir Abarimin Mighsiabar mavanang. Mighsiar kaba, da Jordanin Fanemin boroghin iti. Ezi Jerikon nguibam vongin iti. Ni Nebon Mighsiamin mavanabogh, egh munagh Kenanin nguazimin gan. Nguazir kam ki datirighin a isi, Israelia danighti me a iniam. 50 Eghti ni mighsiar kam gisin aremegham, mati nin avebam Aron, Horin Mighsiam gisin areme. Eghti ni uaghan mangi uan inazir afeziaba ko oveaghuezibar nguibamin ikiam. 51 Ni fo, gua fomira Meriba Kadesin Dipar Emimirimin ike, a Senin gumazamiziba puvatizir danganimin aven iti. Egha dughiar kam, ni ko Aron nan akam batuegha Israelian damazimin nan ziar bar zuezim dikabira. Kamaghin amizi, ni mighsiar kam in ikiva ovegham. 52 Ni saghuiamra iki nguazir kam ganam. Egh ni an aven mangighan kogham. Kar, nguazir ki Israelia ganidim.”

33

God deragh Israelia damuasa, Moses an azai

1 Gumazir God baghavira itir kam Moses, an ovengamin dughiam roghira ize. Ezi God deragh Israelia damuasa, a me bagha Godin azangisi. 2 Egha a kamaghin migei, “Ikiavira Itir God, a Sainain Mighsiamin ikegha izaghira, aruemin min Idomin nguazim gisiragha iti. An angazangarim Paranin Mighsiamin ikia, angazangarim uan gumazamizibagh anidi. Ezi an enselin bar aviriba

a ko itima, an agharir guvimin, avim ikia bar puvira isia taghtasi. ³ Israelia, me Godin gumamazibara, ezi a bar me gifongegha, deraghavira me geghuva men gari. Ezi kamaghin, e a bagh uan teviba apirigh, dapaniba avigh an apengan iki, egh an akabar gin mangam. ⁴⁻⁵ Ia Israelian anababar gumamaziba ko ian gumazir dapaniba bar, iza uari akuvazi, ki Akar Gavgaviba ia ganingi. Akar Gavgavir e isir kaba, da bizir bar ekiaba, egha da en navir averiabar aven bizir igharazibagh afira. Ezi dughiar kamın Ikiavira Itir God Israelian atrivimin oto.”*

⁶ Egha Moses Rubenin anabamin adaraziv gia ghaze, “Tan anabamin dibobonim, bar avirasemeghan kogham. Eghti ia zurara ikivira ikiam.”

⁷ Egha a Judan anabamin adaraziv gia ghaze, “O Ikiavira Itir God, Judaba uarir akurvaghasa nin dei, ezi ni me barakigh. Egh men aku izi men igharaz darazi ko ua me akufagh. Eghti me uan apaniba ko misoghamin dughiamin ni men akuragh.”

⁸ Egha a Livain anabamin adaraziv gia ghaze, “O Ikiavira Itir God, Livain anabamin adarasi, me ni baghavira itir ingangarir gumazir aghuiba, ni dagiar nin ifongiam gifofoghamin kamning me ganingi. Ni Masan danganim ko Meriban Dipar Emimirimin, men ganigh foghasa osimtizim me ganingi, ezi men araziba dera. ⁹ Nin Akar Dikirizir Gavgavim ko nin Akar Gavgaviba, me

---

* **33:4-5:** Hibrun akam, ves 2in ikegha ghua ves 5in tuzimin aven, a deragha migeir puvati. **33:8:** Ua Me Ini 17:7; 28:30; Diboboniba 20:13

gavgavigha dar gin zui. Me uan ameboghfezi-aba, ko namakaba, ko boribar ifongiabar gin mangan aghua. ¹⁰ Egh Livaiba nin Araziba ko bizir ni damuasa me mikemezibar Israelian sure damuam. Eghti me pauran mughuriar aghuim zuiba isi nin damazimin dar arigh, nin ofa gamir dakozimin ofan bar isia mighiribar amuam. ¹¹ Ikiavira Itir God, ni Livain anabamin ofa gamir gumazibar akuraghti me gavgavighi, ni me amir ingangarim bagh bar akongegh. Egh men apanir me gifongezir puvatiziba, bar me dikabiragh me abinighi, me ua dikavan kogham.”

¹² Egha a kamaghin Benjaminin anabamin adaraziv gia ghaze, “Ikiavira Itir Godin Bar Pin Itim, bar Benjaminin adarazigh ifuegha, dughiaba bar, a men boroghira ikia me avinigha, me geghufi. Ezi me dughiabar an dipizimin deraghavira ikia avughsi.”

¹³ Egha a kamaghin Josepin anabamin adaraziv gia ghaze, “Ikiavira Itir God, deragh Josepin adarazir amu. Ki Godin azai, eghti an overiamin itir amozim amadaghti, a Josepin nguazimin izighiriti, nguazir averiamin aven itir dipar aviriba anangiva otiv nguazim gizivam. ¹⁴ Eghti Ikiavira Itir God, deragh men azenibar amuti, aruem dagher guar aviribagh isiraghti, da uan dughiamram asegh egh aniam. ¹⁵ Eghti mighsiar fomira itiba, datirighin azenibar ingaramin danganir aghuibar otivti, dagher guar avirir aghuiba azenir kabagh izivagham. ¹⁶ Josep uan aveghbuabar gumazir dapanimin iti. Kamaghin amizi, ki Ikiavira Itir Godin azangsi, eghti a bizir kabar amighi da Josepin anabamin adarazi

bativ. Dagher bar aghuiba, Josepin adarazir nguazimin azenibagh izivagham. Ki fo, God fomira Sainain Mighsiamin ikia, temer otevir mamın aguabar tongin avir mızariabar aven ikia na bativa na migei. Ezi ki fo, a uaghan deraghvira Josepin adarazir amuam. ¹⁷ Josepin anabam, mati bulmakaun atiar apurir komın pumuning itimın mın bar gavgafi. An otarir mam Manase, an ovavir borir bar avirim, me bar gavgavigha, mati bulmakaun kamın komın mam. Ezi an otarir igharazim Efraim, an ovavir borir bar avirim, me bar gavgavigha, mati bulmakaun kamın komın igharazim. Egh aning uan komın kamningin ikizir igharazibagh iniv me akuntı, me saghon tintinibar nguazir kamın mıkebaba bar dagh iregham.”

¹⁸ Egha Moses kamaghın Sebulun ko Isakarın anabamningin adaraziv gia ghaze, “Ia Sebulun anabamın adarasi, ian dagiar ingangarir ia ikizir igharaziba ko amiba, da deraviram otivam. Eghtı Isakar, nın nguibamın itir dagiar ingangarim, a uaghan deragh otivam. ¹⁹ Egh aning uan ikizir igharazibar diaghti me aningın mighsiamın izi, egh me ofan aghuim damuam. Egh me bizir ongarir averiamın inizar dagiar ingangaribar amuva, egh gigimın aven modozir bizibar, dagiar ingangaribar amuam. Egh ingangarir kamın, me dagiar aviriba iniam.”

²⁰ Egha Moses kamaghın Gatın anabamın adaraziv gia ghaze, “Ikiavira Itir God, Gatın anabamın nguazim gamizi, an ekefe. Kamaghın amizi, ia bar an ziam fi. Gatın adarasi, laionın mın, asizim misuegh an agharim asigham o, an

dapanir inim adeghasa a mizua iti. ²¹ Israelian gumazir dapaniba nguaziba tuiragh uari daningasa uari akuvagha, Gatin adarazi bagha nguazir bar aghuim ginabazi me a ini. Gat inizir nguazir otevir kam, a gumazir dapaniba iniamin nguazimin min ghu. Ezi, Gatin adarazi deraghavira Ikiavira Itir Godin guizin araziba ko bizir a damuasa Israelia mikemezibar gin zui.”†

²² Egha a kamaghin Danin anabamin adaraziv gia ghaze, “Danin anabamin adarasi, mati laionin igiam, Basanin danganimin dagiar afamin ikegha uabi ekura izi.”

²³ Egha a kamaghin Naptalin anabamin adaraziv gia ghaze, “Ikiavira Itir God deragha Naptali gamua egha bizir bar aghuiba isa a ganingi. Ezi men nguazim Galilin Dipar Akarer miriamin ikegha ghua saut ko aruem ghuaghiri naghin amadaghan iraghu.”

²⁴ Egha a kamaghin Aserin anabamin adaraziv gia ghaze, “Ikiavira Itir God, Aserin aveghbuabar tongin bar a gifongegh deraghvira a damuam. Eghti bizir kamin, a bar me gafiragham. Eghti an olivin temeba bar puvira biti, an olivin borer avirim iniam. ²⁵ Eghti an nguibar ekiaba avinizir divaziba, ainin itiar akar gavgaviba ikiam. Eghti a zurara dar aven deraghvira ikiva, atiatingan kogham.”

²⁶ Egha Moses kamaghin migei, “O Israelia, godin tam ua en Godin min itir puvati. A gavgavir ekiam ko angazangarimin aven midorozir karis gaperagha, ian akurvaghasa ghuariam gisin

---

† **33:21:** Hibrun akam vezin kam deragha a migeir puvati.

izi. ²⁷ Godin Zurara Itim, an en mogomer danganim. A zurara uan dafarimningin ian suigha ia ataghirazir puvati. Ia mangi Kenanin nguazim iniamin dughiam a ian faragh mangi, ian apaniba batuegh ia mikemeghti, ia mangi me misoghirarigham. ²⁸ Eghti Jekopin ovavir boriba nguazir kam dapiagh deraghvira ikiti, apaniba ua izi me ko misoghan kogham. Nguazir me itir kam, dimagarimin ghuariar dipaba izighiri a ruam, eghti wit ko wainin aviriba an otivti me da iniam. ²⁹ O Israelian gumazamiziba, ia bar akongegh! Ikiavira Itir God ian akurvazi moghin, a ikizir igharazitaba kamaghin men akurvaghizir puvati. Ikiavira Itir God mati oramin min ian pigha ian akurvasi. Egh a mati midorozir sabamin min, ian apanibav soghirarighti me arimighiram. Eghti ian apaniba izi uarir apanguksi ian azangsigham. Eghti ia me diki me abinam.”

34

Moses areme

¹ Egha Moses Moapin danganir zarim ategha, Nebon Mighsiamin ghuavanabogha, ghua Pisgan Mighsiamin orazimin ghuavanabo, kar Jerikon nguibamin aruem anadi nakin. Egha Moses danganir kam in tughav itima, Ikiavira Itir God, nguazir a Israelia daningamiba bar an aka. Nguazir kam, a Gileatin nguazimin ikegha ghua Danin anabamin nguazimin tu, a notin amadaghan iti, ² egha ghua Naptalin anabamin nguazim ko Efraimin anabamin nguazim ko, Manasen anabamin nguazim ko, Judan anabamin nguazim bar ghua Mediterenianin Ongarir

Ekiamin tu, an aruem ghuaghiri naghin iti. ³ Egha a Judan anabamin amadaghan sautin nguazir ekiam Mosesin aka. Ezi danganir zarir ekiam, nguibar kam Jeriko an iti, a detin temer aviriba iti. Israelian nguazim, a Jerikon nguazir zarir kam in ikegha ghua Soarin danganimin tu, a sautin amadaghan iti. ⁴ Egha Ikiavira Itir God Moses migei, “Ki fomira Abraham ko Aisak ko Jekop koma akam akirigha ghaze, Ki nguazir kam isi men ovavir boribar aningam. Ezi datirighin ki ni ataghizi ni an ganigha gifa. Eghti ki ni ateghti ni an aven mangighan kogham.”

⁵ Ezi Godin ingangarir gumazim Moses, Ikiavira Itir God a mikemezi moghin, a Moapin nguazimin ikiava areme.

⁶ Egha Ikiavira Itir God, Moapin danganir zarimin Mosesin kuam afa, a Betpeorin nguibamin vongin iti. Ezi datirighin gumazitam fozir puvati, danganir manamin Mosesin mozim iti. ⁷ Moses 120plan azeniba ikia egha areme. Egha gavgavighvira iti, ezi an damaziba dera. ⁸ Moses aremegha givazi, Israelia Moapin danganir zarimin ikia a bagha azia a gibua ikia ghua 30plan aruebar tu.

⁹ Bizir kabar gin, God fofozir aviriba ko nighnizir aghuiba isa Nunin otarim Josua ganingi. Me bar fo, Moses faragha uan danganim iniasa anemisefe. Ezi gumazamiziba Josuan akam baragha, Akar Gavgavir Ikiavira Itir God Moses ganingizibar gin zui.

¹⁰ Bar fomira iza datirighin, Israelian tongin Godin akam inigha izir gumazitam Mosesin min otozir puvati. Guizbangira, Ikiavira Itir God Moses ko migei, mati gumazir pumuning uaning ko migei. ¹¹ Ikiavira Itir God, mirakelin igharagha garibagh amuava Isipin atrivim ko an ingangarir gumaziba, ko an nguazim sara bar puv me damuasa Moses amada. Godin akam inigha izir gumazir igharazitaba, me Mosesin min mirakelin kamaghin garitabagh amizir puvati. ¹² Moses Israelian gumazamizibar damazimin amizi moghin, me gumazamizibar amuti me atiatingamin arazarazir ekiatabar amighan kogham.

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir
Ghurim ko Igiam
The Holy Bible in the Aruamu language of Madang
Province, Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins
long Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea